

PARTIDUL NAȚIONAL LIBERAL - VI -

(de coroborat cu activitatea guvernamentală de la [fișier Guvern](#))

20 nov.1933 - 6 mart.1934

IGDuca - Dinu Brătianu

PARTIDUL NAȚIONAL LIBERAL - VI -	1
20 nov.1933 - 6 mart.1934	1
IGDuca - Dinu Brătianu	1
-----	6
Guvern IGDuca	6
Alegeri	6
Asasinarea lui IGDuca	6
Guv.dr.C.Angelescu	6
1.) Lichidarea organizațiilor georgiste ... reântregirea PNL , 22 - 29 nov.'33	6
2.) Din campania electorală 22 nov.'33	7
▣ București : liberalii hotărăsc candidaturi	7
▣ Ploești : PNL-ducist - este în dificultate	7
▣ Galați : frământări în tabăra guvernamentală	7
▣ Siliștra : liberalii s-au pus pe chef	8
▣ Liste de candidați depuse :	8
3.) . Alegeri . Date privind rezultatele liberalilor , 20-22 dec.'33	8
▣ Voturile pentru partide. Procentaj Cameră (parțial, 55 județe) , 23 dec.'33	8
▣ Procentele partidelor opoziției, pe județe:	8
▣ Rezultatul alegerilor pentru Cameră (55 județe) / 23 dec.'33	8
▣ Alegerile. Rezultate la Cameră. , 24 dec.'33	9
▣ A. Rezultatul alegerilor pe București :	9
▣ B. Nr.de voturi și procentele obținute de guvern și opoziție	10
▣ Deputații opoziționiști , pe partide și procente :	10
▣ Camera : 300 deputați guvernamentali pe județe	10
▣ Alegeri. 71 Senatori ai Consiliilor comunale și județene , 30 dec.'33	10
4.a.) Asasinarea lui I.G.Duca * , 29 dec.'33	10
I.Niculescu / reporter	11
▣ Asasinarea primului ministru	11
▣ Ultima zi din viața lui IGDuca	11
▣ Asasinarea lui Duca	11
▣ Asasinii	11
4.b) Pr.de lege ptr. <i>Prelungirea stării de asediu</i> (16 mart.- 16 sept) , Senat, 12, mart. '37	12
Vasile Rădulescu -Mehedinți (PNȚ) / 12 mart.'37	12
▣ Starea de asediu din dec.'33 Guv.IGDuca	12
▣ Dizolvarea G de F	12
Nicolae Iorga / 12 mart.'37 / retro '33	13
▣ Sfatul dat lui Duca : liniștirea țării cu orice preț !	13
▣ Pasivitatea organelor administrative,	13
▣ Asasinarea lui Duca	13
▣ dr.C.Angelescu - prim ministru : starea de asediu; măsuri de ordine , 30 -31 dec.'33	14
▣ Descinderi și arestări a legionarilor , 30 dec.'33	14
5.) Vestejirea asasinatului - omagiu postum lui Duca , 30 - 31 dec.'33	14
▣ Condoleanțe :	15
▣ "Neamul Românesc" - ziarul lui Iorga :	15
▣ "Universul " - dir.Stelian Popescu :	15

▣ "Curentul " - dir.Pamfil Șeicaru.....	16
▣ "Argus" ,dir. Gr.Gafencu.....	16
▣ "Ordinea".....	16
▣ "Epoca" - Gr Filipescu.....	16
▣ "Lupta " :.....	17
▣ "Pământul Nostru " - Liga Agrară (Garoflid sau Argetoianu ?).....	17
▣ "Cuvântul " –.....	17
6.) Funeraliile lui IGDuca , București, 4 ian.'34.....	18
▣ " Viitorul " : "Asasinarea marelui naționalist " 5 ian .'34.....	18
▣ prof.I.Răducanu (PNT) : " IGDuca și cooperăția românească " (Dimineața " , 5 ian.'34)	18
▣ Interview luat lui Duca ,Măldărești - Brunea-Fox , aug.1930.....	19
▣ "Parlamentul românesc" : " Scriitorul IGDuca " (18 ian.'34).....	20
▣ Alex.Topliceanu " Profil IGDuca " ("Parl.Rom " , aug.'30 , p.13 -15).....	20
7.) " In memoriam -Duca " , febr, mart.'34.....	20
▣ Comuna Pârlita (Sărulești) va purta numele de IGDuca.....	20
▣ Scaunul ocupat în Adunare.....	20
▣ Bustul lui Duca în Ad.Deputaților.....	21
▣ Pensie vizajeră pentru Nadia Duca.....	21
8.) Înhumarea lui Duca, mănăstirea Urșani (R.Vâlcea- Luncavăț) ,duminică , 6 mai '34.....	21
9.a) Valeriu Pop (ardelean, indepentent , listă PNL),racolat în PNL , nov.-dec. 1933.....	22
9. b) Constantin (Dinu) Brătianu, șef al PNL ; Gh.Tătărăscu - șef de guvern , 5 ian.'34.....	23
▣ Ședința Delegației Permanente	23
▣ Ședința Comitetului Executiv.....	24
▣ Partidul. Șeful de partid	26
10.) C.ICBrătianu - al V-lea dintre Brătieni ... , 5 ian.'34.....	27
11.a) Valeriu Pop (ardelean, intră în PNL) ian.- febr. '34.....	27
13.ian.'34 .Sinaia.....	27
▣ Problema legionarilor.....	27
▣ Problema ardelenilor.....	27
11.b) Gh.Tătărăscu , Programul guvernului // expunere radio // , 21 ian.'34.....	28
▣ IGDuca.....	28
▣ Programul guvernului Tătărăscu = Programul de guvernare " Duca".....	29
▣ Dificultățile	30
▣ Programul.....	30
▣ Muncă și disciplină [-----].....	30
▣ Liniște !.....	30
▣ Armistițiu politic ! [-----].....	30
▣ Avertisment către Garda de Fier.....	30
▣ Hotărârea "mâinii de fer " [-----].....	30
▣ În slujba comandamentelor naționale [-----].....	30
11.c.) Amedeu Bădescu , Scurt istoric al Partidului Național-Liberal, vol.II , 1937,'40.....	30
12.) Punerea sub urmărire penală a asasinilor și complotiștilor , 26 ian.'34.....	31
-----	31
Guv.Gh.Tătărăscu - Legislatura I .Sesiunea ordinară . 1 febr. - 1934.....	31
-----	32
13.) Inaugurarea sesiunii parlamentare . Mesajul Regal . Omagierea lui IGDuca , 1 febr.'34. 32	32
▣ Ședința de dimineața.....	32
▣ Ședința de după amiază.....	32
▣ Iosef Șandor / 1 febr'34.....	39
Partidul Maghiar a primit cu cel mai mare regret moartea lui IGDuca	39
▣ N.Miclescu / 1 febr.'34.....	39
În numele Partidul Conservator - aduce omagiu lui IGDuca.....	39
14.) Consfătuirea majorităților ; frământări în PNL; ,ian.- febr.'34.....	40
2 febr.'34 /.....	40
▣ Colaborarea Guvern-Parlament.....	40

6 febr.'34/.....	41
▣ Grup parlamentar al tineretului liberal.....	41
13 - 15 febr.'34.....	41
▣ Conflictul dintre "bătrânii" și "tinerii " liberali.....	41
15 .) Buletin parlamentar : comunicări, confruntări, Cameră și Senat ,8 - 9 febr.'34.....	41
lamandi- Armd.Călinescu / 8 febr.'34.....	42
▣ Poliția, Jandarmeria . Vezi pe larg la Fișier Poliție	42
▣ PNL- PNȚ - și ... mișcările anarhice Vezi pe larg fișier Garda de Fier.....	42
Atta Constantinescu (georgist) -Vict.lamandi.....	43
▣ Răspunderile morale.....	43
Petre Andrei , Ion Mihalache - Victor lamandi , la validări : Garda de Fier , 9 febr.'34.....	43
▣ Atitudinea față de Garda de Fier	43
16 .a.) Funcții parlamentare ; grupările parlamentare, pe partide , 16 febr.'34.....	46
NNSăveanu / 16 febr.'34.....	47
▣ Consolidarea regimului monarhic constituțional.....	47
▣ Respectarea parlamentarismului.....	47
▣ Apel la solidaritate.....	47
▣ Gruparea parlamentară a PNL (289 deputați) [LD. vezi xeroxul, aici , selectiv].....	47
16.b) Al.Ieșan (PNL-tineret) ,discurs la mesaj, 1 mart.'34.....	48
▣ PNL – doctrină.....	48
▣ Dictatură ? -Nu!.....	48
17.) ACCuza , discurs la mesaj, 2 mart.'34.....	49
▣ Doctrina naționalistă - Doctrina liberală.....	49
▣ ACCuza - "bătrânii " - "tinerii ".....	49
▣ Răspunsul la Mesajul Tronului.....	49
▣ Situația în PNL : bătrâni - tineri.....	49
▣ Situația guvernului.....	49
▣ Apărarea națională.....	51
▣ Jidanii !.....	51
▣ Eliminarea Art.7 din Constituție.....	51
▣ Liga Apărării Național Creștine.....	51
*) Introducerea Art.7 din Constituție.....	52
▣ Generațiile "naționaliste ".....	52
▣ Partidul Naționalist Democrat.....	52
▣ Partidul Naționalist Democrat.....	53
18.) Gr.Iunian (PȚR) , discurs la Mesaj, 2 mart.'34.....	54
▣ Partidul Național Liberal.....	54
▣ Partidul Național Liberal.....	55
▣ Valul de răzvrătiri contra PNL.....	56
▣ Autoprofil moral-politic.....	57
▣ Sensul părăsirii PNL, PNȚ.....	57
▣ Incapacitatea PNL de înnoire.....	57
▣ Programul economic al guv.PNL.....	57
▣ Oct.Goga (PNA) - interpelare : protecția muncii românești , 3 mart.'34.....	58
19.a.) Eug.Titeanu (PNL) , replică lui Goga : protecția muncii rom. , 3 mat.'34.....	58
19.b.) Ion Folea (PNL ducist) , discurs la Mesaj , 5 mart.'34.....	58
19 c.) Gr.Iunian, Madgearu, Argetoianu, Goga, interpelare , 6 mart.'34.....	58
20.) Eug.Titeanu (raportor Răspuns la Mesaj) , discurs -concluzie , 6 mart ' 34.....	59
▣ Cauzele înfrângerii PNȚ în alegeri.....	59
▣ Partidele "restabilizării " : PRT, PȚ, Un.Agr.....	60
▣ Concurența neleală în alegeri.....	60
▣ Partidele "naționaliste " : PNA, LANC.....	61
▣ Concurența neleală în alegeri.....	61
▣ Concluzii alegeri.....	61
▣ Declarația PNȚ.....	61
▣ Administrația PNȚ.....	62

▣ Regiile autonome.....	62
▣ Administrația PNȚ.....	63
▣ Finanțele publice.....	63
▣ Regimul PNȚ.....	64
▣ Armata.....	64
▣ Politica industriei "parazitare ".....	64
▣ Stat țărănesc ?.....	64
▣ Stat al armoniei sociale.....	64
▣ Apel la clarificare ideologică.....	65
▣ Apel la poliție etică.....	65
▣ Invitația la rotativă a PNȚ.....	65
▣ Declarația PNA – Goga.....	66
▣ Corporatismul.....	67
▣ Corporatismul Goga : monopartidocrația.....	67
▣ " Monopartidocrația " -Goga.....	68
▣ Cezarismul	68
▣ Regimul parlamenar.....	68
▣ Tradiții, virtuți, viabilitate.....	68
▣ Pedagogie parlamentară.....	69
▣ Luptă politică leală , adversari - nu inamici !.....	70
▣ Pierderea unui mit, a unei legende : Goga.....	70
▣ Politica externă - viziunea Goga.....	71
▣ Pedagogie "diplomatică ".....	71
▣ Politica externă - viziunea Goga, Cuza , ș.a.....	73
▣ Mica Înțelegere politică.....	73
▣ Mica Înțelegere economică.....	73
▣ Ministerul de Externe.....	74
▣ Nicolae Titulescu.....	74
▣ Ideea națională.....	74
▣ LANC – ACCuza.....	74
▣ Naționalismul PNL.....	75
▣ Destinderea	76
▣ Armistițiu politic.....	76
▣ Generația tânără.....	76
▣ PNL - burghezia - elitele.....	76
▣ Tineri - bătrâni.....	76
▣ Răspuns lui Gr.Iunian.....	76
21.) Ion Nistor (ministru secretar de stat) , discurs final la Mesaj, 6 mart.'34.....	77
▣ Dezbaterile la Mesaj.....	77
▣ Atmosferă parlamentară.....	77
▣ Monarhia.....	78
▣ Parlamentarismul.....	78
▣ Constituția.....	79
▣ Legiferare – legiferomanie.....	79
▣ Armata.....	80
▣ Politica externă.....	80
▣ Titulescu.....	80
▣ Doctrina națională.....	80
▣ Doctrina naționalistă.....	80
▣ Doctrina liberală românească.....	82
▣ Programul de guvernare.....	84
▣ Provinciile unite.....	86
▣ Cultura - element de unificare spirituală.....	88
▣ Destinderea politică.....	91
▣ Misiunea guvernării PNL.....	91

Documentele în ordinea introducerii pe calculator :

[Guvern IG Duca](#) , 14 nov.'33
Alegeri . 20, 21 dec.'33
Asasinarea lui Duca, 29 dec.'33
[Guvern dr.C.Angelescu](#) , 30 dec.'33
[Guvern Tătărescu](#) , 5 ian.'34

- ▣ Pentru chestiuni de doctrină vezi **fișier Doctrină și Liberalism**
- ▣ Pentru aspectele electorale , vezi **fișier Alegeri II**
- ▣ Pentru aspecte legislative , vezi **fișier Parlament și Legislație**
- ▣ Pentru ilustrare , **fotografii din : Gh.Tătărescu , Mărturii pentru istorie** , 1996
fascicola de la pag. 224: Tătărescu la adunarea de doliu pentru IG Duca ;
Tătărescu și alți liberali , la dezvelirea statuii lui IG Duca ;
fotomontaj guvernul Tătărescu ; diverse fotografii la întâlniri diplomatice.

-
1. **Lichidarea organizațiilor georgiste ... reînțregirea PNL** , 22 - 29 nov.' 33
 2. **Informații electorale** , 22 nov.'33
 3. **Alegeri** . Date privind rezultatele liberalilor , 20-22 dec.'33
 - 4.a. **Asasinarea lui IG Duca** , Ultima zi de viață , 29 dec.'33
 - ▣ **dr.C.Angelescu** - prim ministru : **starea de asediu; măsuri de ordine** , 30 -31 dec.'33
vezi obligatoriu fișier Guvern Duca VI
 - 4.b Pr.de lege ptr. **Prelungirea stării de asediu** , Senat, 12, mart. '37
Retro 1933 :
V.Rădulescu -Mehedinți (PNT) , **N.Iorga** (PND)
 5. Vestejirea asasinatului - omagiu postum lui Duca , 30 - 31 dec.'33
 6. Funeraliile lui IG Duca , București, 4 ian.'34
"Posteritatea" simbolică ; evocări emoționale ; legate ; fotografii ;
 7. " In memoriam -Duca " // pensie ptr. Doamna// nume de localitate // , febr., mart.'34
 8. Înhumarea lui Duca, **mănăstirea Urșani** (R.Vâlcea- Luncavăț) , 6 mai '34

9. a **Valeriu Pop** (ardelean, independent , lista PNL) , **Amintiri politice** , nov.-dec. 1933
9. b. **Constantin (Dinu) Brătianu**, **șef al PNL** , 5 ian.'34
// șed. Deleg.Permanente // șed. Comit.Executiv //
Gh.Tătărescu - omagiu lui IG Duca ; cuvântări, declarații : elogiul lui Dinu Brătianu ;
dr.C.Angelescu , **Gh.Tătărescu**, **I.Inculeț**, **Alex.Lapedatu**, **Ion Nistor** ;
Dinu Brătianu . angajare .
10. **C.IC Brătianu** - al V-lea dintre Brătieni , 5 ian ' 34
- 11a. **Valeriu Pop** (ardelean, intră în PNL) , **Amintiri politice** , ian. 1934
- 11.b **Gh.Tătărescu** , **Programul de guvernare** , cuvântare radio , 21 ian.'34
//omagiu lui Duca // programul lui Duca //
- 11.c . **Amedeu Bădescu** , **Tineretul național-liberal,[ducist] 1930-1937**
Partea a II-a , scris în 1937
12. Punerea sub acuzare **a asasinilor și complotiștilor**, contra lui IG Duca, 26 ian.'34

Guv.Gh.Tătărescu - Legislatura I .Sesiunea ordinară . 1 febr. - 28 apr.'34

- ▣ **Activitatea guvernamentală PNL** **Vezi la fișier Guvern**
13. **Inaugurarea sesiunii parlamentare** , 1 febr.'34
 - ▣ **Mesajul Regal.** **Vezi la fișier Guvern**
- Comemorarea lui IG Duca** . Cameră. Senat
Gh.Tătărescu	CIC Brătianu	I.Mihalache	I.Hudiță	Gh.I.Brătianu
ACCuza	Octavian Goga	Vlad Dimitriu	C.Argetoianu	Fr.Krauter

Gh.Bethlen Anton Bacalbaşa (preşed.vârstă)
mitropolitul Pimen episcopul Hossu episcopul Cizar dr.I.Niemirower
Gr.Gafencu JTHFlorescu Leonte Moldovanu D.Miclescu
Iosef Şandor dr.C.Angelescu Gr.Constantinescu (preşed.vârstă)

14. Conflictul între " tinerii" şi "bătrânii" liberali , dec.'33- febr.'34
15. Validările alegerilor // **Confruntări PNL-PNȚ: Garda de Fier** // , 8, 9 febr.'34
Atta Constantinescu (georgist) -**Vict.lamandi**
Victor lamandi - versus **Mihalache, Călinescu, Petre Andrei**
- 16 .a. Mecanisme parlamentare .**Grup parlamentar PNL** , 16 febr.'34
16. b. **Al.Ieşan** (PNL-tineret) ,discurs la mesaj, / preocupări pentru tineret // 1 mart.'34
17. **ACCuza** (LANC) , discurs la Mesaj, // **naţionalismul liberal** // , 2 mart.'34
Vict.lamandi - intervenţii
18. **Gr.lunian** (PRȚ) , discurs la Mesaj, 2 mart.'34
// PNL : partidul lumii vechi // trecut şi prezent // **Vezi pe larg fişier PRT**
▪ **Oct.Goga** (PNA) - interpelare : protecţia muncii româneşti , 3 mart.'34
// greşelile politicii naţionale // **Vezi la fişier PNA**
- 19.a. **Eug.Titeanu** (PNL) , replică lui Goga : protecţia muncii rom. , 3 mart.'34
- 19.b. **I.Folea** (PNL- ardelean) , discurs la Mesaj, 5 mart.'34
// protecţia elementului românesc //
- 19 c. **Gr.lunian, Madgearu, Argetoianu, Goga**, interpelare , 6 mart.'34
// rearestarea lui Nae Ionescu // **procesul Gărzii de Fier** //
Vict.lamandi , N.Mavrodin răspund
20. **Eug.Titeanu** (raportor) , discurs final la Mesaj, Cameră , 6 mart.'34
21. **Ion Nistor** (ministr.de stat) , discurs final la Mesaj, Cameră , 6 mart.'34
Vezi fişierul următor

Guvern IG Duca

Alegeri .

Asasinarea lui IG Duca

Guv.dr.C.Angelescu

1.) Lichidarea organizațiilor georgiste ... reântregirea PNL , 22 - 29 nov.' 33

("Universul " , 17, 24, 29, nov.'33 ; "Adevărul " , 24 nov.'33)

[Ziarul relatează bucuria cetățenească din diverse orașe , la știrea că PNL -Duca
a preluat guvernarea . Iași, Chișinău, Cernăuți, etc etc.]

/ **Chișinău**. Lichidarea org.georgiste din Lăpușna . În urma hotărârii delegației permanente - șef
Ion Costin - a organiz.georgiste de a reveni la PNL ,
45 comitete comunale au revenit la PNL - matcă.

Alți georgiști, au revenit individual, cu cereri directe la IG Duca și I.Inculeț.

/ În jud.Tecuci , numeroși georgiști din com.Nicorești, Țepu, Buciumeni, Poiana ,
au revenit la PNL ...

/ În jud Iași : mari disensiuni. În Tg.Frumos, Podul Iloaiei, Holboca, etc etc ... organizații întregi
au revenit la PNL . Alții, individual.

/ În Bucovina, organizații georgiste revin în bloc la **PNL.ducist** , condus de **Ioan Nistor**.

La Cernăuți, la clubul PNL s-a ținut o recepție cu acest prilej.

Printre participanți : prof.univ.**Max Hacman, dr.Marmeliuc, dr.Spănu, dr.Gușuleac, dr.Bodea, dr.V.Marcu, prof.Rotică, Gh.Vântu** (prefectul județului)
Au revenit la PNL -1, numeroși georgiști de marcă :**Dumitru Iliuț** (ex prefect de Cernăuți)
Tilemann (șeful org.Suceava) , **prof.Cărăuș** (șeful org.Rădăuți) ,
Bocăneț (șeful org.plasei Bosanci) , **Spac** (șeful org.plasei Mitocul Dragomirnei) ,
șefii plășilor Sadagura, Siret, Solca etc etc. Toți au declarat că regretă actul de indisciplină făcut
cu 3 ani în urmă, că se reîntorc în partid cu cele mai frumoase sentimente .
Ei au fost salutați pentru gestul revenirii ... de Gh.Vântu, prof.Marmeliuc (vicepreșed.) I.Nistor .
/ **La Chișinău** , delegația permanentă a PNL-georgist, a ținut o ședință de club.
Gherman Pântea a făcut o expunere , a afirmat că Gh.Brătianu a fost "rău informat "
și "a lucrat fără să consulte partidul " Cei prezenți **au hotărât în unanimitate**
(minus 2 voturi : prof.univ.**Ștefan Bulat** și maior **Bonciu**)
să părăsească pe georgiști și să treacă la duciști.
S-a votat o **Moțiune** în acest sens, și s-au trimis **telegrame** lui **Duca și Inculeț**,
așteptat să sosească la Chișinău.
/ **La Oravița** , organizațiile georgiste din Caraș (19 din 24) ,
condusă de **Iancu Conciatu** , și din Severin , conduse de **dr.Iuliu Coste** ,
au revenit la PNL.De fapt, georgismul din județele **Caraș și Severin**, a fost... lichidat .
/ **La Cluj**, președ. georgist **Ștefan Fabius** , l-a anunțat pe Gh.Brătianu că-l părăsește...
/ Același fenomene se semnalează la Ploești ș.a.

Georgiștii se întorc în PNL-1

2.) Din campania electorală 22 nov.'33

("Lupta" , 23 nov.'33)

//depunerea de liste // lupta pentru poziția pe buletin // vânzolela // situații hilare //

// manifeste electorale // primele ciocniri //

[**LD : dau câteva aspecte mai caracteristice , pentru a ilustra atmosfera .**

Nu intenționez să stărui pe căutarea de "miez" politic în campania electorală]

▣ București : liberalii hotărâsc candidaturi

La locuința lui **IGDuca**, s-au stabilit persoanele
care urmează să fie desemnate de centru pentru a candida pe listele liberale .

▣ Ploești : **PNL-ducist** - este în dificultate,

pentru că , se știe, Prahova are ca tradiție ... dizidențele liberale .

Chiar dacă a dispărut vechea dizidență a regretatului Ionescu-Quintus ...

au apărut alte 3 tendințe opuse (în PNL-ducist) ,

la care se adaugă puternica dizidență georgistă.

▣ Galați : frământări în tabăra guvernamentală

Ț Numele lui **Mihail Gh.Orleanu** (fos ministru și președinte al Camerei , om de încredere a lui
Ionel și Vint.Brătianu) , nu se află în angrenajul frământărilor.

Aflat la moșia sa din Vârlezi , a fost consultat de liberalii locali, a fixat lista de candidaturi,

și ... a plecat la București. El a înregistrat însă un eșec, deoarece însăși **IGDuca** ...

a operat modificări substanțiale în lista lui Orleanu , și a impus pe listă pe **Victor Slăvescu**.

Nemulțumiri cu candidaturile pentru Senat, pentru Camerele de muncă,
cu funcțiile de primar și ajutor .etc etc.

▣ Silistra : liberalii s-au pus pe chef

Mai mulți liberali, institutori , în frunte cu **I.Spulber**, după săptămâni de așteptare , de bucurie că PNL a venit la putere ,s-au pus pe petrecere , au colindat mai multe cârciumi, s-au bătut într-o cafenea cu fostul notar, care i-a urmărit cu revolverul...

▣ Liste de candidați depuse :

/ Cluj 1. PNL- Al.Lapedatu , dr.Partenie Dan, Ștefănescu Goangă
/ Constanța 1. PNL : Vasile Sassu
/ Vaslui 1. PNL: M.Negură (subsecretar de stat)
/ Iași 1.PNL : Victor Iamandi
Electorate / 22 nov.'33

3 .) . Alegeri . Date privind rezultatele liberalilor , 20-22 dec.'33

[Vezi detaliat la fișier Alegeri II](#)

▣ Voturile pentru partide. Procentaj Cameră (parțial, 55 județe), 23 dec.'33

("Universul " , an 50, 351, sâmbăta, 23 dec.'33)
PNL-1+PNGerm - peste 50 % PNL-georgist - cca 4,8%

▣ Procentele partidelor opoziției, pe județe:

[LD : nu am trecut zecimalele ! în epocă îi interesa ... dar pentru istorie ...

Mai erau de luat în calcul 14 județe ; procentele urmau să sporească - prin redistribuirea voturilor obținute de grupările care nu întruniseră 2 % .

De aceea am preferat aceste procentaje care dau - cât de cât - **fief-urile** electorale]

Georgiștii : 4,8% pe țară , dar :

12% -Covurlui (Galați) 12% CâmpLung (Bucov.) 11% -R-Sărat, Iași
10% - Bacău, Brăila 7% Brașov, Vâlcea, Cahul ,Muscel 6% - Mehedinți

▣ Rezultatul alegerilor pentru Cameră (55 județe) / 23 dec.'33

[LD : aranjare, colorare, clasamente - LD Dau doar câteva ex semnificative pentru potența electorală . În ordine descrescândă, partidul georgist se situează pe locul III al part.opoziționiste (după PNȚ și PȚ-Lupu)

Acest lucru va avea o mare importanță , mai ales la alegerile din 1937

Atunci se va vădi "defecțiunea " liberală]

Județul	PNL-Duca	PNL-IGBrătianu
Alba +germ.	12.252 (I)	1. 815
Arad +germ	43.026 (I)	3.418
Argeș	21.503 (I)	2.483
Bacău	23.988 (I)	3.747 (III)
Bălți	14.780 (I)	3.216
Botoșani	17.892 (I)	2.542
Brașov +germ.	15.455 (I)	2.293
Brăila	18.361 (I)	3.166 (III)

Buzău	38.164 (I)	1.131 (III)
Caliacra	18.079 (I)	670 (II)
Cahul	12.873 (I)	1.591 (III)
C.Lung m.	8.144(I)	2.135 (III)
Cernăuți+germ.	15.137(I)	2.556
Constanța	21.124 (I)	3.133
Covurlui Galați	13.403 (I)	3.899 (II)
Dâmbovița	29.736 (I)	1.450 (III)
Dolj	44.372 (I)	4.628
Durostor	24.926 (I)	1.760 (II)
Huned.	30.417 (I)	2.530
Iași	22.360 (I)	4.491 (III)
Ilfov.Bucur.	63.377 (I)	5.920 (III)
Lăpușna	21.623(I)	1.724
Mehedinți	32.563 (I)	3.860
Mușcel	11.084 (II)	1.936
Neamț	14.533 (I)	3.911(III)
Prahova	40.000 (I)	5.871 (III)
Putna	13.053 (I)	2.237(II)
Rădăuți	14.256 (I)	1.700
R.Sărat	19.151 (I)	3.887 (III)
Sălaj +germ	17.540 (I)	1.317
Timiș-T +germ.	51.946(I)	7.024
Vâlcea	25.017 (I)	3.634 (III)
Vlașca	31.357(I)	1.818 (III)

▣ Alegerile. Rezultate la Cameră. , 24 dec.'33

// Procentajul pe partide // Mandatele opoziției , după redistribuiri // comentarii //
("Universul" , 24 dec.'33)

A. Rezultatul alegerilor pe București

B. Nr.de voturi și procentele obținute de guvern și opoziție

C.Deputații opoziționiști , pe partide și procente

D .Camera : 300 deputați guvernamentali , 87 deputați opoziționiști , pe județe.

Câteva note caracteristice :

/ **La jud.Năsăud și C.Lung -Bucovina** , deși guvernul a obținut aproape 50 % din voturi , datorită legii electorale ... la repartizarea mandatelor , guvernului nu l- a revenit nici un loc , toate fiind atribuite partidelor de opoziție (cf.scării de procentaje)

[LD : eu cred că s-a dres chestiunea]

/ Față de alegerile din 1932, ierarhia se păstrează aceeași, doar că ...

PNL-georgist a "cedat " locul PT-lupist (care urmează PNȚ)

/ Se constată **un regres bine marcat al PNȚ în noile provincii** , mai ales în Ardeal și Basarabia

Per a contrario, actualele alegeri au marcat **o ascendență categorică a PNL în noile provincii** consacrat , astfel, definitiv ca partid regnicolar .

Acesta este un succes nu numai de partid, ci și unul din p.d.v. al unității politice

de natură să desmintă și să contracareze tentativele regionaliste .

/ De remarcat **la Ilfov - București** - că **a reușit întreaga listă guvernamentală** .

▣ A. Rezultatul alegerilor pe București :

Votanți : 110.448

Anulate - 2005

PNL-guvern : 62.431 (I)

PNL-Georgist - 6.100 (III)

B. Nr.de voturi și procentele obținute de guvern și opoziție

Scăzându-se nr.voturilor anulate și ale partidelor care n-au obținut 2% pe țară :

I. Guvernul : 1.520.224 = 54,93 % IV. PNL-georg : 146.950 = 5,31 %

▣ Deputații opoziționiști , pe partide și procente :

10 georgiști

Vezi obligatoriu la [fișier Alegeri PNL](#)

▣ Camera : 300 deputați guvernamentali pe județe

-

Vezi obligatoriu la [fișier Alegeri PNL](#)

▣ Alegeri. 71 Senatori ai Consiliilor comunale și județene , 30 dec.'33

(" Universul " , an 50, nr. 356 , 30 dec.'33)

//senatori - **aleșii aleșilor !** // repartizarea pe partide //

Tabel -nr de voturi pe partide.

[LD : nu mă interesează în mod deosebit acești senatori aleși - deși ei sunt partea dinamică a Senatului - cât **numărul consilierilor locali**, procedeul și **culoarea politică consiliilor județene și comunale** - pe care nu am urmărit-o .

Ori, **nr de voturi indică** aproximativ această culoare]

Din cele 70 de județe , guvernul a obținut [64 mandate de senatori](#) .

Alegeri / dec.'33

4.a.) Asasinarea lui I.G.Duca * , 29 dec.'33

("Dimineața " , an 29, nr.9702 , duminică , 31 dec.'33, + foto , reporter I.Niculescu)

[LD : titlurile, subtitlurile, parantezele, sublinierile, îmi aparțin.]

* Notă biografică.-----

Duca abia aniversase 54 de ani. Născut la 20 dec.1879 , în București.

Tatăl, a fost dir.gral la c.f.r .

- Tânărul a studiat la București și Paris - unde și-a luat doctoratul în drept.

- Inițial a lucrat în magistratură, apoi la organizarea mișcării cooperative române .

- În 1907 - funcția de dir.gral al Casei Centrale a Băncilor Populare ;

pentru prima oară , **deputat** (la 28 de ani), de atunci **ne mai lipsind din nici o legislatură** (în parlamentul interbelic, era cel mai vechi deputat , după ACCuza)

- În 1914 (la 35 de ani) - **ministrul Instrucțiunii publice** , în guvernul Ionel Brătianu (care a demisionat la 9 febr.1918)

- În toamna 1918 (la 39 de ani) **ministrul Agriculturii** , în cabinetul Ionel Brătianu , sub ministeriatul său legiferându-se **reforma agrară**.

- În 1922 - 1924 (la 43 de ani), **ministru de Externe** , în cabinetul Ionel Brătianu

În această calitate, a fost șeful delegației române la **Societatea Națiunilor** ,

colaborator la organizarea **Mici Înțelegeri**.

- În 1927 - 1928 (la 48 de ani), **ministru la Interne** , în cabinetul Ionel Brătianu ,

păstrându-și acest portofoliu și în cabinetul Vintilă Brătianu .

- În 1928 (la 49 de ani) după moartea lui Vint.Brătianu , este ales **șef al PNL**

funcție deținută până la asasinare .

- La 14 nov. 1933 (la 54 de ani) - **șef de Guvern** , pe care-l conduce ...cca 45 de zile.

- Fiul lui IGDuca, **George Duca** , în 1933, era consilier de Legație la Tokio .

I.Niculescu / reporter

▣ Asasinarea primului ministru

Sinaia , 29 dec. Astăseară , la ora **10 fără 5** ,
în momentul în care primul ministru **IGDuca** părăsea **peronul gării**
pentru a se urca în vagonul ministerial,
un tânăr a cărui identitate urmează să se stabilească ,
a descărcat asupra sa **câteva gloanțe de revolver** , **omorându-l pe loc**.
Criminalul a fost prins.

I.Niculescu / reporter

▣ Ultima zi din viața lui IGDuca

/ **Duca** sosise la **Sinaia** cu rapidul la ora 3,45 .Era însoțit de **Dinu Brătianu**
(ministrul de finanțe)
În gară , a fost întâmpinat de **dr.Costinescu și Berceanu** (viceprimar București)
și alți 30-40 de amici , veniți de dimineața la Sinaia.
Cu mașina Palatului , Duca a plecat direct la castelul Peleş ,
într-o **audiență la rege** , care a durat între **4- 6 seara** .
/ Apoi a mers la vila dr.Costinescu (bd.Ghica) , unde se afla și **Dinu Brătianu**.
/ Sosit la gară la **10 fără 5 minute** .Pe peron și la restaurantul gării erau mulți prieteni ,
care urmau să plece cu același tren.

I.Niculescu / reporter

▣ Asasinarea lui Duca

/ În momentul când s-au îndreptat spre vagonul ministerial , s-au auzit mai multe detunături ,
s-a produs panică , apoi l-au văzut pe **Duca căzut jos , într-un lac de sânge**.
A fost rănit și dr.Costinescu , șeful poliției din Sinaia și un călător.
/ Un tânăr trăsese **5 gloanțe de revolver** , apoi a aruncat o petardă cu fum ... ca să dispară.
Detectivul Petre Petre (de la Siguranța Generală) afalt în spatele lui Duca , a sărit asupra
tânărului , l-a urmărit pe linia ferată , acesta a mai tras un foc , rănindu-l pe detectiv ,
dar acesta a reușit să-l aresteze pe asasin.
/ **Duca , pus pe un cărucior** , a fost dus în biroul șefului de stație .
Acolo , **dr. Hamaci** (medic c.f.r) , a vrut să dea asistență medicală , dar **a constatat decesul** ,
cauzat de 2 împușcături în cap.
/ Lumea de pe peron a fost percheziționată.
/ Înștiințat , Suveranul a trimis la gară pe **Puiu Dumitrescu** (secr.part.) ,mr. **Agapie Urdăreanu**
(șeful poliției regale) și pe **Buchmann** (inspector general) , ordonând ca **sicriul** să fie
transportat la Peleş , unde i s-a amenajat o cameră mortuară.

I.Niculescu / reporter

▣ Asasinii

[LD : anagrama formată din silabele celor trei asasini - **NICADOR** -
va fi apoi **glorificată de legionari , ca simbol al martirajului lor**
Asasinii erau oameni cu "înalte studii "]
Asasinul a fost dus în **magazia de bagaje** , și pus sub o puternică pază.
Asasinul : Nicolae Constantinescu , de **26 de ani** , originar din **Galai** ,
licențiat al Academiei de înalte studii comerciale ,
fusesse **candidat la alegeri pe lista Gărzii de Fier** ,
Asupra lui s-a găsit **revolverul** , din care se trăsese **6 gloanțe** , și încă 6 gloanțe neconsumate.

/ La primul interogatoriu, a declarat că **are revolverul din precedenta campanie** electorală pentru Garda de Fier (1932) ; că are **complici pe Caranica Ion și Doru Belimace** , de la Academia de studii comerciale, ambii originari din Dobrogea (Caranica - fiul unui cafegiu din Turtucaia , domiciliat la București)

/ **"Întrebându-l - spune reporterul - cine l-a îndemnat să facă actul criminal, el mi-a răspuns :**

- < Nimeni. Noi între noi am luat această hotărâre din proprie inițiativă.

Motivul este că Duca era francmason și vândut străinilor. [!!!]

Politica adoptată de el în ultima vreme este politica francmasoneriei internaționale , care a dus la **desființarea Gărzii de Fier din România.**

Recunosc calitățile de bun român [!!!] ale primului ministru și de om capabil, [!!!]

însă deoarece s-a vândut străinilor [!!!] , **ne-am hotărât să-l suprimăm . >**

Toată noaptea , cercetările au continuat. "

Asasinarea lui IGDuca / 29 dec.'33

4.b) **Pr.de lege ptr. Prelungirea stării de asediu (16 mart.- 16 sept) , Senat, 12, mart. '37**

Legislatura PNL , Sesiunea a IV-a ordinară .

Vasile-Rădulescu -Mehedinți (PNȚ) N.Iorga (PND)

(D.S., MO 43, șed. de vineri, 12 mart.'37, p. 2466 - 2479)

Doc.integral - fișier Index legislativ.

a) Vasile Rădulescu -Mehedinți (PNȚ)

▫ Starea de asediu din mart..'33 [guv.PNȚ- Vaida]

▫ Starea de asediu din dec.'33 [guv.IGDuca]

▫ Dizolvarea G de F

d.) Nicolae Iorga (PD)

▫ Sfatul dat lui Duca : liniștirea țării cu orice preț !

▫ Pasivitatea organelor administrative

▫ Asasinarea lui Duca .

[LD Readuc aici din fișierele anterioare declarații vechi]

C.Z.Codreanu , Interpelare , 6 apr.'32

(DAD, MO. 80, ședința din 6 apr.'32 .)

[LD:protestînd pentru **desființarea Gărzii de fier**

de către guvernul Iorga -Argetoianu]

Cum să fie desființată o organizație desființată deja ? !

Garda de Fier a fost desființată prin "actul de guvernămînt greșit și nedrept"

al lui **Ion Mihalache** la 1 ianuarie 1931,

pe motiv că ar fi fost "anarhică și subversivă"

N.Iorga : (DAD, MO 76, șed. din 2 aprilie '32)

" **Am dizolvat < Garda de fier>** și aceia care au făcut tulburări ,

fac parte din Garda de fier. Voi cere universităților

să-i scoată pe gardiști și pe comuniști."

Vasile Rădulescu -Mehedinți (PNȚ)/ 12 mart.'37

▫ **Starea de asediu din dec.'33 Guv.IGDuca**

▫ **Dizolvarea G de F**

" Când a venit la putere Partidul Liberal ,a găsit în țară o stare normală constituțională ,

);dar a luat o măsură , care este sursa adevărată a actualei stări de lucruri .

În decembrie 1933, în ajunul alegerilor , guvernul liberal a găsit de cuviință
) : să dizolve o grupare politică și aceasta a fost sămânța de anarhie aruncată ,
care a dat roadele cunoscute

Căci nu era permis ca guvernului liberal , fără un text de lege , să dizolve o grupare politică în
timpul alegerilor , pe motivul că ar putea avea mulți aleși în Parlament.

Nu era nici un pericol pentru România dacă gruparea " Gărzii de Fier" ,
ar fi avut în Parlament câțiva reprezentanți . Ar fi fost mai bine ca dâșii să fie aici,
decât să se creeze , prin dizolvare , starea de lucruri ale cărei efecte le resimțim și astăzi .

- Iorga : Eu știu că pe vremea mea a fost dizolvată Garda de Fier.

Ne-am judecat acolo , la Ministerul de Justiție , înaintea magistraților ,
și acolo s-a hotărât dizolvarea . Dacă nu exista , ce ați dizolvat ? Lămurii .

- VR-M : Guvernul Duca a dizolvat Garda de Fier printr-un act administrativ.

- Iorga : Era dizolvată de pe vremea mea !

- VR.-M : În 1934, în aprilie, guvernul liberal a votat o lege ,
așa zisă pentru apărarea Statului, prin care s-a dat dreptul guvernului să dizolve
o organizație politică . Prin urmare, în nov.sau dec. 1933 , când s-a dizolvat acea grupare
politică, s-a făcut în afară de legile existente .

- Iorga : Eu am dizolvat-o! Căutați la Ministerul Justiției !

A fost o judecată în toată legea. Am fost împreună cu dl Argetoianu , când s-a discutat
dizolvarea acestei organizații și a " Cultului Patriei " Amândouă s-au dizolvat .

- VR-M : D-le prof, fapt este că la aprilie 1934, s-a votat legea pentru apărarea Statului,
și prin art. 7 , s-a dat dreptul guvernului să dizolve.

Eu nu-mi reamintesc ceea ce-mi spuneți dvs .

Eu știu foarte bine că Garda de Fier a fost dizolvată de guvernul Duca și , în orice caz,
dizolvarea unei organizații politice , înainte de apr.1934,
nu a putut să fie decât un abuz.

Îmi reamintesc foarte bine că această hotărîre a guvernului liberal, s-a luat într-o noapte ,
spre marea surprindere a tuturor juriștilor din România.

Tot atunci s-a făcut cunoscut comisiunii electorale , că nu mai poate să primească
declarațiunile de candidaturi din partea acestei grupări .

- prof.N.Iorga : Aveți dreptate ! Noi am dizolvat "Cultul Patriei "

- VR-M : Cultul Patriei nu era organizare politică cu drept de a pune candidați.

Și atunci, d-lor, nu înțeleg să justific asasinatul politic care s-a comis,

dar revolta a fost așa de mare în acești oameni , încât am convingerea că din clipa aceea ,
organizarea această politică a luat proporții îngrijorătoare

și nu ar fi constituit azi o atât de mare teamă , fără acest act abuziv al guvernului .

D-lor, țin să stabilesc , pentru analele parlamentare ,

că în această chestiune Guvernul Liberal poartă o mare răspundere "

[-----]

Nicolae Iorga / 12 mart.'37 / retro '33

▣ Sfatul dat lui Duca : liniștirea țării cu orice preț !

▣ Pasivitatea organelor administrative,

▣ Asasinarea lui Duca .

[LD : după ineficiența justiției , Iorga aduce în prim planul atenției
ineficiența , pasivitatea, duplicitatea , organelor administrative "de jos" ,
prefecți, primari , poliție, jandarmi , care nu-și făceau datoria.

Dincolo de " autoritarismul" ce-l caracteriza, prin "mentalitatea " sa - cum mărturisea -
Chestiunea , în principiu, este serioasă și trebuia de meditat asupra ei .

Și nu mă refer la aspectul strict coergitiv, ci la îndatoririle elementare de a supraveghea
și preîntâmpina actele anarhice , extremiste .

Numai că se pune problema : care este **linia de demarcație** între **libertate** (ca drept fundamental) și **restrângerea ei** .]

" Au venit apoi ani întregi [**guvernarea PNT**] în care, **sub pretext de democrație, s-a îngăduit orice** . Și lucrurile acestea lumea nu le uită .

Ele nu rămân la un punct , ci **orice îngăduință , se preface în obicei, și obiceiul devine din ce în ce mai îndrăznet și mai obraznic.**

" Și **când a venit Duca** la putere , a venit la mine acasă și m-a întrebat

< **Ce crezi că este de făcut în rândul întâi ?** >

< În rândul întâi , **liniștirea țării , aducerea țării acesteia la rânduială, cu orice pret** >

Metoda întrebuițată , poate , nu a fost cea mai bună.

M-am întrebat **dacă nu cumva sfatul acesta al meu**, l-a îndreptat , **printr-o mentalitate deosebită a mea**, la anumite **măsuri cu caracter electoral** , de unde **a eșit acea mare nenorocire de la Sinaia** .

Dar în momentul acela **am constatat că țara aceasta nu este cârmuită** , nu numai din vina celor de sus, dar fiindcă **întregul aparat administrativ nu-și îndeplinește datoria** .

Ce s-a întâmplat acum la Bacău , o dovedește .

Un grup de oameni disciplinați , îmbrăcați într-o anumită **uniformă [legionari]** , pot să ajungă **stăpânii unui oraș** întreg , pot **să terorizeze pe oricine**, și pot **impune rezultatul în alegeri** .

): **Așa se întâmplă ori de câte ori administrația dispare** .

Nici prefectul, nici primarul, nici comandantul jandarmilor , nimeni nu intervine acolo unde intervenția trebuie să se producă imediat ,

și într-un chip strivitor , pentru autorii dezordinii , pentru că , dacă unul din ei este pedepsit cum trebuie , **alții nu mai îndrăznesc**.

Din îngăduirea unuia și altuia , se ajunge acolo unde **oricine își îngăduie astăzi orice** ..

" Eram în gară , atunci când trupul nenorocitului meu prieten [**Duca**]

era suit în vagon - ați fost poate câțiva dintre dvs acolo în gară - a intrat oricine a vrut .

Erau oameni care râdeau , și ar fi fost lucrul cel mai **ușor** , **ca toți miniștrii** care erau de față , și **toți reprezentanții autorității să fie omorâți** , așa cum a fost Duca.

Iar într-o odaie vecină , unde era închis unul din asasini, un membru al familiei lui Duca a tras cu revolverul într-unul din asasini .

Dar ce este aceasta , decât cea mai desăvârșită anarhie, care a continuat zi de zi , din cauza unui motiv de care ar trebui să ne dezbărăm cu toții,

teama ca nu cumva să scadă popularitatea noastră .

Trebuie să căutăm ca, **împotriva tuturor , și cu orice jefre, trebuie să se meargă până la capăt** . " [-----]

V.Rădulescu -Mehedinți, N.lorga / retro ' dec.'33

▣ **dr.C.Angelescu** - prim ministru : starea de asediu; măsuri de ordine , 30 -31 dec.'33

vezi obligatoriu **fișier Guvern Duca VI**

▣ **Descinderi și arestări a legionarilor , 30 dec.'33**

5.) Vestejirea asasinatului - omagiu postum lui Duca , 30 - 31 dec.'33

("Dimineața" , 1 ian '33)

▣ **Condoleanțe :**

- **Gh.Brătianu** , a trimis următoarea **telegramă d-nei IG Duca** :
"Adânc mâhnit de pierderea atât de dureroasă ce o încercați , întâiul meu gând se îndreaptă către dvs.pentru a vă exprima cele mai sincere sentimente de profundă condoleanță "
- În cursul serii, numeroase persoane au venit **la ministerul de Interne** să se intereseze de evenimente și să prezinte condoleanțe .
- **Între primii**, a fost **Ion Mihalache** , **șeful PNT**, care a venit însoțit de **I.Răducanu** și **Nestor Badea**.
- La Cluj, **Lulu Maniu**, **Al.Vaida-Voevod**, **Hațiegan**, au condamnat cu ultimă energie gestul nesocotit de la Sinaia , exprimându-și regretul profund pentru pierderea lui IG Duca .
- Asociația generală a presei române , a dat ferparul :
" Președintele Consiliului de miniștri care a fost un amic al presei , un amic al ziaristilor, din rândul cărora se socotea a fi și a fost "
- Sindicatul ziaristilor din România , ferparul : **" [...] fost președinte activ al Sindicatului , Președinte al Consiliului de miniștri [----] România pierde pe unul din cei mai vrednici bărbați de Stat , iar presa română pe unul din cei mai reprezentativi exponenți ai spiritualității românești și mai statornici și sinceri sprijinitori ai ziaristicii noastre "**

▣ **"Neamul Românesc" - ziarul lui Iorga :**

" Un asasinat odios . El pune capăt vieții unui om de valoare, conducător de guvern, care cade în mijlocul luptei pentru ordinea internă.

Mâna criminală a îndreptat arma din răzburare politică.

Tristul erou al crimei care indignează , este militant în organizația Gărzii de Fier , recent dizolvată de guvernul liberal.

Se încheie astfel violent , viața unui om integru și apreciat om politic , șef al partidului liberal, fost de multe ori sfetnic al Coroanei.

Și cu o îndrăzneală fără precedent, se deschide o eră de sălbătecie și omor, necunoscută în viața noastră politică.

Autoritatea represivă va ști să își facă datoria , și să recheme pe calea normală , prin orice mijloace legale, nebunia și exaltarea pe care nu le justifică , în nici un caz, tinerețea și avântul rătăciților .

La catafalcul lui IG Duca , aducem sentimentele noastre de pietate adâncă și de omagiu meritat pentru cariera fostului președinte de Consiliu."

▣ **"Universul " - dir.Stelian Popescu :**

" [---] Pe peronul gării Sinaia , președintele Consiliului de miniștri, IG Duca, a fost ucis mișelește , cu focuri de revolver, de o bandă de asasini.

Un complot se organizase în țară împotriva primului ministru , de către semănătorii de anarhie , afiliați grupărilor extremiste , care urmăresc să zdruncine așezământul statului român și

să arunce țara în plină aventură , prin mijloace și metode teroriste .

De la uciderea lui Barbu Catargiu , **România n-a mai înregistrat asemenea odioase asasinate politice** [-----] De astă dată suntem într-o **situație excepțională** ,

a cărei gravitate nu poate scăpa nimănui, deoarece **actul criminal de la Sinaia** , atât de **odios și revoltător** , dezvăluie **un început de anarhie** și deci

existența unei **stări de spirit bolnăvicioasă și primejdioasă**

intereselor supreme și permanente ale statului român.

Nici un moment nu poate fi invocată ideea unui patriotism exaltat , care înarmează o mână ucigașe! [-----]

Guvernul este dator să îndeplinească programul fixat de mult regretatul dispărut ;

să asigure țării liniștea , ordinea și siguranța de care are nevoie , în primul rând ;

să restabilească autoritatea , prin toate mijloacele legale și cu energia recomandată de

împrejurări ; **să stârpească din rădăcină tendințele anarhice și teroriste** și să înfăptuiască opera de refacere și de consolidare , cu concursul noului Parlament și al tuturor românilor patrioți și conștiinți ."

▣ "Curentul" - dir.Pamfil Șeicaru

" [...] A fost găsit cel sorit să înfățișeze imaginea răului : și patru gloanțe au doborât pe IG Duca . Omul politic care a străbătut prin viață cu o impecabilă corectitudine , a fost ales ca țap ispășitor al tuturor amărăciunilor unei țări :

era de sigur cel mai potrivit pentru a sublinia monstruozitatea gestului asasin , pentru a defini sinistra rătăcire ce se sugerează unor adolescenți recrutați să dea acestei țări o atmosferă morală în care Nația nu se recunoaște .

Și nu se recunoaște spiritul Nației nici în această inovație a crimei , înlocuind gândirea politică , nici în această terapeutică socială a asasinatului .

Întreg trecutul acestei Nații se ridică împotriva acestei nemernice inovații - întreg sufletul autohton se răzvrătește într-un vehement protest.

Nimeni nu poate accepta ca din rândurile unor exaltați manevrați de sinistrele regisorate , ce nu cutează să se mărturisească , să pornească astfel capriciile asasine , să drămluiască viața oricui, să fixeze soroacele morții. [-----]

Asasinarea primului ministru **IG Duca** este și un avertisment .[-----]
Pentru **prima victimă a ideii de ordine** - ofranda unei îndoliate amintiri "

▣ "Argus" ,dir. Gr.Gafencu

" O știre groaznică ne vine de la Sinaia : președintele Consiliului de miniștri , **IG Duca**, **a fost ucis , victimă a unui odios atentat** . [----] Emoția noastră e mare .

IG Duca, unul din frunțașii țării, a avut o viață politică rodnică și de o probitate unanim recunoscută. [-----]

Patimile politice și atmosfera de ațătare au dus la o sălbătire a vieții noastre publice , sălbătire căreia trebuie să i se pună capăt. [-----]

Înfierăm împreună cu întregul popor românesc, în a cărui fire nu este omorul, sălbătecul atentat de la Sinaia ."

▣ "Ordinea"

" Asasinatul săvârșit e cu atât mai regretabil și mai de condamnat cu cât el nu lovește numai partidul liberal ducist , ci întreaga țară ce plânge în dispariția lui IG Duca , un om politic de prim ordin , un patriot fervent și luminat , și un cetățean distins, de înaltă cultură, de mare talent, și de fină intelectualitate , ce făcea onoarea României întregite . [-----]

Dovada înaltei dezinteresări a lui IG Duca , o face faptul că după ce a trăit o viață întreagă , în mod simplu și curat , IG Duca moare sărac , fără să lase urmașilor săi nici un bun material , în urma lui, ci numai un nume fără pată și o luminoasă conștiință de român."

▣ "Epoca" - Gr Filipescu

În afară de alte aspecte ale oribilului asasinat de la Sinaia , atenția noastră este reținută de faptul că **atentatorul de ieri este un recidivist**.

În calitate de **candidat în fruntea listei Gărzii de Fier de la Făgăraș**, **el a înjunghiat pe primarul comunei Vad din acest județ**.

Că primarul nu a încetat din viață, în urma rănilor primite , e altceva.

Faptul de reținut e că **atentatorul de ieri , a mai încercat o crimă**.

A fost apoi **prins și închis**. Dar **nu a fost judecat ci eliberat** , fără să fie măcar supravegheat
Apoi ieri, în ziua atentatului, **și-a așteptat victima la Sinaia** , unde **mișunau zeci de agenți ai poliției și siguranței**, fără să fie turburat de nimeni " .

▣ "Lupta " :

" **Din ceasul** în care **noul prim-ministru** a făcut cunoscut țării că **cea dintâi preocupare** a lui și a guvernului **va fi menținerea ordinii și sancționarea** tuturor acelor ce încearcă s-o tulbure , din acel ceas **moartea lui a fost decretată**

de către **acei ce și-au pierdut mințile și prin acte de terorism** vor să conducă ei țara .

Se știa că Duca a fost zilnic amenințat că va fi suprimat.

Cu toate acestea s-au mai găsit **câțiva inconștienți** cari, din mărunte calcule politicianiste , au avut **tristul curaj de-a încuraja** pe acei ce mânuiau grenadele , cuțitele și revolverele.

Amețit de o propagandă desmățată , **un mănunchi de tineri rătăciți** , s-au erijat

în salvatori ai patriei ca și cum oamenii , ce au cârmuit și vor mai cârmui această țară , ar trăda-o sau ar primejdui existența ei.[-----]

Asasinatul acesta va stârni desigur oroarea lumii întregi , dar inimile curate și românești vor sângera **de durere și de rușine** [-----] fiindcă în această țară nu s-a putut încetățeni până astăzi **detestabilele moravuri balcanice** reprobate de întreaga omenire .[-----]

Glasul țării este unul singur : **În lături cu teroriștii ! "**

▣ "**Pământul Nostru** " - Liga Agrară (**Garoflid sau Argetoianu ?**)

"Istoria ne învață că asasinatul politic nu apare în ritmul vieții politice al unui popor , **decât în preajma prăbușirii unui regim.**

Numai când rațiunea și căile legale au dat faliment , **apare brutalitatea.**

Stigmatizăm cu toată oroarea crima săvârșită la Sinaia .

IGDuca cade victimă datoriei postului pe care-l ocupă.

Dar nu e mai puțin adevărat că **AȘA NU MAI MERGE !**

Și că țara românească trebuie să fie , în fine ,

guvernată și îndrumată spre destinele ei normale."

▣ "Cuvântul " –

[LD Atenție la nuanțe , la diagnosticul pus - "psihoză publică " , "febră socială " **la co-împărțirea responsabilității și vinovăției .**]

"**Primul ministru a fost asasinat eri** , în gara Sinaia , **de trei tineri** ,

dintre care **doi studenți , membri ai Gărzii de Fier** .

Cititorii vor găsi în altă parte a ziarului amănunte asupra tragicei întâmplări.

Ea e de natură să **zguduie deopotrivă toate conștiințele românești.**

Cu atât mai mult cu cât **crima politică nu e nici în firea nici în istoria acestei nații.**

Un iureș de nebulie anulând cel mai elementar bun simț de prevedere :

am zice instinct de conservare - **bântuie însă de câțeva vreme peste cuminența românilor .**

O sminteală în care , din nenorocire , **au fost prinși deodată** ,

și cei mari ca și cei mici , cei reponsabili tot atât ca și cei fără vină

- autoritatea ca și mulțimea. [!?!]

În mijlocul unei asemenea **furtuni** de frământată și întreținută **psihoză publică**,

orice oroare și orice monstruozitate , **se dovedesc posibile.[!!!]** [-----]

E nespus de trist că a căzut ieri , victimă a acestei de mult primejdioase **stări de febră socială** ,

însuși primul ministru al țării - un om care , prin însușirile lui personle

și prin serviciile aduse pe vremuri Statului, într-o lungă carieră politică ,

în care a trăit sărac și pe care o încheie tragic - putea , în alte condițiuni **[!?!]** ,

nădăjdui pentru sine și pentru Țară, numai bine .

Soarta a voit ca Duca să cadă pe frontul tragic al unei întregi istorii. **[!?!]**

" **CUVÂNTUL** " , care i-a fost mereu adversar **[!!!]** , dar un adversar leal ,

se închină consternat înaintea mormântului pe care fatalitatea îl deschide atât de dramatic

uneia din ființele celei mai îndelung chnuite în viața noastră de Stat"

Presa - despre asasinarea lui Duca / 1 ian.'34

6.) Funeraliile lui IG Duca , București, 4 ian.'34

"Posteritatea" simbolică ; evocări emoționale ; legate ; fotografii ;

Foto : afetul de tun cu sicriul , tras de un cal ținut de frâu de un soldat ;
sobor de preoți ; gardă militară ,
cortegiul - oameni cu paltoane și joben ;
mulțimea - cățărata pe scări și scaune ;

▣ " Viitorul " : "Asasinarea marelui naționalist " 5 ian .'34

"Acum când mormântul , în care doarme de veci marele român Ion Duca , s-a închis ,
poporul român simte , nu numai toată spaima și oroarea asasinatului ,
dar și repulsiunea față de demenții ce au îndrăznit ,
în numele unui naționalism brutal și anarhic , să curme viața
celui mai fecund și mai necontestat naționalist [.....]
Mort la datorie , în luptă cu extremismul distrugător , Ion Duca reprezenta , în politica țării ,
factorul de căpetenie al formulei "Totul pentru țară " ,

iar în toată viața lui muncită și fără bucurii mărunte , el nu a avut decât un crez ,
nu a fost încălzit decât numai de o convingere : **a face din poporul român** , o mare ,
o cât mai mare forță etnică , și din statul român ,
un cât mai puternic factor de progres și pace europeană . [-----]

El este acela are veghează , alături de Ion ICBrătianu , la preparativele războiului ,
el stă neclintit în furtuna războiului , el este acela care lucrează la împrăștierea țărănilor ,
după cum ani de zile mai înainte , fusese sufletul mișcării cooperatiste [.....]
el este acela care face în politica culturală a partidului nostru ,
elocventul apărător al **culturii naționale** și al **intensificării învățământului și creațiilor
spirituale românești** . [-----] Acesta era crezul politic al marelui Duca ,
ucis mișelește de demenții care n-au adus în viața României decât **otrava discordiei , decât
violența balcanică** , decât **moravurile nepotrivite** firei blajine a poporului român .

Și nu este oare o cumplită bârfire , o crimă morală , adaosă la cea sanguinară , fizică ,
a răpune o viață închinată iubirii de țară și naționalismului ,
în numele tocmai a naționalismului ? [-----]

Ion Duca desigur era , tocmai pentru că avea temperament de om de stat ,
adversarul naționalismului de paradă , care se cheltuște în vorbe ,
când nu se preface în ură sălbatecă [-----] divagațiile unui naționalism haotic și anarhic , care
nu propune nimic , ci numai scade moralicește creditul unui Stat [-----]
Autorii asasinatului au făcut astfel dovada nu numai a sufletului lor criminal ,
dar și al mizeriei intelectuale în care se zbat cei ce voiesc - tocmai ei ! - să conducă țara .

▣ prof. I. Răducanu (PNT) : " IG Duca și cooperația românească " (Dimineața " , 5 ian.'34)

"Cooperatorul Duca , prin ideile propovăduite , prin fapta împlinită , rămâne .
El este cel puțin **tot atât de mare ca omul politic** . Ne poartă gândul cu trei decenii în urmă ,
când tânărul cu judecată matură , însuflețit de un nou ideal social , după ce în 1902 scoate la
iveală , pentru întâia oară în limba franceză , o lucrare despre "Societățile Cooperative în
România" , **ocupă locul de conducere la Centrala Băncilor Populare** ,
deslipită de vechea instituție a Creditului Agricol . **IG Duca a ieșit din rândul cooperatorilor .**
Adept al doctrinei neo-liberale , **adăpat le ideile marilor cooperatori din Apus** [-----]
În deosebire de cooperatorii integraliști , **Duca vedea încă de acum 30 de ani , că**
precum libertatea și socialismul nu pot realiza pe deplin sistemele lor teoretice ,

tot astfel și **cooperatia nu-și va putea atinge idealul său ,
înlăturând temeliile vieții capitaliste. [!!!]**

Contribuția lui IG Duca este mult mai însemnată în opera de organizare , ale instituțiilor cooperatiste la noi, care cuprinde **perioada 1903-1914** .[-----] După război, aderent al descentralizării și al auto-controlului [-----] a izbutit să realizeze începutul de diviziune prin înființarea celor 3 centrale în mișcarea cooperativă.[-----]

Ne-am simțit foarte apropiați unul de altul și fără zgomot am colaborat în plină înțelegere .
[evocă momentele muncii comune ... în 1919 -1922]

Mulți dintre cooperatori și-au pus întrebarea de ce Duca a schimbat activitatea cooperatistă cu aceea politică .O întrebare la care este greu de răspuns.[-----] **știa să animeze pe modeștii soldați ai solidarității rurale și să neutralizeze atacurile din partea politicianismului otrăvitor."**

▣ **Interview luat lui Duca ,Măldărești - Brunea-Fox , aug.1930**

("Dimineața" 5 ian.'34)

Duca / aug.'30

"Da, într-adevăr , **îmi scriu memoriile**. Socotesc ca o **veritabilă datorie** să consemnez evenimentele , la care mi-a fost dat să particip în mod intim. Într-adevăr, fiind ministrul și colaboratorul cel mai apropiat a lui Ionel Brăianu **în timpul neutralității și războiului** , știu multe lucruri pe care alții nu le cunosc și am fost martor la evenimente , despre care alții nu vorbesc decât din auzite .

Afară de asta , **cei mai mulți din actorii de seamă ai acelor vremuri , au dispărut .**

Oricât de curios ți-ar părea , sunt aproape unul din puținii supraviețuitori .[-----]

[Consiliul de Coroană din 1916 : regele Ferdinand, PPCarp, Titu Maiorescu, Take Ionescu, Marghiloman , Ferechide, Morțun, Radovici, Ionel Brătianu ș.a.]

N-au trecut decât 15 ani, și **nu mai suntem în viață decât MSRegele , dr.Angelescu, Victor Antonescu și cu mine."**

Duca / aug.'30

Memoriile am început să le scriu din 1920 .Am însemnat atunci toată epoca neutralității. Preocupările guvernării noastre **din 1922-1926** , când am fost ministru de Externe, **m-au silit să le întrerup. Le-am reluat deabia acum doi ani [1928]** Și atunci cu diverse intermitențe, și am ajuns până în iunie 1917 , când s-au votat reformele, la Iași .

- **Brunea -Fox** : Se poate ști, excelență, **unde vă veți opri ?**

- **Duca** : " Desigur. Vreau să le scriu lună cu lună. **Cât privește epoca postbelică**, deocamdată, mă gândesc **să fixez numai anumite perioade și evenimente** .

Căci drept să-ți spun, toate **amănunțele vieții noastre politice din ultimii zece ani, nu mi se par destul de remarcabile** pentru a fi trecute în memoriile mele.

Cred că memoriile vor fi interesante. Conțin multe lucruri pe care publicul mare nu le știe, și care au avut totuși un rol determinant în luarea unor hotărâri din cele mai importante pentru destinele românismului. **Dar tocmai pentru că** sunt atât de importante , și fiindcă m-am trudit să spun tot adevărul **despre fapte și despre oameni** , despre prieteni și despre adversari, cred că publicarea lor nu va fi posibilă **decât după moartea mea** și după dispariția multora din actorii acestei istorice perioade.

Duca / aug.'30

" În atmosfera de liniște a Măldăreștilor , mărturisește și d-ta că e aproape o profanare să vorbești de mizeriile politice ale zilelor de azi.

Totuși, fiindcă te-ai obosit să vii până aici, am să-ți spun câteva cuvinte , dar cât mai puține .

Partidele ? Nu m-am temut niciodată că evoluția noastră politică ar putea să tindă la dispariția lor. **Viața și politica modernă , se manifestă prin partide.**

A încerca să le suprimi, înseamnă să suprimi însăși viața politică modernă , ceea ce este imposibil. [-----]

Eu cred că **raporturile dintre partidele politice** ,

nu trebuie să fie rapoarturi de adevărat război civil, ci **normale și civilizate ."**

▣ "Parlamentul românesc" : " Scriitorul IG Duca " (18 ian.'34)

(cu ultimul bilet , cu autograf, scris de Duca în toamna'33 :

" **Jubite dle Ardeleanu , lată rândurile cerute .**

Le-am scris cu creionul ne având o bună peniță , al d- tale, IG Duca)

" Scriam : < Este păcat că un astfel de talent literar , prin situația ocupată de autorul strălucitelor conferințe , este condamnat să se pulverizeze în mărunțișurile de ordin politic și electoral, să risipească atâta căldură și atâta măestrie scriitoricească , în aplanarea meschinilor neînțelegeri dintre clienții de tot felul .E păcat . >

Aceeași convingere ne-o exprimăm și astăzi, când ochiul care pătrundea viața s-a închis pentru micimea patimilor noastre, și mâna care le zugrăvea, s-a oprit în năzuința ei de a le fixa.

Cu IG Duca a trecut în istorie nu numai bărbatul politic , oratorul apreciat de consiliile națiunilor, ci și unul dintre puternicii purtători ai condeiului, un neântrecut zugrav al vieții ,

un sobru cumpănitor al valorilor umane , un analist cum scrisul nostru politic n-a avut altul.

[-----] Întoarceți-vă cu mintea înapoi, la **marile discursuri ale lui IG Duca**, și, urmărindu-l în elucidarea atâtor mari probleme , îl veți vedea pe el însuși [-----]

Eleganța și estetismul au fost principiile cu care s-a dezvoltat întreaga activitate socială,

cu atât mai mult scriitoricească , **a autorului "Portereturilor și Amintirilor "** .[-----]

Poate , după cum **maestrul său [Ionel Brătianu] se refugia în lecturile istorice** ,

spre a-și reâmprosăta sufletul rănit de minciuna omenească ,tot astfel el [**Duca**] ,

cel căzut spre strălucita lui înălțare , **se refugia în lumea înflorită a scrisului** [-----]

Citiți bunăoară acea **bucată de clasică antologie : Mâinile** .

Legătura fină dintre caracter și înfățișarea mâinilor creatoare sau leneșe .[-----]

[**mâna Regelui Ferdinand , Titu Maiorescu, Cantacuzino Nababul,**

Take Ionescu, Filipescu, Brătianu ...]

▣ **Alex.Topliceanu " Profil IG Duca " ("Parl.Rom " , aug.'30 , p.13 -15)**

vorbea despre "teama " lui Duca de personalitatea lui Titulescu ; de guverne de " personalități" (tot de Titulescu) ; de faptul că-și asigura amiciții în tineretul din propriul partid, și chiar din partidele adversare și presă.

Înmormântarea lui Duca / 4 ian.'34

7.) " In memoriam -Duca " , febr, mart.'34

// comună din Ilfov, străzi din plasa Oltenița // Placă pe scaunul de deputat //

// bust în Ad.deput.// // pensie viajeră Nadiei Duca //

▣ **Comuna Pârlita (Sărulești) va purta numele de IG Duca**

("Dimineața" , 20 ian.'34)

Organizația liberală de Ilfov , a ținut o ședință de comemorare a marelui dispărut.

Prefectul Ion Ghiață a comunicat c a intervenit pe lângă cei în drept ,

ca **numele comunei Pârlita- Sărulești și gara Sărulești , să fie schimbat în IG Duca.**

Toate **comunele din plasa Oltenița** , vor numi **străzile principale** cu numele **IG Duca.**

[Ulterior, și o comună din jud.Prahova, a căpătat numele lui IG Duca]

▣ **Scaunul ocupat în Adunare**

("Paralm.Românesc " , 4 febr.'34, p. 15)

Pe locul ocupat în Cameră de IG Duca s-a fixat o placă cu inscripția :

" Locul pe care l-a cinstit timp de 27 de ani de viață parlamentară IG Duca,

președintele Partidului național-liberal, prim ministru ,

căzut în slujba țării la 29 dec.1933 "

▣ **Bustul lui Duca în Ad.Deputaților**

(DAD, MO 17, 3 mart.'34, p. 568)

- **NNSăveanu** (președ.) : a primit o propunere , semnată de un nr de deputați, ca în incinta Adunării, pe lângă celelate busturi, să se așeze și acela al marelui om de stat și orator parlamentar, Ion Duca .

Consultă adiunarea, care votează

▣ **Pensie viajeră pentru Nadia Duca**

(DAD, MO 19, 8 mart.'34 ; "Dimineața" , 10 mart.'34)

- **CICBrătianu** (președ.PNL) , propune un Proiect de lege , din inițiativă parlamentară , prin care să se acorde **nei Nadia Duca** o pensie :

Expunerea de motive :

"Domnilor deputați, viața opera și jertfa lui Ion Duca , impun îndatoriri , pe care conștiința poporului român trebuie să le îndeplinească cu recunoștința datorată unui mare cetățean.

Cea dintâi dintre aceste îndatoriri , este grija față de tovarășa vieții lui, care poartă **amintirea îndurerată a numelui său ilustru**.

În acest scop, am onoarea de a vă înainta alăturatul **proiect de lege** ,

prin care propunem a acorda **nei Nadia IG Duca o pensie viageră de lei 50.000 lunar** :

" Art.unic. Se acordă **nei Nadia IG Duca** , soția defunctului președinte de Consiliu Ion Gduca, o pensie pe tot timpul viții sale de lei **50.000 lunar, cu începere de la 1 ianuarie 1934**.

Această pensie este netransmisibilă , iar sumna necesară se va înscrie în bugetul ministrului de finanțe și se va vărsa **Casei generale de pensuni**, care va face plata ."

In memoriam -Duca / febr.-mart.'34

8.) **Înhumarea lui Duca**, mănăstirea Urșani (**R.Vâlcea- Luncavăț**) , **duminică , 6 mai '34**

("Dimineața" , an 30 , nr.9.827, 8 mai ' 34 + **foto familia ; asistența**)

IG Duca și-a ales ca locaș de veci , mănăstirea din **Urșani**, din valea Luncavățului,

pe care o și restaurase , nu departe de Horez . [**reportaj**]

/ Trenul cu sicriul lui IG Duca , a plecat din Gara de nord, la personalul de Vâlcea s-au atașat

2 vagoane de dormit, pentru fam Duca , membrii guvernului, membri din PNL:

văduva **Nadia Duca** , **fratele Duca** și **fiul George IG Duca** (**foto**)

G.Tătărăscu, Dinu Brătianu, dr.C.Angelescu, Vict.Slăvescu, V.Sassu, Vict.Antonescu,

N.Teodorescu, Mitiță Constantinescu, Manolescu Strunga, George Asan, M.Negiră,

Al.Popescu-Necșești, Hauteqloque [?] , Bebe Brătianu, H.Aznavorian, Radu Polizu,

Costel Tătăranu, Ion Pillat, Mircea Djuvara, Eug.Titeanu, C.Bursan, dr.Hasnaș,

M.Gele, Petre Bejan, Petre Gheață, Oscar Kaufman, Petre Gârboviceanu, G.Corbescu,

MAAlimănișteanu, Valer Roman, Vlahide, Șerbescu, A.Neagu, Nicu Sibiceanu,

Tase Gheorgiu, senator Damian , dr Macavescu ș.a.

/ Cu toată discreția pe care a dorit-o fam Duca, nimeni n-a putut opri **puhoiul de țărani și**

țărance care așteptau trecerea trenului (Piatra Olt , Drăgănești , Ionești) ,

apoi pe **drumul de la Băbeni la Urșani** (44 de km) Zeci de mii de oameni , îmbrăcați în straie de sărbătoare , într-o respectuoasă tăcere, sobor de preoți .

/ Apoape **300 de automobile** au urcat și coborât pe văile șerpuitoare ale Luncavățului,

pe marginea unei șosele străjuită de mii de țărani.Un cortegiu trist, cu automobilul mortuar ...

/ Dus pe brațe de 6 țărani și înconjurat de numeroasa asistență (**foto**)

sicriul a fost așezat în grădina mănăstirii. A vorbit [Eugen Băcescu](#) , prefectul județului .
A urmat **slujba religioasă** . apoi, sicriul a fost depus în cripta din dreapta mănăstirii ,
În care pelerinajul a durat până târziu.

/ **Fam Duca , a plecat la Măldărești ;**

Membrii guvernului , au luat masa acasă , la prefectul Băcescu ,
în curtea căruia au venit numeroase delegații de țărani, de învățători , ș-a.
După masă, miniștrii au făcut o vizită dnei Duca , la conacul de la Măldărești,
apoi s-au întors în Capitală.

Înhumarea lui Duca / Urșani / 6 mai '34

9.a) Valeriu Pop (ardelean, independent , listă PNL),racolat în PNL , nov.-dec. 1933

(Valeriu Pop, **Amintiri politice** , 1936-1945, Editura Vestala, București, 1999)

[**LD : îl citez, ca ex, de ardelean care s-a apropiat de liberali, va ajunge în gov.Tătărescu, și , se pare , se bucura de audiență la Rege]**
15.nov.'33 : "Sunt în București. Duca mă cheamă la președinție, după ce primește,
vădit impresionat, urările mele de bine.

Își exprimă convingerea că va putea să mă salute în curând în partidul liberal,
după cum a fost vechea și nestrămutata dorință a conducerii partidului , încă din vremea lui
Vintilă Brătianu.Îmi vorbește despre simpatia și aprecierea sa personală.

Apoi îmi oferă un loc pe listele Partidului Liberal, candidatură independentă,
fără nici o obligațiune din partea mea. **Accept această ofertă**, trimițându-i la urmă o adresă.
Îmi vorbește despre intenția de a-mi oferi un post de șef de misiune diplomatică, cu preferință
Viena sau Roma . [----] **Mi se fixează candidatura în Sălaj** .

Cer să nu fiu cap de lisă, pentru a se sublinia **caracterul independent al candidaturii**.
Dec.1933. " Regele mă primește în audiență. Îi arăt situația electorală.

Preconizez o linie de conduită pentru câștigarea Ardealului, arătând greșelile care s-au făcut
deja. Regele îmi replică că Partidul Liberal, neavând în Ardeal elemente suficient pregătite,
nu a putut da satisfacție în ce privește alcătuirea guvernului.

Abordez chestia apropierii mele de partidul liberal .

Regele o vede cu ochi buni și mă încurajează în această direcție.

Intrarea mea în PNL ar soluționa foarte multe probleme, - zice Regele-
înclină pentru rămânerea mea în politica internă.

" După masă, fac o vizită lui Duca, care îmi mărturisește că gelozia fără rost a ardelenilor ,l-
a împiedicat să promoveze 1-2 subsecretari de Stat în Ardeal.

Îmi arată că liberalii ardeleni sun nepregătiți pentru locuri de conducere, și-mi spune că

numai intrarea mea în PNL ar putea deslega problema aceasta delicată.

Îi spun ce greșeli s-au făcut deja[-----] Convine că am dreptate , dar îmi arată că
nici Lpedatu , nici Cipăianu, nu sunt capabili de a face față situației ,
și astfel are mâinile legate. Mă invită să-l văd după alegeri cât de des. "

30 dec.1933. La ora 10 seara, Silviu Dragomir îmi comunică că Budapesta
a anunțat asasinarea lui IGDuca , de către un membru al Gărzii de Fier,
pe peronul gării Sinaia. La ora 11, 30 , prefectul Duma îmi confirmă știrea.

31.dec.'33. Plec la Blaj la funeraliile dr. Coltov. Pe drum , stau în același compartiment
cu **Maniu și Vaida**. Maniu, rece și rezervat ; **Vaida mă tachinează , arătându-mi multă
considerație și simpatie**. Asist apoi la **o avalanșă de ironii făcute de Vaida la adresa lui
Maniu**, care roșește mereu , fără să riposteze. **Rămân cu impresia că vechea prietenie Maniu-
Vaida s-a rupt pentru totdeauna**.

La Catedrală [Blaj] țin o cuvântare în numele AGRU [Asociația Generală a Românilor Uniți]
care a zguduit pe toți prin frumusețea formei și prin vigoarea conținutului.

La masă, suntem la mitropolit. Vaida vorbește despre chestiunea Statusu-lui ,

lăudându-mi tactul și priceperea. Spune în gura mare că, după ce **Ghibu l-a plictisit** cu tot felul de aiureli, **l-a pus în vedere să se astâmpere** , căci contrar îl va trimite la închisoare sau la balamuc.

De atunci, Ghibu l-a decretat pe Vaida trădător de neam.

Atât la dus cât și la întors, partizanii lui Maniu cu partizanii lui Vaida se ceartă prin toate compartimentele , în auzul tuturor , fără nici o rezervă sau menajament .

Valeriu Pop /

4 ian.'34 .Cluj- București

La ora 12, 30 noaptea , îmi telefonează **Emil Labonțiu** de la București că Gheorghe Tătărăscu a fost numit președinte al Consiliului, și însărcinat cu formarea guvernului , că sunt mari frământări în partid, că întreg tineretul este alături de Tătărăscu , că se va face apel la mine pentru a accepta un portofoliu și că să vin la București.

La 2,30 noaptea, îmi telefonează **Manolescu -Strunga** din însărcinarea primului -ministru, rugându-mă să vin cu primul tren la București , aducând și fracul pentru orice eventualitate.

Plec la 12,30 din Cluj.Edițiile ziarelor cumpărate din Brașov și Sinaia mă informează că **Dinu Brătianu** a fost ales șef al partidului.

Se publică diferite combinațiuni ministeriale , cuprinzând și numele meu.

La hotel mă așteaptă Emil Labonțiu , mă informează că Gh.Tătărăscu, **deși** avea asigurată majoritatea covârșitoare pentru șefia partidului, s-a intimidat și a cedat .Crede că în noul guvern voi intra și eu.

Lapedatu a pus la cale un protest al unor liberali ardeleni, împotriva intrării mele în guvern. Să chem dimineața la telefon pe Gh.Tătărăscu .

5, 6 ian.'34.București.

Dimineața , Tătărăscu îmi comunică la telefon că situația fiind complet schimbată, dorește să mă vadă după constituirea noului guvern - formație absolut provizorie.

Îl văd pe Tătărăscu la Președinție , care face apel la colaborarea și prietenia mea personală, crede că numai eu pot face situației din Ardeal , însă chestia trebuie pregătită în raport cu partidul. Îi arăt situația mea de independență. Accept, în principiu, o colaborare , însă în vederea unui program curajos de realizări, care să schimbe fața lucrurilor în țară. Rămâne să discutăm mai târziu.

Valeriu Pop / nov-dec.'33 - 4 ian.'34

9. b) Constantin (Dinu) Brătianu, șef al PNL ; Gh.Tătărăscu - șef de guvern , 5 ian.'34

// Întrevederi Tătărăscu - Brătianu - colaboratorii //

// șed. Deleg.Permanente // șed. Comit.Executiv //

Cuvântări : **dr.C.Angelescu , Gh.Tătărăscu, Alex.Lapedatu, Ion Nistor ; C.Brătianu .**

("Adevărul " , an 48, nr. 15.341, 6 ian.'34 + **foto Brătianu , Tătărăscu**

"Facla" , an XIII, nr.884, 6 ian.'34)

A doua zi după funeraliile lui Duca. Dimineața, Tătărăscu are mai multe întrevederi cu colaboratorii ; i-a vizitat pe dr.Angelescu și Dinu Brătianu .

▣ Ședința Delegației Permanente .

Ora 11. Se ține acasă, la Brătianu . Au ajuns la un acord : **Tătărăscu va conduce guvernul ;**

Brătianu - va conduce partidul. S-a dat publicării următorul **Comunicat :**

" **Membrii delegației permanente a PNL** s-au întrunit azi dim.la ora 11 .

La ordinea zilei a fost alegerea noului președinte al partidului.

Dnii dr.C.Angelescu și George Tătărăscu , au făcut propunerea ca domnul Const.ICBrătianu să fie proclamat președinte al partidului. Membrii delegațiunii și-au exprimat cu entuziasm și unanimitate , încrederea în noul șef al partidului și noul șef al guvernului."

▣ Ședința Comitetului Executiv

Ora 17 .Se ține la sediul PNL ; prezidată de dr.C.Angelescu .

Gh.Tătărașcu / 5 ian.'34

[LD : cuvântarea ascultată de întreaga asistență, în picioare ; **Omagiul lui IG Duca** .

Oamenii aceștia , aveau un cult al memoriei, erau încă romantici, nu le era frică de cuvintele "mari" ! Tătărașcu -care fusese mâna dreaptă a lui Duca - este încă sub "tutela" acestuia !]

"În clipa aceasta solemnă , stăpânită de duhul morții,

în clipa aceasta de **tragică răscruce** a destinelor, când se deschid, deopotrivă , în fața noastră, **căile destrămării și căile mântuirii**, în clipa aceasta de **vâltoare socială**, când avem de ales **între nebunia dezastrului și între bărbăteasca hotărâre de a domina evenimentele** și de a scăpa țara, **memoria martirului Ion Duca** se ridică pentru noi poruncitoare , ca un **avertisment de foc**, ca o **chemare** în vremuri aspre, ca **îmbold la datorie**, ca un **ordin solemn de a continua** ceea ce visase și **de a desăvârși** ceea ce începuse.

" I-a fost dat partidului liberal , care la toate răspântiile istorice a știut să-și îndeplinească istorica misiune, de salvare a țării, **să aducă** de data aceasta , **însăși viața marelui conducător** , jertfa nevinovată pe altarul intereselor naționale. **Jertfă simbolică, jertfă solemnă** , care așază pe acel sacrificat în **galeria martirilor de neam** , alături de toți cei care de-a lungul veacurilor de sângerare românească , în vremuri voievodale sau de revoluție națională , au cunoscut , pentru credința în neamul și credința lor, **uneltirea perfidă a asasinatului**, otrava comploturilor sau tortura roților de martiriu.

"De dincolo de mormântul său, Ion Duca ne privește .

Spiritul său tutelar privește peste capetele noastre , pentru a ne conduce și a ne îmbărbăta. **Executori testamentari ai gândurilor și idealurilor sale politice** , avem datoria față de memoria lui, și răspunderea față de țară, care l-a aclamat ieri și-l plânge azi, să îndeplinim slovă cu slovă , programul care alcătuija profesiunea lui de credință , și să ținem trează în conștiința publică , setoasă de o nouă morală, amintirea simbolică a **celui mai modest om politic**, fiindcă dincolo de **programul scris al gândurilor sale**, Ion Duca, prin **întreaga sa viață de mucenic** devotat binelui obștesc , era el însuși programul viu al necesităților și al chemărilor de astăzi.

"Azi ridicăm acest steag din mâinile lui înghețate , acest **steag sanctificat** de sângele lui nevinovat , **steagul acesta** care prin sfințele lui pete roșii , fixează caracterul eroic al guvernării de astăzi. Ridicăm acest **steag al lozincilor mântuitoare** , simțind cum în cutele lui flutură duhul mântuitor al conducătorilor de ieri, care **ne poruncește de a fi demni de jertfa lui** . Jurăm ! vom fi ! "

Dr.C.Angelescu / 5 ian.'34

"Comitetul Central al partidului se întrunește astăzi pentru **prima oară după moartea tragică a șefului nostru Ion G Duca**. Partidul național liberal și țara întreagă sunt adânc îndurerăți de dispariția acestui **mare român** , acestui **mare patriot** , către care se îndreptau speranțele tuturor. Sutele de mii de oameni care însoțeau cosciugul la locașul de veci , tristețea și lacrimile mulțimii, indicau sufletul acestei mulțimi și durerea ce simțea în urma morții neașteptate a lui Ion Duca.

Partidul național liberal va plânge în veci pe acela care a fost , nu numai **un mare talent**, dar și **unul din cei mai mari oameni de stat** ai României de astăzi.

Va plânge pe **omul** care nu a avut alt țel în viață, altă dorință , decât de **a-și servi țara și neamul**.

Moartea a răpit pe șeful nostru Duca; trebuie să-l înlocuim.

Delegația permanentă a partidului s-a întrunit și , în unanimitate , **a desemnat ca succesor al lui Ion Duca , pe Dinu Brătianu** . (**aplauze prelungite**)

Astăzi această îngrijorare a dispărut (**aplauze , ovații**)

Partidul care a fost întotdeauna unit, și a putut astfel să-și îndeplinească marile înfăptuiri din trecut, formează astăzi **un bloc unitar pentru serviciul țării și al Coroanei** , în îndeplinirea înaltei sale meniri . (**ovații, aplauze prelungite, mai multe minute**)

Delegația permanentă vă propune deci , prin glasul meu, ca **șef al partidului, pe d.Dinu Brătianu** , care este nu numai **omul cu mare prestigiu** , **suflet curat** , **omul de cuvânt** , dar și **un simbol al partidului nostru** . (**ovații, aplauze prelungite, mai multe minute**)

Urmas al marilor bărbați de stat cari au întemeiat și condus cu atâta strălucire **partidul**

nostru , d-sa - suntem convinși - va pune, ca și predecesorii săi, **toată munca, toată energia, tot patriotismul și tot sufletul , în serviciul Țării și al Coroanei.** (ovații, aplauze prelungite)
Înainte de a ne separa , să strigăm cu toții: **Să trăiască Majestatea Sa Regele Carol al II-lea,** pe care, în numele partidului, îl asigurăm de toată **dragostea și nestrămutatul nostru devotament "** (ovații, aplauze prelungite, mai multe minute)

Gh.Tătăărăscu / 5 febr.'34 - declarație -

"Astăzi, când după greua și ireparabila încercare suferită de partid , alegem ca șef , într-un sentiment de puternică și unanimă solidaritate , pe d.Dinu Brătianu , și o facem cu adâncă și nezdruincată încredere , în vremurile acestea de anarhie a conștiințelor și de desfrânare morală, așezăm în fruntea partidului , ca un simbol al redresării necesare , o mare figură etică. (ovații, aplauze prelungite, mai multe minute)
D.Dinu Brătianu reprezintă o lozincă de raliere , el este cheagul solidarității morale din partid, el este șeful tutelar care s-a impus prin forța lui morală, el reprezintă dezinteresarea în viața publică , el înfățișează patrimoniul contribuțiilor istorice aduse în serviciul comandat al nației ; el aduce prin sufletul său , generozitatea tinereții, iar prin vârsta sa , înțelepciunea vieții încercate ; el strânge în jurul steagului comun , generațiile vechilor luptători care îl cunosc, și generațiile noi care îl respectă. (ovații, aplauze prelungite, mai multe minute)
Fie ca partidul, sub conducerea lui, care înfățișează , pentru conștiința publică, **voința fermă a redresării morale și îngrijorările românești ale unei familii de ctitori de țară,** să-și desăvârșească opera de rodnică înfăptuire , de liniște obștească și de propășire națională "

I.Inculeț / 5 febr.'34

"[-----] După dispariția năpraznică a marelui nostru șef Ion Duca , **v-am ales astăzi pe dvs ca purtător al steagului PNL.** Prietenii noștri din **Basarabia** , prin mine și împreună cu mine, vă exprimă întregul lor **devotament** și vă promit tot **sprijinul lor neprecupețit "**

Alex.Lapedatu / 5 febr.'34

" Destin a rezervat gloriosului dvs părinte și iluștrilor săi fii , sarcini și îndatoriri mari și grele față de partid, pe care a trebuit și trebuie să le îndepliniți.

Dvs , dle Brătianu, vă revin abia acum , când vă apropiați de vârsta psalmistului. Și totuși, noi și țara , privim și așteptăm îndeplinirea lor cu cea mai mare încredere și cu cele mai bune nădejdi.

Căci în analele partidului național liberal, vă este rezervată și dvs. pagina pe care trebuie să înscriți însemnate și bogate realizări, în folosul și pentru progresul acestui partid, a cărei conducere v-a căzut în vremuri atât de grele și de așa mari răspunderi "

I.Nistor / 5 ian.'34

" Ca unii care am avut cinstea de a fi fost cei dintâi apostoli și propovăduitori ai credinței național liberale pe meleagurile Bucovinei, aducem noului șef, omagiul nostru de dragoste , încredere și devotament , și-l asigurăm că poate conta oricând pe legendarul nostru spirit de jertfă și disciplină "

Dinu Brătianu / 5 febr.'34

" Emoția care mă cuprinde , când mă ridicăți la acest loc, mă va împiedica să spun ce aș voi să vorbesc. Clipele tragice petrecute zilele trecute nu le voi mai descrie.

Pentru prietenul de care ne-am despărțit nu am de spus decât atât : **am pierdut un frate .**

"La vârsta mea înaintată , oamenii se uită mai mult în trecut decât în viitor.

Dați-mi voie să arunc și eu o privire asupra trecutului meu.

Din copilărie am fost crescut într-o atmosferă politică, așa că pot spune că mentalitatea noastră s-a format de tatăl meu și de tovarășii lui de luptă.

Mai târziu, după moartea tatălui meu, am intrat în școala politică a lui Dimitrie Sturdza ,

adevărată școală de oameni de stat , de la care , împreună cu frații mei ,

am primit cultura politică. Doi din frații mei au mers înainte. Eu am rămas la urmă.

Și era și firesc . **Cel mai mare [lonel] s-a impus prin înalta lui inteligență și talent ;**

celălalt [Vintilă] prin neântrecuta lui **putere de muncă.**

Care a fost rolul meu în trecut ?

Cât a trăit , **Dimitrie Sturdza s-a servit și de mine** și de alții din tineretul liberal.

După moartea lui , comunitatea de sentimente și complecta încredere în frații mei ,
m-au făcut **să mă abțin de la partea de conducere a partidului.**

Am fost însă întotdeauna , **soldat devotat al acestui partid** și am luptat în primele rânduri ,
în cele mai grele împrejurări , ca simplu soldat , împlinindu-mi **un rol modest** ,
pe care l-am continuat conform unei lozinci a tatălui meu :

< Nu vă vârați înainte, fiți modești și faceți-vă datoria! >

Ceea ce am primit ca moștenire de la tatăl meu a fost cea dragoste adâncă
pentru partidul pe care-l formasem. Vedeți deci că ideea de partid intrase în mintea noastră
încă din fragedă copilărie . De aceea, după moartea fratelui meu Vintilă [1930] ,
când amicul meu Duca a făcut apel la mine cerându-mi sprijinul ,
am fost lângă el și lângă partid. Dvs. vă aduceți aminte că în cuvântările mele am căutat
să dau tuturor încredere în puterea , viitorul și forța de realizare a partidului nostru.
Vă aduceți aminte cum într-o ședință am rezumat atribuțiile partidului național liberal :
în cele trei puncte : **cinste , hotărâre și demnitate ."**

Dinu Brătianu /

▣ **Partidul. Șeful de partid .**

" Vă voi spune că niciodată n-am avut dorința de onoruri și de a ocupa sarcini publice.
Îmi făcusem un mod de a trăi al meu .

" Au venit însă momentele tragice când Duca a fost răpus.

Și atunci mi s-a părut că văd o dezorientare în partid ;

pentru că m-au întrebat mulți dacă am de gând să rămân în rezerva anterioară.

Am crezut că **datoria mea este de a mă așeza la conducerea partidului .**

Toți ochii , toate gândurile din țară și străinătate , sunt ațintite asupra partidului nostru.

Toți prietenii și adversarii văd în PNL singurul instrument al organizării morale și materiale.

Avem o operă mare de realizat , la care sunt chemați să lucreze toți, tineri și bătrâni.

M-am întrebat deseori **ce trebuie să fie un șef de partid.**

Un șef trebuie să aibă **încrederea** în spiritul de sacrificiu și abnegație al membrilor lui .

El trebuie să fie **în fruntea lor și să le fie un exemplu .**

El trebuie să fie **punctul de reazem , pivotul acțiunilor** partidului ;

să știe membrii lui **unde îi duce** și să aibă încredere că îi duce pe **o cale sănătoasă .**

Apoi **cuvântul** lui trebuie să fie cuvânt , să aibă spirit de nepărtinire ,

și să nu facă diferență decât după merite și valori , să aibă toate calitățile de dezinteresare

și de cinste a celui care ne-a părăsit ieri .[Duca !] În sfârșit,

să pună **interesele patriei pe deasupra acelora de partid** , armonizându-le împreună.

Vedeți , deci, ce sarcină grea apasă pe umerii mei.

Mă întreb : voi putea face acestor îndatoriri ?

Am luat totuși această sarcină pe care **nu o voi putea duce la bun sfârșit**

decât cu ajutorul și devotamentul dvs.

Dacă n-aș avea această încredere, **chiar** azi mi-aș depune mandatul pe care mi l-ați încredințat.

Cu toții avem o operă mare de îndeplinit .

Unii sunt la cârma statului ca **să realizeze programul pe care ni l-a lăsat Duca.**

Știu cât de grea este această muncă, dar **noi trebuie să dăm guvernului tot concursul ca să**
îndeplinaască această operă. Să-l ajutăm.

Dr. Angelescu pune la vot , prin aclamațiuni, **alegerea dlui Dinu Brătianu ca președinte al PNL .**
Alegerea va fi ratificată de congresul partidului.

Dinu Brătianu- șef al PNL / 5 ian.'34

10 .) C.ICBrătianu - al V-lea dintre Brătieni ... , 5 ian.'34

("Parlamentul românesc" , an V, nr. 131, 18 ian.'34, p. 4-6)
Este al V-lea , din acest neam ales, care ia **imensa răspundere** a conducerii celui mai puternic organism politic românesc.

1) Ion Brătianu - bătrânul - a fost creatorul. **El a creat și a organizat în exponență burghezia** română. El a ridicat , în fața forței conservatoare , organizații cu rădăcini adânci în toate straturile poporului.Că aceste rădăcini sunt mai adânci în burghezie, este incontestabil.

Decenii , I.Brătianu a fost stăpânul de necontestat al PNL **Opera sa a fost imensă.**

2) Dumitru Brătianu (fratele) , care a luptat împotriva o vreme împotriva fratelui, a revenit în partid , devenind șef .

3.) Ionel Brătianu (fiul lui Ion) : a fost **creatorul României de azi.**

Dispariția lui a fost începutul haosului de azi .

4) Vintilă Brătianu (fratele lui Ionel) , nu avea nici remarcabila abilitate a fratelui său, nici acea neântrecută cunoaștere de oameni , nici simțuul realităților.

El a avut însă o mare calitate , pentru care nația ar trebui să-l fie recunoscătoare :

a înțeles enorma importanță a independenței noastre economice , s-a sacrificat chiar pentru acest ideal. Lupta lui pe acest teren a avut caracter de tragedie .

A avut de înfruntat forțe imense , ale căror interese materiale stăteau în calea eliberării noastre economice . Fără sacrificiile și lupta acestui om, astăzi am fi fost total la discreția intereselor străine. Și-a sacrificat o viață întreagă pentru ca românii să fie stăpâni pe țara lor.

În mare parte, a reușit. A murit pe coasta înzăpezită a Mihăeștilor, cu pumnii încleșți de pământul glei sale .A murit hulit și neânțeles , împrôșcat cu toată ura nimicnicilor , iar acum regretele sunt unanime .

5.CICBrătianu (fratele lui Ionel și Vintilă) , vine la conducerea PNL în împrejurări deosebit de grele. El a stat, până acum, deoparte de luptele politice. Până ieri, nici ministru nu a fost Acum , C.Brătianu a vrut să fie șeful PNL.Conștient de pericolele ce amenința existența partidului, s-a impus, sfărâmând toate obstacolele ce-i stăteau în cale .

L-au impins , la aceasta, demnitatea și solidaritatea partidului, trezit la realitate.

Are un imens rol de îndeplinit.

Dinastia Brătienilor / 5 ian.'34

11.a) Valeriu Pop (ardelean, intră în PNL) ian.- febr. '34

(Valeriu Pop, Amintiri politice , 1936-1945, Editura Vestala, București, 1999)

13.ian.'34 .Sinaia.

▣ Problema legionarilor

▣ Problema ardelenilor.

Audiență la MSRegele , la Sinaia. Mi se trimite automobil de la Palat. În salonul de așteptare , stau de vorbă cu **Tătăărăscu și Inculeț** , care sunt vădit interesați de obiectivul audienței.

Schițez felul meu de a vedea lucrurile , ceea ce este **aprobat de amândoi.**

Tătăărăscu mă invită pentru a doua zi la București.

Regele mă primește extremde amabil. Încep să explic situația , precum și **opinia mea : pedepsirea celor direct implicați în complot ; punerea în libertate imediată a celor arestați fără nici un motiv**, numai pentru că sunt gardiști ;

astfel se va obține **un început de destindere ;**

apoi, adoptarea unui program de realizări cu **vădit caracter național** , ceea ce va desființa orice mișcare naționalistă teroristă.

" Trec la chestiunea Ardealului .Regele mă întrerupe de la început și îmi spune că, **dacă** intru în PNL , **este hotărât să fac parte din guvern** , să am deplină libertate de acțiune în ce privește Ardealului și că această înaltă hotărâre are și adeziunea din partea primului

ministru . Mulțumesc Regelui pentru încrederea acordată și declar că voi îndruma lucrurile spre bine. Cer ca situațiunea lui Alexandru Lapedatu în guvern să rămână nealterată , nevrând să mă ridic în detrimentul altuia. Regele pare satisfăcut de această manifestare de lealitate din partea mea, cu toată atitudinea contrară ce a avut Lapedatu față de mine.

" După acest intermezzo, continui a expune situația din Ardeal, greșelile săvârșite deja de guvern, și măsurile de îndreptare ce se impun. În special arăt marginalizarea sistematică a elementului ardelean ceea ce nu poate decât să înveninze lucrurile. **Regele este uimit** de elementele ce i le demonstrez, se însarcinează **să atragă atenția lui Tătărescu**, și că-l va determina ca, și până la intrarea mea în guvern, **să rezolve toate chestiunile privitoare la Ardeal de comun acord cu mine**. Audiența ia sfârșit după aproape 2 ore de conversație.

14 ian.'34 , București

" **Tătărescu îmi confirmă hotărârea** sa, aprobată de Rege în ce privește intrarea mea în guvern, iar până atunci, colaborarea intimă cu mine în ce privește problemele ardeleni. Face apel la mine **să renunț la planurile cu serviciul diplomatic**. Declar că accept să rămân în politica internă, să mă înscriu în partidul liberal . Mă îmbrățișează în repetate rânduri și mă invită să revin la București pentru punerea în execuție a intrării în partid, și a pregătirii intrării mele în guvern.

"Îl văd pe Lapedatu, îl asigur că nu am nici un sentiment de adversitate față de el, că nu tind să-l alterez situația lui, orice însărcinare aș primi în partid sau guvern.

Mă asigură de toată simpatia lui, recunoscând că , și în trecut , a stăruit pe lângă mine să vin în partidul liberal, deoarece **m-a crezut , de mult, ca singurul ce pot aspira la succesiunea lui în Ardeal**.

9 febr.'34

"**Mă înscriu în partidul liberal** , fără nici un angajament formal prealabil, în ce privește situația mea în partid. [reproduce cererea] **Sunt primit de Dinu Brătianu , care îmi arată multă simpatie și o apreciere excepțională**.

Tătărescu devine mai rezervat și, fără să stăruiesc sau să-l întreb, îmi dă mereu explicații în ce privește reconstituirea guvernului.

Pretinde că în 3-4 luni vrea să uzeze întreaga echipă de bătrâni, pe care îi consideră absolut incapabili, ca apoi să constituie noua echipă de guvernare.

Sunt numit în Comisia de unificare legislativă "

Valeriu Pop /

martie -aprilie '34

Lucrez la Comisia de unificare a **Codului Penal** și la proiectul **Conversiunii**.

Am multe succese și câștig multe simpatii. **Membrii partidului din Vechiul Regat, se atașează față de mine**, în special tineretul din partid. **În schimb ardelenii, sunt divizați**, mulți sunt **roși de gelozie**, și cu situații morale și politice șubrede, reproșându-mi lipsa vechimii.

Valer Pop / ian. . -apr.'34

11.b) Gh.Tătărescu , Programul guvernului // expunere radio // , 21 ian.'34

("Adevărul" , an 48, nr. 15.354, 23 ian.'34)

21ian., duminică, ora 9 seara , cuvântare radio .

[LD: un Tătărescu încă sub vraja marelui Duca ... un Tătărescu cutremurat de actul asasin ...

... liric, romantic, patetic ... așa cum trebuie că se simte un tânăr găsit în fața unei mari

răspunderi. Fără vreo schimbare de credință, de lealitate, de consecvență ,

față de la linia trasată de Duca.]

Tătărescu / 21 ian.'34

▣ IGDuca

" Vă vorbește **omul sortit** să poarte una din **cele mai grele răspunderi** pe care **un șef de guvern** a avut-o **de la război până astăzi**.

"În aceste clipe nu pot lăsa slobode gândurile mele , fără a poposi lângă acela a cărui **pomenire s-a făcut azi în toată țara** , și care **mi-a fost șef, îndrumător și prieten : Ion Duca** . Din lungul șir de imagini și amintiri ce se îmbulzesc la poarta minții mele, se desprind două momente în care se deslușesc mai bine decât orice analiză , **dominantele acestui suflet de elită.**

" **Evoc un plai sub Carpații Vâlcei** .Acolo , pe o culme de deal , se ridică **o veche așezare [Măldărești]** de zidurile căreia se leagă un întreg trecut de viață patriarhală - **un cuib de românism** unde sufletele se îmbină ușor cu poezia trecutului .**În acest loc l-am cercetat** , în cursul lunilor de **vară , ani de-a- rândul** , găsim-l întotdeauna încadrat în atmosfera locului , făcând parcă una cu pământul țării , pe care îl iubea cu pasiune și întotdeauna cu sufletul răscolit și frământat de gânduri și de visuri . Într-o seară , când umbrele se ridicau din vale către vârful Builei , **l-am auzit zicând** , după ce îmi vorbise aproape liric despre Ardeal și ardeleni :

< Suntem o generație fericită .Am văzut ce n-au putut vedea toate generațiile în scurgerea vremurilor - putem muri oricând și oricum - vom muri fericiți .>

Așa vorbea. Îl aud și acum țipând destinului **mărturisirea ce sanctifică o generație** și care poate fi înscrisă pe mormântul său , **ca un suprem act de credință.**

" Și apoi **evoc o amintire** trăită în biroul său , din **apartamentul modest și liniștit** , în mijlocul orașului nostru plin de vuiet și de larmă.

Biroul său ! O încăpere în care de abia pot șede comod patru inși - cu **o fereastră** ce dă pe o curte dosnică. **O masă de brad, patru scaune de lemn** ; într-un colț, **un divan** acoperit cu un macat de stambă roșie, într-un colț, **un dulap**. Atât. Nici un ornament, nici o podoabă , nici un obiect de artă .Pe dulap, **o mască de bronz a lui Eminescu**, străjuind cu zâmbet dureros încăperea. **O odaie de schimnic.O chilie.** Aici s-au scurs ultimii săi ani de trudă - de chin - de zbucium ; aici s-au scurs zilele închinat numai binelui public .

În această chilie **l-am găsit într-o dimineață** , culcat încă pe divanul cu macatul de stambă , **cu ochii roșii de insomnie.** Îngrijorat, l-am întrebat dacă este suferind .

După ezitări și reticențe jenate , mi-a răspuns :

< Sunt ceasuri în care mă urmărește același gând. Astă noapte gândul acesta a fost o adevărată obsesie. Făcutu-mi-am întreaga datorie față de țară ? Iată întrebarea care mă chinuște uneori . >

În această spovedanie, rostită în odăița cu masa și scaunele de brad, se rezumă toată ființa și, deopotrivă, toată viața lui Ion Duca și se cuprind cele două mari comandamente ale existenței sale : **cultul datoriei și cultul dezinteresului.**

Un schimnic care a trăit numai pe culmile spiritualității. Un cruciat al datoriei , așa se va înfățișa Ion Duca în ochii spiritualității . Și acum el doarme somnul de veci. Dacă nimic nu se pierde în lumea materiei, apoi nimic nu se pierde în lumea sufletelor.

Flacăra idealismului său, se va reaprinde în alte suflete , **patriotismul său** va îmbărbăta alte inimi, **gândurile sale de mărire și întărire de neam** , vor călăuzi alte generații , și **jerfta sa** va însămânța ogorul țării , pregătind jerfele de mâine - jerfele acelea din care e făurit **sufletul nepieritor al neamului ."**

Gh.Tătărăscu / 21 ian.'34

▣ Programul guvernului Tătărăscu = Programul de guvernare " Duca"

" Ion Duca a căzut . Destinul a voit să fiu omul menit să ridică dintr-un lac de sânge programul pe care voia să-l înfăptuiască pentru întărirea țării.

L-am ridicat , cinstit de încrederea suveranului și susținut de încrederea unui partid, care astăzi reprezintă o nouă nădejde supremă și, împreună cu toți colaboratorii mei , ne înfățișăm țării , hotărâți să ducem mai departe marea operă începută.

Nu ne ascundem și nu ascundem țării nici una din dificultățile care stau în fața noastră."

Gh.Tătărăscu / 21 ian.'34

Vezi fișier Guvern VII

▣ Dificultățile .

[-----]

Gh.Tătărăscu / 21 ian.'34

▣ Programul

" **Avem o misiune să scăpăm țara . O vom scăpa ! Cum ?**

Am anunțat la timp programul nostru .

Programul acesta tălmăcit chiar aici [la radio, 14 nov..'33] de **Ion Duca** ,
a primit încuviințarea Suveranului , în ceasul în care s-a alcătuit primul nostru guvern
și a primit apoi apoi **ratificarea Țării în alegerile generale** .

Programul acesta este programul guvernului de azi .

Din acest program, nu avem **nimic de retrogradat** ;

la acest program nu avem **nimic de adăugat** .

În politica internă , în politica externă, noi continuăm opera începută. "

[**vezi declarațiile lui Duca , 19 dec.'33**]

Gh.Tătărăscu / 21 ian.'34

▣ Muncă și disciplină [-----]

▣ Liniște !

▣ Armistițiu politic ! [-----]

▣ Avertisment către Garda de Fier

▣ Hotărârea "mâinii de fer " [-----]

▣ În slujba comandamentelor naționale [-----]

Gh.Tătărăscu / 21 ian.'34

11.c.) **Amedeu Bădescu** , Scurt istoric al Partidului Național-Liberal, vol.II , 1937,'40

Tineretul național-liberal, 1930-1937 ,

(Mss ISISP , predat la 1 sept.1967) Trece la Sintezele generale

[Printre puținele lucrări despre PNL , scrise de martorii acelor vremi ...

mai degrabă ar trebui considerată **o carte de amintiri , decât de istorie** .

Datorită avaturilor prin care a trecut, voi lua informațiile cu mari rezerve.

Pentru mine , ca istoric, lucrarea lui Bădescu este o dovadă că istoriile partidelor
scrise de **partizani** , mai ales dacă au mai fost **și dizidenți** , sunt ultra subiective,
deseori eronate și pline de considerații afective , emoționale.

Dar ... au o savoare aparte și oferă unele amănunte interesante .

Din cartea lui , aflu ce s-a ales de "**duciști**" și "**ducism**" după moartea lui Duca]

Vezi fișier **PNL XII , poziția 1 a**

▣ Prefața

▣ Tineretul Liberal / retro 1930 /

▣ Liderii PNL și tineretul

▣ Dizidența "**Organizația de baricadă**"

▣ Gerontocrația liberală

▣ Lupta tineretului "**ducist**" cu legionarii . /retro 1933-'34 /

▣ Congrese, acțiuni , dizidență și revenire la matcă

▣ Guvernul Tătărăscu = guvernul lui Carol II

- ▣ Situația în PNLdupă asasinarea lui Duca
 - ▣ Triumviratul Tătărăscu - Inculeț -Franasovici ;
 - ▣ Împăcarea cu Carol
 - ▣ Grupul H
 - ▣ " Părerii libere "
 - ▣ Tineretul "independent" ["ducist"]
 - ▣ Moștenirea " ducistă" în politica externă
- Amedeo Bădescu / 1937 / retro '33-'34
-

12.) Punerea sub urmărirea penală a asasinilor și complotiștilor , 26 ian.'34

CZCodreanu, IZCodreanu, Nichifor Crainic, Dragoș Protopopescu, M.Stelescu, Zizi Cantacuzino-Grănicerul, Nae Ionescu, ș.a.
 (" Dimineața ", an 30, nr.9.729, 27 ian.'34)
 " În urma referatului înaintat de Parchetul militar ,
 Ministerul Armatei a emis Ordinul de punere sub urmărire
 împotriva acelora care au săvârșit asasinatul odios de la Sinaia ,
 cât și împotriva acelora care au făcut parte din complotul
 în care s-a hotărât suprimarea lui IGDuca .
 "Prin acest Ordin, sunt puși sub urmărire Nicolae Costantinescu,
pentru asasinat și complot contra siguranței Statului,
iar Caranica și Belimace ,
pentru complicitate la asasinat și complot contra siguranței Statului.
 "Pentru complot contra siguranței Statului ,
 sunt puși sub urmărire d-nii Corneliu Zelea Codreanu (în lipsă) ,
profesor Ion Zelea Codreanu , Nichifor Crainic , director al ziarului "Calendarul " ,
prof.Dragoș Protopoescu , redactor la "Calendarul " ,
 general Zizi Cantacuzino-Grănicerul , fostul deputat M.Stelescu * ș.a..
 "Cât despre d.prof.Nae Ionescu , directorul ziarului "Cuvântul" ,
 d-sa e pus sub urmărire pentru infrațiune la art.8 din Legea liniștii publice
 (Legea Mârzescu) ca unul ce , prin scris, a îndemnat direct la comiterea unei infrațiuni
 calificată crimă." [-----]

* Notă . broșura "Le procès Codreano", mai 1938, cuprinzând pledoariile , mărturiile actele etc conține și "Annexes" facsimile : o scrisoare a lui CZCodreanu către Stelescu ; facsimilul de pe "Testamentul" lui M.Stelescu (datat 12 oct.'34)
 < Dacă voi fi asasinat , să știți că din ordinul lui Corneliu Zelea Codreanu am fost .
Cu tot eroismul băeților de la Jilava [arestați pentru asasinarea lui Duca]
totuș el a dat ordin de asasinarea lui Duca. L-am citit eu .
 Legionarii să-și aleagă alt șef , acesta este numai un încrezut și un farseor.
 Publicați cele ce am scris aici în cartea mea despre Gardă . Mor cu conștiința împăcată că am
 fost cinstit , M.Stelescu > Arh. ISISP, fond XV ,dsr. nr. 451 , f. 75 , 156]
 Punerea sub acuzare a asasinilor / 26 ian.'34

Guv.Gh.Tătărăscu - Legislatura I .Sesiunea ordinară . 1 febr. - 1934

13 .) Inaugurarea sesiunii parlamentare . Mesajul Regal . Omagierea lui IGDuca , 1

febr.'34

(DAD, MO 1, 1 febr.'34 , p.1-6 ; "Adevărul" , an 48, nr.15.363, 3 febr.'34 ;
rev. "Parlamentul Românesc " , nr. 132, 4 febr.34, p.2-3)

Bucureștiul fierbe. Toate drumurile merg spre Dealul Mitropoliei . Se deschide Parlamentul,
prorogat după asasinarea lui IGDuca .

Incinta - o mare de capete cu insule de bărbi și chelii , cu oaze de tinerețe și culmi de maturitate:
prof.Iorga, mareșalul Prezan, C.Argetoianu, ACCuza, I.Mihalache, Dinu Brătianu, NNSăveanu,
Constantin Bacalbașa (decan de vârstă) , Titulescu (sosit mai târziu) .

**Mesajul regal - scurt, sobru . Parlamentul s-a deschis , plutind deasupra lui
umbra sângerândă a lui IGDuca**

▣ **Ședința de dimineața**

Ora 12. **MSRegele Carol II , voevodul Mihai , guvernul .**

Mesajul regal

- Cel dintâi gând trebuie să fie închinat memoriei fostului Președinte de Consiliu, I,G.Duca ,
" bărbatul de stat încercat , patriotul luminat căzut în slujba Țării și Coroanei ,

((> victimă a unui atentat pe care l-a înfierat întreaga conștiință românească "

Numele lui va fi păstrat cu cinste în istoria politică a României . - **un moment de reculegere -**

- **Sarcinile guvernului Meu**

Apel la sentimente de bună înțelegere , de solidaritate , de consolidare națională.

Politica guvernului

Vezi la fișier Guvern VI

-

▣ **Ședința de după amiază**

A. Adunarea Deputaților

Omagierea lui Duca

Gh.Tătărăscu CICBrătianu I.Mihalache I.Hudiță Gh.I.Brătianu

ACCuza Octavian Goga Vlad Dimitriu C.Argetoianu Fr.Krauter

Gh.Bethlen

B. Senat

Gr.Constantinescu mitropolitul Pimen episcopul Hossu episcopul Cizar

dr.I.Niemirower Gr.Gafencu JTHFlorescu Leonte Moldovanu D.Miclescu

Iosef Șandor dr.C.Angelescu

- **Al.Brătescu -Voinești** (secretar gral al A.D.) anunță formalitatea alegerii președ. de vârstă,
Anton Bacalbașa (aplauze) și a 4 secretari - cei mai tineri deputați : Zăgănescu (Vlașca) ,
Năstase Gheorghiu (Soroca) , Ion Nicolaescu (Dâmbovița) , Simion Pamfil (Lăpușna)

- **Anton Bacalbașa** (ocupă fotoliul prezidențial) :mulțumește pentru cinstea la care l-au ridicat .

" Înainte de a începe alte lucrări , **o clipă tragică** în istoria țării noastre **ne impune**

o sedință de liniște (**Adunarea ascultă în picioare**)

Veți auzi vorbe care , plecând din toate colțurile acestei Camere , vor fi nu numai o apoteoză
pentru ilustrul dispărut, dar și o glorie pentru neamul românesc."

D.Președinte al Consiliului are cuvântul .

Gh.Tătărăscu :

"Doliul național pe care l-a însemnat tragica dispariție a celui ce a fost

Ion Duca, stăruie încă peste toate manifestările vieții noastre publice , și , de aceea, deschiderea
Corpurilor Legiuitoare este un prilej de dureroasă aducere aminte și, în același timp, de adâncire
a golului lăsat în sufletul neamului nostru.

Și, în acest loc, ne împlinim astăzi , oricare ar fi credințele noastre , o datorie de inimă ,
închinându-ne în fața memoriei celui ce a cinstit aproape trei decenii tribuna română.

Aci, în această incintă , a răsunat , în atâtea rânduri, verbul său clar și înaripat ,
pentru a proclama adevărurile naționale și lozincile solidarității sociale.

Aci , la această tribună, ani de-a rândul , Ion Duca a scris pagini de elocvență , care ,

prin formă , **vor rămâne în antologie** , iar prin fond, **vor trece în Istorie**.

În acest loc de zbucium și de freamăt de patimi, viața lui a fost pentru contemporani , **un exemplu**, și a rămas, pentru viitorime, **o lecție**.

Căzut în serviciu comandat , **Ion Duca ne-a dat** , prin jertfa lui, **pilda unei vieți** închinată întreaga binelui și idealului, și deopotrivă **imaginea sacrificiului** pe care îl reprezintă azi **greaua sarcină a conducerii și răspunderilor , asumate în serviciul țării**.

El ne-a dat , în același timp, **avertismentul suprem** , menit să interpreteze **sensul exact al amenințărilor vremurilor aspre** , pe care le trăim și pe care trebuie să le stăpânim și să le învingem.

Proiectată **în perspectiva viitorului**, această jertfă este **un imbold epic la muncă** , **o poruncă de îndârjire** în voința noastră de a sluji cu orice preț binele public.

Guvernul de azi, care a avut **pe Ion Duca șef**, aduce prin mine un ultim omagiu **omului**, care a fost **la această tribună un mare îndrumător de conștiințe** , și **pe această bancă, un mare servitor al țării**."

CICBrătianu / 1 febr.'34

" Asasinarea președintelui partidului nostru a umplut de adâncă întristare și de vie indignare toate sufletele conștiente, nu numai din România, dar și din întreaga lume civilizată. Asasinatele politice sunt totdeauna condamnabile, dar ele devin în deosebi odioase , când victimele lor sunt oameni cu calități morale superioare.

Este inexplicabil cum un om, care nu putea inspira decât simpatie , pentru caracterul său curat , desinteresat și afabil, iar , pe de altă parte , admirat pentru via sa inteligentă , strălucitul său talent și profundele sale cunoștințe , să cadă victima unui complot politic.

Actul unor tineri inconștienți , merită să primească o pedeapsă exemplară ;

dar mai vinovați decât autorii materiali ai crimei , sunt autorii ei morali,

acea care, în loc să îndrepteze tinerimea către învățătură și să propovăduiască împlinirea datoriei, i-au otrăvit sufletul cu fel de fel de calomnii ,

care i-a făcut să vadă în acela care era chemat să facă însănătoșirea țării ,

un vrăjmaș al neamului , acea care tind să introducă în moravurile blânde și curate ale

poporului nostru , revolverele și granatele , destinate să le deschidă o predominare politică , pe care nu o puteau realiza prin capacitatea lor.

"Într-o țară democratică , ca a noastră, fiecare cetățean poate ajunge în vârful piramidei sociale și politice , prin meritele sale .Nu descendenții familiilor boierești din trecut au condus și conduc destinele țării, ci oamenii ridicați , prin meritele lor , din clasele poporului.

"De aceea, **trebuie să existe o solidaritate a tuturor partidelor** , care au un temei serios, pentru a înfiera teoriile de natura acelor care au dus la actul oribil din zilele trecute și pentru a lua măsuri de distrugere a unor organisme , ajutate de vrăjmașii țării , și de natură a distruge unitatea României Mari, de abia încheagată.

"Singurul omagiu ce putem aduce memoriei aceluia pe care l-am admirat și iubit , este **a continua opera începută de dânsul și de a curăța orizontul nostru politic de neguri otrăvitoare** , care amenință țara noastră."

I.Mihalache / 1 febr.'34

[**Atenție LD : pedepsirea vinovaților , nu prigoana și abuzul autorităților !**]

"Partidul NaționalȚărănesc osândește , cu toată puterea lui și prin unanimitatea glasurilor sale , **asasinatul șefului guvernului țării** , săvârșit în ziua de 29 decembrie.

Orice minte cu dreaptă cumpănă și orice suflet românesc , nu poate decât să se cutremure la gândul că , **în țara noastră** , căreia nu i-a fost dat să cunoască în istoria ei contemporană astfel de acte sălbatece și anarhice,

s-ar putea sălășlui metodele de exterminare fizică ,

alungate din toate statele cu începuturi de civilizație .

" Îngrijorarea e cu atât mai legitimă , pe cât **se pare că asemenea mijloace**

se cultivă cu pretenții de înnoirea României și se adresează tineretului intelectual , menit să dea generația conducătoare a zilei de mâine .

"Cea dintâi victimă a acestei școale a fost primul cetățean al țării, IGDuca ,

un om al cărui trecut e plin de **activitate socială , culturală și națională** și care , prin faptele lui , nu poate fi socotit decât **un bun român** , în înțeleptul înțeles al cuvântului.

"**Vom face tot ce ne stă în putință** pentru a contribui la trezirea , la învierea , la valorificarea , la robirea a tot ce este forță morală și înțeleaptă reacție națională , spre a zăgăzui școala smintirii sufletului curat al tineretului Țării.
Vinovații trebui să-și capete repede pedeapsa.

" **Dar** prigoana împotriva celor nevinovați și desfrânatul abuz de sus în jos - care pune arma răzbunării sub scutul autorității , otrăvind o atmosferă prea mult pregătită pentru acte disperate - trebuie să înceteze cu un ceas mai devreme .

A pedepsi pe vinovați de crimă ;

A înceta prigoana împotriva celor nevinovați ;

A sancționa fără cruțare pe cei abuzivi ;

A înlesni învățătura temeinică a tinerimii , scoțând-o din lupta dintre partide .

lată marea lecție a tragicului eveniment ce ne strânge inimile tuturor "

I.Hudiță / 1 febr.'34

" **Partidul Țărănesc** de sub șefia d-lui **dr.Lupu**, a luat parte cu vie emoție la doliul PNL și al Țării , pentru **moartea marelui bărbat de stat IGDuca**.

PT, atașat profund regimului parlamentar , regimului de ordine , **desaprobă** prin tot spiritul programului său **orice mișcare și orice idee**, care poate avea la baza lor astfel de violențe; **el condamnă** , deci , hotărât asasinatul politic și are alături de el asentimentul întregii Țări , în ale cărei moravuri , din fericire , nu au intrat încă astfel de violențe.

" **Partidul nostru plânge** , deci **pe I.Duca** , căzut în plin exercițiu al funcțiunii sale de ministru , pe câmpul de onoare , ca un soldat la datorie.

Noi plângem pierderea suferită de PNL și de Țara întreagă ,

prin dispariția unei mari personalități politice , care , prin imensul lui prestigiu în interior și prin importanțele lui relații peste hotare , prezenta o cheazășie în plus pentru reușita marilor reforme de care are astăzi nevoie țara și pentru succesul diferitelor negociațiuni cu vecinii și aliații noștri.

" Ca partid țărănesc , zămislit din nevoile claselor obișnuite din această țară , nu putem uita democratismul convingerilor lui IGDuca , dragostea lui imensă pentru această mare mută , care este țărănimea , pe care el a servit-o ani de-a rândul prin activitatea lui pe terenul băncilor populare.

" Și nu putem astăzi încă un aspect al vieții sale , poate mai important decât toate : sărăcia lui complectă. Într-o epocă de mare oportunism , fruntaș într-un partid unde se poate face mai ușor avere , **el a rămas în permanență străin de astfel de preocupări** , dând și pe acest teren **dovada unei mari discipline morale**.

Pentru un om politic , astăzi , **sărăcia constituie poate singurul mijloc pentru verificarea forței sale morale**. Și **viața lui IGDuca** servește , și din acest punct de vedere , drept **un rar și frumos exemplu**.

"Pentru marile lui însușiri de **intelectual**, ca **om politic** , ca **orator**, ca **om cinstit** și ca **sincer democrat** , în numele Partidului Țărănesc îi aduc astăzi un ultim și pios omagiu."

Gh.I.Brătianu / 1 febr.'34

[**LD :atenție la nuanță : repudierea violenței la cei "mari" și cei " mici"]**

" Împărtășim adâncă părere de rău a Parlamentului și a țării , pentru **timpuria și năpraznica dispariția lui IGDuca**.

" **Profunde deosebiri de vederi [!?!] ne-au despărțit în anii din urmă** , dar **oricare ar fi fost** aceste deosebiri și **oricare pasiune** inerentă luptei politice , **astăzi**, când el este dincolo de orice patimă , **ne simțim îndurerați** , atât de **tragicul lui destin** , cât și de **pierderea** pe care viața noastră publică a încercat-o.

" Nu putem uita că , dacă statul a pierdut pe unul din servitorii lui încercați , colaborator statornic al lui Ion și Vintilă Brătianu , această Adunare se vede lipsită de unul din cei mai talentați și mai experimentați parlamentari .

"Nu putem uita , în sfârșit , că moartea l-a secerat în pragul unei activități , pe care **și-o propunea constructivă** și pe care , adversari leali , am fi dorit-o cât mai temeinică

și mai fecundă , **chiar dacă** s-ar fi desfășurat **împotriva unora din convingerile noastre** .[!?!]

"Un gest disperat a curmat însă , pe neașteptate , **o viață** care nu-și dase toată măsura .
Suntem dintre aceia care , **fără reticențe și fără nici un calcul politic** ,
repudiază violența împotriva oricărui s-ar exercita , **a celor mari și a celor mici** .[!!!]

Respectul vieții omului , pe orice treaptă socială s-ar găsi el , stă la temelia credințelor noastre , alături de **respectul legilor și al libertăților** .

"Iată de ce , nu numai cu sentimentul unor **bărbați politici răspunzători** de actele lor , dar și cu acela de reprezentanți ai unei **concepții de ordine , de drept și de civilizație** ,

reprobând actul de violență împotriva fostului Președinte al Consiliului , Partidul Național Liberal nu află mângâiere decât în nădejdea că o viață nouă mai dreaptă și mai înaltă va răsări din durerile noastre de astăzi .

Fie deci ca jerfa pe care , cu inimile îndoliate , o deplângem cu toții , să ne aducă aminte , acum și întotdeauna , că , peste capul nostru , al tuturor , peste pasiunile și luptele noastre , **plutește , senină și veșnică , această Patrie** , pentru care atâtea generații au lucrat și au sângerat și care reclamă tuturor să o apărăm prin muncă , prin unire și prin sacrificiu ."

ACCuza / 1 febr.'33

" Liga Apărării Național Creștine își unește glasul său cu acel al tuturor românilor , ca **să reprobe odioasa crimă** , a cărei victimă a căzut primul ministru al țării .

" Având o doctrină așa lămurită , având un program de reforme neapărat necesare , consfințit prin votul alegătorilor în atâtea rânduri , ca și acum în urmă , și pentru realizarea căruia luptă fățiș de ani de zile , pe cale strict legală , **LANC** , din însuși principiul doctrinei programului și acțiunii sale constante , **a exclus violența** [!?!] , ca fiind nu numai **inutilă și reprobabilă** , ci și **deadreptul păgubitoare existenței națiunii și statului** .

" **Împrejurările** în care s-a produs **atentatul** , pe care îl deplângem , nu le putem cerceta în acest ceas de doliu . Dar ele **vor trebui să fie cercetate** la timp , pentru ca jertfirea vieții bărbatului politic , pe care îl comemorăm , să nu fi fost zădarnică , ci **să ne îndrumeze pe toți** , mai hotărât , **către o nouă viață a nației românești** , pe care ea o așteaptă și o reclamă nerăbdătoare , de mulți ani . În modul acesta , **amintirea regretatului Duca** , va rămânea pururi vie în sufletele noastre și a urmaților noștri , nu numai **ca o durere patriotică a zilei de azi** , ci ca **o învățătură permanentă a datoriei** pe care trebuie să ne-o îndeplinim oricând , **către Rege , către Țară și către Neam** "

Octavian Goga / 1 febr.'34

[LD : atenție ! Goga atinge o problemă cardinală privind **istoriografia** ce se va scri **despre generația lor** .Mă gândeam că , atunci , această istorie prea apropiată , nu s-a scris , iar după instaurarea comunismului... ea a fost cu desăvârșire părăsită , interzisă , apoi falsificată succesiv... De aici **marea răspundere pentru istoricul** care abordează această epocă . Este de aceea foarte greu să-ți păstrezi obiectivitatea ...]

" Partidul Național - Agrar împărtășește pe deplin sentimentul de adâncă îndurerare care a zguduit Țara prin dispariția tragică a răposatului Duca .

" Cu fostul șef al PNL , fulgerat de o moarte năprasnică , **necunoscută încă în anele României moderne** , a plecat din rândurile noastre una din **figurile reprezentative ale generației** care a pregătit **războiul de întregire națională** .

" Duca , cel mai apropiat colaborator al regretatului I.Brătianu , a fost trei decenii **pe primul plan al vieții publice** , într-o activitate intensă de fiecare ceas . Sunt atât de recente încă în amintirea noastră **manifestările multiple** ale acestui frământat de toate **problemele palpitate ale politici românești** , că nu e cu puțință , astăzi , să cântărim noi adâncimea lor . Multe din ele se întâlnesc cu firele propriei noastre vieți și **numai istoriograful de mâine** [!!!] , din luminile și umbrele vremii , e merit **să închege o icoană limpede pentru viitorime** .

"În aceste clipe , când aripa trecerii eterne fâlfâie întunecată peste Adunare , sufletul tuturor , purificat de patimi trecătoare , trebuie să se ridice la înălțimea de unde se văd căile destinului nostru . Biruiți de latura omenească a unei drame groaznice , care a frânt în două avântul unui drumet , ne plecăm frunțile ,

dar , descifrând sbuciumul chinuit al celor rămași în urmă, în zile de grea cumpănă, ne ridicăm conștiința că instinctul de viață al neamului nostru ne va da o voință tare , un cuget onest și o supremă hotărâre ca să salvăm Țara. "

Vlad Dimitriu / 1 febr.'34

[**LD** : atenție la nuanță : nu terorismului , dar ... nu și stării excepționale !

Și el transmite un semnal pentru istoria de "măine" !]

" **Partidul Țărănist -Radical s-a cutremurat** , întocmai ca Regele țării și întreg poporul, de vestea actului terorist ce a pus capăt zilelor celui azi pomenit.

Act terorist care nu are nici o scuză. Fiindcă a curs sânge nevinovat .

Fiindcă ideea națională refuză să folosească , drept mijloace de realizare , crima , teroarea , violența ,

după cum ideea de ordine refuză să se înfăptuiască

sub presiunea unor tratamente excepționale. [!!!]

Fiindcă a turburat adânc liniștea celui mai răbdător popor din lume,

liniște care se cere totuși grabnic așezată și altfel ,

adică și cu socotința că toate răbdările au o margine.[!!!]

"Munca lui IGDuca , în slujba țării, nu are nevoie de laude. Țara a pierdut un om politic de mare experiență ; Parlamentul românesc, un strălucit debater .

Istoria va încadra , ca măine, sub unghiul obiectivității , întreaga lui activitate .

Activitatea unui om onest în viața publică românească.

Este omagiul suprem pe care PȚR îl aduce memoriei sale. "

C.Argetoianu / 1 febr.'34

" Plecat înaintea sicriului lui IGDuca , abia închis, am adus **expresiunea sentimentelor noastre de adâncă turburare sufletească** și de **sinceră mâhnire** față de

actul de o fulgerătoare brutalitate și de **nepriceput în taina lui,**

prin care s-a tăiat **firul unei vieți cinstite** , închinată țării și binelui obștesc.

Luăm astăzi , cu toată inima parte la omagiul solemn și dureros pe care Adunarea Deputaților , în pragul activității sale, îl aduce memoriei ilustrului dispărut.

lubit de mulți, stimat de toți, IGDuca a fost răpus fără milă și fără vină.

Prin moartea lui, **PNL a fost decapitat** și-și va căuta multă vreme echilibrul de forțe și tendințe , pe care **tactul, dibăcia și suplețea lui Duca** știa întotdeauna să le împace.

" **Țara pierde** , în momentele cele mai grele , o făgăduință de îmbunătățire ,

întemeiată pe **lunga experiență politică** a celui care s-a dus, pe **agerimea inteligenței lui,** pe **curătenia intențiunilor lui.**

În numele **Uniunii Agrare** , aduc dela această tribună memoriei lui IGDuca , prinosul profundei

noastre întristări , pe care tragedia vremurilor o prefăce , pe zi ce trece ,

într-o reculegere plină de îngrijorări , dar și de nădejdi "

G.Bethlen / 1 febr.'34

"Chiar și acum **stăm sub impresia atentatului ticălos**, care ,

provocând pierderea lui **IGDuca** , unul dintre **fiii cei mai mari ai României,**

a îndoliat întreaga țară.

Trebuie **să ne impresioneze pe toți** în mod extraordinar , constatarea **la ce rezultate**

ne duce abaterea extremă a luptei vieții politice.

" **Noi, membrii Partidului Maghiar , deși nu eram aderenți ai marelui om de stat** decedat

în împrejurări atât de tragice , **i-am apreciat foarte mult calitățile excelente**

și duși de un **adânc respect pentru memoria răposatului** ,

ne asociem la exprimarea doliului onoratei Camere "

Francisc Kra"uter / 1 febr.'34

" **Partidul German** se închină cu **adâncă durere** în fața memoriei celui care a fost IGDuca

și , în această incintă, unde am admirat de atâtea ori calitățile lui de **mare bărbat de stat** .

Ne asociem la **cuvintele de doliu** rostite aici , nu numai spre a învedera solidaritatea sinceră,

care ne unește de poporul român, **față de odiosul atentat de la Sinaia** ;
îl plângem pe IG Duca și ca pe unul din **cei mai buni prieteni ai poporului german**
din această țară. **Omagiul nostru pentru IG Duca este un omagiu postum.**
A știut și el, a știut toată lumea , că **I-am admirat** și în momente grele **am recurs la el** ,
iar el **ne-a susținut revendicările noastre drepte** ,
fiindcă **a știut să privească lucrurile** dintr-un alt punct de vedere .
Marele răposat , se zice, că **ar fi sperat , ca recompensă** a activității sale ,
a muncii depuse în interesul țării și a sacrificiilor aduse , **apoteoza.**
[LD : într-un interview , așa spusese, cu o fină autoironie !]
O va avea, și în corul aceluia care vor slăvi memoria lui IG Duca ,
nu va lipsi glasul modest , dar cu atât mai sincer , al poporului german din România ."

[Anton Bacalbașa](#) / 1 febr.'34

"Această ședință, care n-a fost numai o solemnitate , dar și o învățătură,
nu trebuie să o turburăm prin nici un act care ar putea să aducă vrajba ,
acolo unde **s-a stabilit armonia**. Cu gândul la marea pierdere pe care a încercat-o țara,
cu sufletul legat de marea dragoste pe care a inspirat-o cât a trăit **IG Duca, prin cinstea**,
prin munca, prin talentul, prin inteligența lui, și , mai ales, prin devotamentul arătat cauzei
românești, să ne ducem acasă în reculegerea pe care am dobândit-o aici
și să așteptăm o altă zi pentru a începe lucrările noastre ."
Ședința se ridică la ora 17, 10 , anunțându-se ședința viitoare 3 februarie, pentru validări.

B.Senatul

[LD : nu am MO și reproduc , în rezumat , textele din "Adevărul "]

Ora 17. Ședința este condusă de Gr.Constantinescu, președintele de vârstă.

[Gr.Constantinescu](#) / 1 febr.'34

"Cred că , înainte de a începe lucrările, acest **Senat este dator** să se oprească un moment
spre a **comemora evenimentul trist și dureros al morții lui IG Duca** (**Senatul se ridică**)

Prin **moartea sa, faptă a unui nebun**, PNL și țara întreagă sunt lipsiți de **omul energic,**
cuminte , înțelept, experimentat , de care aveam nevoie în aceste timpuri foarte grele ,
atât pentru politica internă cât și pentru cea externă.

Defunctul trecuse prin toate ministerele , lucrase cu bărbați politici distinși și
era **una din speranțele noastre și ale țării** .

Rog pe Dumnezeu ca urmașii săi să-i poată îndeplini rolul greu
pe care avea să-l ducă împreună cu noi toți, și să spunem:

Fie-i memoria eternă." Citește apoi scrisoarea din partea lui Iorga

[Iorga](#) / 1 febr.'34

" Nu pot decât să repet expresia sentimentului meu de oroare
față de crima politică și părerea de rău că țara pierde inteligența lui IG Duca ,
om care era în stare să-i aducă încă multe servicii "

[Mitropolitul Pimen](#) al Moldovei / 1 febr.'34

Înfierează asasinarea lui IG Duca , omul de la care țara aștepta mari înfăptuiri .
L-a cunoscut încă cu 30 de ani în urmă. L-a urmărit în tot acest timp , cum și-a pus puterea sa
ceratoare în slujba țării .Descrie patriotismul luminat de care Duca era pătruns,
în timpul războiului Om de mare valoare, crescut la "școala lui Brătianu " ,
s-a sfârșit răpus de o mână criminală.

Biserica exprimă regretul că IG Duca nu mai este printre noi.

[Episcopul Iuliu Hossu](#) /

Sufletul neamului s-a cutremurat sub lovitura criminală sub care a căzut IG Duca .

Această lovitură a însângerat țara .

Biserica ortodoxă-unită exprimă întregul ei omagiu pentru IG Duca .

[Episcopul Cizar](#) /

În numele bisericii romano-catolice , deplânge moartea tragică a lui IG Duca ,

înfirează asasinarea sa, și prezintă guvernului, familiei, prietenilor, condoleanțe.
dr.Niemirower /
În numele populației evreești, deplânge moartea lui IG Duca,
care rămâne una din gloriile țării românești.

Gr.Gafencu / 1 febr.'34

[LD : **discurs plin de simțire, de miez și de gândire politică profundă,
pe măsura , parcă , a celui comemorat .**]

În numele PNȚ, citește mai întâi **o declarație identică**

cu cea rostită de **I.Mihalache în Cameră**, apoi continuă :

"Să-mi fie îngăduit să adaug din partea mea , un modest dar foarte sincer omagiu
de respectuoasă și îndurerată simpatie. **Mă urmărește o amintire .**

Era în ultimele zile ale războiului, la **Tecuci**.

Coboram din avion, după **o recunoaștere pe front**.

Doi civili așteptau pe câmpul de aterizare știrile aduse prin văzduh - **doi miniștri**.

Unul era **Vintilă Brătianu**, celălalt **IG Duca**. Venind spre mine, **Duca** mi-a strâns mâna
și mi-a zis cu glas de prietenească aprobare :< **Primejdioasă armă ți-ai ales >**

" Aceste **cuvinte mi-au revenit în minte** când am aflat **năpraznica știre a morții sale**.

Și el își alesese în viață o armă primejdioasă .

Politica are mai multe **înțelesuri și mai multe înfățișări .Ea poate aduce foloase.**

Ion Duca nu a umblat după ele .

Ea poate aduce răspunderi și primejdii .

Ion Duca nu s-a dat în lături .

Nu a căutat , dar nu ar fi respins onoarea de a cădea la postul său.

A trăit în prea aproape și cu interes prea încordat epopeia noastră națională ,
pentru a nu fi învățat din vreme să privească primejdia din față .

Și a căzut ca un ostaș .

" Nu putem cinsti mai bine memoria lui, decât **închinând gândurile noastre dragostei de țară**

- dragoste adâncă în care se întâlnesc năzuințele unor generații deosebite :

generația care a pregătit România de astăzi ,

generația care a luptat în marele război și

tineretul pe care trebuie să-l pregătim

- nu avem îndatorire alta , mai grabnică și mai sfântă - **ca să ne ia locul ."**

J.ThFlorescu / 1 febr.'34

[LD : dacă omul acesta a avut o atare admirație față de Duca , de ce oare s-a despărțit de el ? !

Să fi fost ... un semnal de " trezire " din prea îndelungata-i dizidență,
, ori de ipocrizie, ori de simplu exercițiu oratoric ? De zis, zice bine.]

"Odiosul atentat de la Sinaia a pus **o aureolă de martir** în jurul **capului însângerat**
a lui Ion Gh.Duca. România plânge în el un fiu strălucit , o mare nădejde de mai bine,
o desăvârșită și nobilă incarnație a datoriei. Viața sa ,care a fost sobră, curată și demnă,
se amplifică prin glorie , se popularizează prin durerea publică
și se idealizează prin splendoarea sacrificiului.

"Nici o dată moartea unui om - oricât de ilustru ar fi fost el - n-a realizat în câteva ore
o atât de impresionantă unanimitate de regrete , lacrimi și meritate imnuri de laudă.

Nu numai Ion Duca , strălucitul șef de partid, oratorul de rasă , înțeleptul om de stat ,

a fost plâns în acest impunător cortegiu de sute de mii de oameni ,

ci un puternic sprijinitor al țării , o garanție a ordinii, o valoare și o conștiință națională.

Acea durere colectivă a masselor a fost atât de profund resimțită ,

nu numai fiindcă țara pierdea un bun de mare preț,

ci pentru că o revoltătoare nedreptate era la temelia acestui omor fioros și inutil.

Duca era un nevinovat : el a căzut pentru interesul general.

El reprezentase , în primejdia zguduitorilor de azi, porunca poporului

care cerea conducătorilor : ordinea și pacea publică.

Duca executase un comandament suprem al națiunii ,

care vedea în mandatul său energic, garanția solidă a păcii sociale, condiție esențială a prosperității naționale.

Ca în legendele antice, un monstru avea nevoie de-o victimă, pentru a-și potoli pofta de sânge, și victima s-a oferit ea însăși, prin încrederea sa nemăsurată în virtuțile poporului român pe care atât l-a iubit.

Acest monstru, însă, nu poate fi tinerețea, căci tinerețea din toate timpurile a fost generoasă și cavalerescă. Ea nu lovește pe la spate un om dezarmat, după un plan diabolic și îndelung premeditat, ea atacă pe față, în luptă dreaptă și cinstită, pentru o dezonoare care nu se poate cu nimic spăla.

Nu ! tinerețea țării noastre nu merită insulta unei cât de îndepărtate solidarități cu aceia pe care civilizația și umanitatea îi repudiază cu oroare.

" Pedepsa lor și a celor cari au cugetat ca ei , nu stă numai în mormântul legal , în care justiția îi va îngropa pe vecie , ci în această unică și unanimă slavă și închinare , pe care amicii și adversarii de ieri , țara întregă purificată prin durere , o repetă cu o rară înduioșare în cinstea lui Ion G.Duca , martir al pacificării și înălțării neamului nostru . "

▣ **Iosef Șandor / 1 febr'34**

Partidul Maghiar a primit cu cel mai mare regret moartea lui IGDuca .

▣ **N.Miclescu / 1 febr.'34**

În numele Partidul Conservator - aduce omagiu lui IGDuca

Leonte Moldovanu / 1 febr.'34

[LD : revezi ultima frază a lui Leonte Moldovanu.M-a prins un sentiment de descumpănire
Ce vreau eu să fac cu răscolirea acestei istorii !

Are nevoie poporul român să cunoască aceste momente ?

La ce bun s-au străduit generațiile trecute ca să facă din România o țară adevărată ?

Ce reprezintă pentru poporul român oamenii care au luptat pentru libertatea lui ?

Vorbe ! Vorbe ! Multe vorbe ! Pentru oamneni contează doar prezentul - 20 sept. 2002]

" La prima noastră întâlnire în calitatea care ni s-a dat de țară, **avem sacra datorie** să ne gândim , să ne amintim de acela care **a fost șeful nostru și primul ministru al României, Ion Gh.Duca.**

"**Tragicul lui sfârșit** a împrăștiat jalea pe toată suprafața țării, și a zguduit sufletul întregului neam românesc. **A pierit omul** care-și închinase viața binelui obștesc , care **nu voia nimic pentru sine**, ci totul pentru neam și țară.

A plecat dintre noi **conducătorul cel atât de bine înzestrat** , care prin minunatele sale însușiri era **garanția progresului** nostru în viitor. **O dragoste înăscută pentru cei mulți și obidiți** îl silea să se preocupe permanent de **soarta masselor populare** , pe care le voia eliberate din **cătușele ignoranței și ale sărăciei.**

Făcând parte din **cabinetele lui Ion ICBrătianu din** epoca marelui război , și-a pus , alături de colegii săi, **toată puterea de muncă** , toată inteligența și toată vioiciunea sufletului său **în serviciul țării**, iar **la ministerul de externe** a fost mâna dreaptă a lui Ion ICBrătianu , în toate problemele politicii noastre externe.

Pe Vintilă Brătianu, l-a secondat cu toată puterea și sinceritatea , și în momente critice i-a fost un sfătuitor și prieten adevărat.

Toată activitatea lui era învăluită în **sentimentul puternic de a crește** mai departe **moștenirea ce-i revenise de la cei trei înaintași** , de a păstra **marile linii ale tradiției** partidului și **de a adapta principiile de bază** ale lui **la necesitățile timpului.**

" **O mână criminală l-a răpus. O mână nelegiuită** l-a oprit în mersul său ascendent pentru triumful dreptății și onestității , dar **prin moartea tragică** abătută asupra sa,

Duca a devenit - cum cu drept s-a spus - **un mucenic al neamului,**

pe care l-a iubit cu dragoste curată, și l-a servit cu cel mai desăvârșit devotament. El s-a prăpădit trupește, dar spiritul său trăește în sufletele noastre cât vom trăi, și va rămâne în sufletul poporului român, totdeauna " [!!!]

dr.C.Angelescu / 1 febr.'34

"Destinulă voit ca, în loc să începem lucrările acestei legislaturi în condițiuni normale, să deschidem această sesiune a Senatului, sub tristețea durerii cauzate prin odiosul asasinat de la Sinaia.

"Moartea tragică a lui Ion Duca, a zguduit întreaga conștiință românească.

Crima săvârșită, care a răpus viața unuia dintre cei mai străluciți bărbați ai României de astăzi, a lăsat un mare gol în viața politică a acestei țări.

Duca, nu merita prin nimic o asemenea soartă.

Sufletul său mare și generos, era mai presus de orice ură. În el nu găsea ecou decât sentimente nobile și umanitare, decât preocupările zilnice ale omului de stat care își închină viața pentru propășirea țării și a neamului.

"Pierderea ce țara suferă prin moartea lui Duca este cu atât mai mare, cu atât mai dureroasă, cu cât el a căzut în plină vigoare a puterii creatoare.

El a dispărut dintre noi tocmai atunci când îndelungata sa pregătire în treburile statului, îi dădea posibilitatea să poată realiza speranțele pe care țara întreagă le pune în el. Inteligență scilpitoare, talent strălucit, cultură vastă, cinste desăvârșită, el era una dintre podoabele de frunteale țării, una dintre cele mai mari nădejdi ale viitorului.

"Format la școala politică a marelui român Ion I. Brătianu, al cărui confident al gândurilor și al concepțiilor era, Duca una cu conștiința datoriei și a răspunderii, spiritul de sacrificiu și de abnegațiune firești omului politic, care nu are alt țel în viață, nu urmărește alt scop, decât acela de a satisface marile interese ale statului, marile interese ale neamului.[...]

"Calitățile sale politice și experiența câștigată în serviciul țării, în mod logic, în mod normal, îl destinase la conducerea partidului, în urma morții regretatului Vintilă Brătianu.

Și acum, în urmă, chemat să formeze guvernul care trebuia să restabilească liniștea înăuntrul și încrederea în afară[-----] era cel mai desemnat să aducă la bun sfârșit această mare operă de armonie socială, de întărire, de consolidare a țării.

"Răpus de gloanțe în plină desfășurare a unei activități prodigioase, nu putem decât să deplângem pierderea înaintea de vreme a acestei mari inteligențe, a acestui mare patriot, a acestui democrat sincer, căruia țara îi va păstra întotdeauna amintirea."

În numele PNL, al guvernului, mulțumește înalților prelați, reprezentanților partidelor.

Deschiderea sesiunii parlamentare; omagierea lui Duca / 1 febr.'34

14.) Consfătuirea majorităților; frământări în PNL; ,ian.- febr.'34

("Parlamentul românesc", an V, nr. 132, 4 febr.'34;

"Dimineața", 31 ian., 7 febr.'34; "Facla", an XIII, nr. 913, 13 febr.'34)

2 febr.'34 /

▣ Colaborarea Guvern-Parlament

Pe 2 febr.'34, "majoritățile" au fost chemate de **Dinu Brătianu** la o **consfătuire intimă**, ținută la Senat. Au participat cca **500 de deputați și senatori**.

Consfătuirea a fost condusă de **Brătianu** (președintele PNL), flancat de **Gh.Tătărăscu**.

Brătianu a schițat:

/ programul de realizări parlamentare;

/ ordinea și metoda de lucru;

/ modul de colaborare cu guvernul;

asigurându-l pe Tătărăscu de concursul său, al partidului, al parlamentarilor.

[Tătărașcu](#), vădit impresionat, a asigurat, reciproc, o viață parlamentară constructivă, nu ostentativă.

[Leonte Moldovanu*](#), [NNSăveanu](#) (virtuali președ. ai camerelor) au asigurat pe cei doi șefi - de guvern și de partid - de solidaritate și colaborare.

6 febr.'34/

▣ Grup parlamentar al tineretului liberal

Un grup de tineri deputați liberali, s-au întrunit, dimineața, separat, la Cameră, constituindu-se în "grup parlamentar". După amiază vor avea o altă consfătuire. Membrii grupului își propun să activeze **spre a determina un curent** cât mai conform **Programului PNL**. În toate problemele ce vor fi aduse în Cameră, grupul **să-și spună cuvântul**, căutând să imprime proiectelor de legi **o factură cât mai apropiată nevoilor sociale**. Grupul își propune să pornească o acțiune caviată publică să fie **dominată de moralitate**. Este o "stângă" a PNL. Au aderat la grup: [Eugen Titeanu](#), [Costel Tătărașu](#), [Alx.Alexandrini](#), [H.Aznavorian](#), [AurelianBentoiu](#), [D.Alimănișteanu](#), [Ramicescu](#), [Titus Popovici](#), [Ion Pleșea](#), [D.Răutu](#), [Petre Bejan](#), [Petre Gheață](#), [IGVântu](#), [Paschievici](#), [C.Bursan](#), [N.Stoianovici](#), [Radu N.Săveanu](#), [I.Floroiu](#), [C.Zamfirescu](#), [C.Nazarie](#), [I.Pillat](#), [Cosma -jr.](#), [G.Iosifescu](#), [Crețoiu](#). [Vezi pe larg la fișier PNL-VI](#)

13 - 15 febr.'34

▣ Conflictul dintre "bătrânii" și "tinerii" liberali.

/ Deputații majoritari care au colaborat la revista "Părerile libere", s-au constituit într-un grup parlamentar denumit al "Tinerilor liberali". Graba cu care s-a constituit gruparea l-a neliniștit foarte mult pe Dinu Brătianu, care **a cerut lui Tătărașcu dizolvarea imediată**.

Zadarnic a încercat Tătărașcu să demonstreze lui Brătianu că grupul s-a constituit fără **nici o "intenție politică"**. Argumentele lui nu au putut convinge pe Brătianu de "**intențiile neprihănite**" ale tinerilor parlamentari.

Mai ales că aceștia **își manifestaseră** în mai multe rânduri **nemulțumirea** contra lui Dinu Brătianu, iar a doua zi după asasinarea lui Duca, au militat pentru alegerea ca șef al PNL a lui Gh.Tătărașcu. După câteva zile de rezistență, Tătărașcu a cedat, cu atât mai mult cu cât "vechii liberali" se solidarizaseră cu Brătianu.

/ **Deși** dizolvat, grupul intenționează să-și continue acțiunea, pentru a imprima PNL, o nouă directivă economică-politică și să dea un larg concurs guvernului Tătărașcu.

/ Tinerii liberali și foștii prieteni politici ai lui IG Duca, au fost și sunt **împotriva unui guvern Dinu Brătianu** (cum au voit și voiesc "bătrânii")
Conflict între tineri -bătrâni liberali / ian-febr.'34

15.) Buletin parlamentar : comunicări, confruntări, Cameră și Senat ,8 - 9 febr.'34

// **Validări**, episoade: Prahova, Lăpușna, Sălaj, Suceava, Mehedinți ș.a

// **Preludii** la asasinarea lui IG Duca : campania electorală //

Polemici : I.Inculeț, Vict.Iamandi, Petre Bejan, Alimănișteanu ș.a.

I.Mihalache, Armd.Călinescu, MGhelmegeanu, DRIoanițescu,

MMManoilescu, C.Argetoiu, ș.a. ș.a.

("Lupta", an XIII, nr.3.687, 9 febr.'34 + foto Călinescu, Iamandi) (DAD, MO 7, 9 febr.'34)

[LD : sunt pline de informații, dar f.greu de sistematizat ; este o stare de încordare decentă ; curg totuși învinuirile reciproce ; se plătesc polițe ; se fac procese de intenție și abundă

calomniile ; "reculegerea " din ședința comemorării lui Duca ... s-a dus !

Toate discuțiile duc la asasinarea lui Duca.

Se caută vinovați și responsabilități .

Apare evidentă " **primenirea " clasei politice** , în care , treptat ,

"**generația istorică**" - Regele Ferdinand, **Ion, Vintilă, IGDuca, Dinu Brătianu** , Iorga , Averescu , Maniu, Vaida , Cicio Pop, ACCuza , ș.a. - și-a rărit rândurile, cedând prim-planul "**generației de mijloc** " : Regele Carol II, **Tătăreanu, Gh.Brătianu, Vict.Iamandi** , I.Mihalache , Armd.Călinescu, Gr.Gafencu, M.Manoilescu, O.Goga ș.a.

Concomitent , bate la porțile afirmării

" **generația tânără**" : **Eug.Titeanu, Aurelian Benteoiu** , ș.a., ș.a.

Această confruntare este foarte interesantă , din toate punctele de vedere .

De aceste firești **conflicte de generație** , **va profita Carol al II-lea** , atrăgându-și din ce în ce mai mulți colaboratori, încât , va ajunge , **în 1938, să modifice întreg sistemul politic.**

Deocamdată, **adversarii din 1933**, nu bănuiau că vor deveni "**colaboratorii**" de mâine , ai lui Carol, și, apoi , **victimele mișcărilor extremiste.**

Ca istoric care cunosc evoluțiile ulterioare , nu-mi pot reprimă tentația de a privi evoluțiile din acest p.d.v.]

Iamandi- Armd.Călinescu / 8 febr.'34

▣ **Politia, Jandarmeria . Vezi pe larg la Fișier Poliție .**

[-----] Pentru a pune lucrurile la punct, [-----] **vom veni cu o modificare a legii polițiilor** în ce privește încadrarea , și **vom face revizuirea , nu de la 1929 ci de la 1924** , plecând de la **aplicarea integrală a statutul funcționarilor.**

Nu ne puteți face o vină din faptul că, atunci **când am venit la guvernare** , și **aveam răspunderea**, ne-am văzut siliți să constatăm că

acțiunea noastră este sabotată permanent de organele de poliție. "

- Călinescu : [-----]

Vict.Iamandi - Armd.Călinescu / 8 febr.'34

▣ **PNL- PNȚ - și ... mișcărilor anarhice Vezi pe larg fișier Garda de Fier.**

Iamandi : Eu personal am pentru dvs , dle Călinescu, **toată considerațiunea și vă aduc omagiul meu** pentru felul cum v-ați comportat **la ministerul de Interne** .

Dar să-mi dați voie să viu și să vă aduc și învinuirea gravă care planează asupra dvs, ca partid de guvernământ . Dacă astăzi ne găsim în situația cunoscută , care se zbate între anarhie și siguranța zilei de mâine,

în bună măsură se datorește lipsei dvs de perspicacitate și înțelegere a vremilor.

Eu vă cunosc personal, **dar** nu dvs erați conducătorul guvernului de atunci,

și **întreaga dezorganizare a țării, și toată mișcarea anarhică**

care ne-a dus la atentatul de la Sinaia ,

nu s-ar fi întâmplat , **dacă guvernarea dvs de un an și ceva**

- Călinescu : [-----]

- **Iamandi** : "Eu înțeleg solidaritatea cu guvernul din care ați făcut parte.

Declar însă și acum : **)) : conducerea guvernului dvs.nu a avut perspicacitatea necesară** să vadă **adevărate primejdii** pe care o înfățișau **anumite mișcări**, pentru a lua la timp măsurile necesare. [-----] Până vom discuta cu obiectivitate, cu actele în mână, țin să vă amintesc că

)) : ați menținut ordinea cu toleranță excesivă a mișcării de extremă dreapta și în special a acelei mișcări care a dus la asasinarea de la Sinaia.

Și ați vrut să faceți un joc politic din această mișcare , dar nu v-ați dat seama ,

cum am impresia că nu vă dați seama nici astăzi, că vă poate fi fatal și d-voastră și regimului pe baza căruia ne găsim cu toții aici " (**aplauze prelungite la majoritate**)

- **G.Cuza (LANC)** : " Nu știm dacă **suntem înglobați și noi** în această mișcare de extremă dreapta ? **Protestăm** dacă e vorba de noi ."

Atta Constantinescu (georgist) -Vict.lamandi

▣ Răspunderile morale

Atta Constantinescu (georgist) :

În timpul campaniei electorale, s-a spus că Corneliu Zelea Codreanu a lansat un Manifest în care ar fi îndemnat prietenii să voteze cu Maniu, mareșal Avrescu sau Gh.Brătianu.

Din cauza aceasta , liberalii au acuzat pe georgiști de "complicitate" cu acțiunile lui Codreanu !
Ce ar spune ministrul de Interne dacă l-am întreba de ce în gara Sinaia , primul ministru a fost lăsat fără pază ?!

"Această chestiune, a răspunderilor, în ce privește comiterea atentatului, pe care îl reprobăm cu toată indignarea, și care ne-a îndurerat pe toți , în adâncul inimii noastre (**întreruperi de la liberalii duciști**) Acela care vă vorbește are , poate , mai mult drept să-și exprime durerea decât mulți alții dintre dvs. Această chestiune se va discuta la timp și în toată amplexarea ei ; iar noi, PNL de sub președinția lui Gh.Brătianu , cerem o lămurire grabnică a acestui proces, și stabilirea întregilor răspunderi - insist : stabilirea întregilor răspunderi , cu toate dedesubturile lor, pe care mulți dintre dvs nu le cunosc încă.[---] Numai astfel se vor risipi toate calomniile pe care dvs încercați să le răspunziți asupra noastră."

- **Petre Gheajă** (Ducist) : " Până una alta , rămâneți complicitii autorilor morali ai asasinatului lui Duca "

- **Atta Constantinescu** : Nu merită din partea mea oboseala să-ți răspund.

- **Victor lamandi** : Aduă două cuvinte la cele spuse de d. Atta Constantinescu :

"D-sa a cerut acestei Camere o dezbateră a procesului care s-a deschis odată cu asasinarea fostului nostru șef și fost primministru al țării. Țin să-l spun dlui Constantinescu că nu este un singur proces, **sunt două procese.**

este **unul care stă înaintea instanțelor judecătorești** și care se va dezbate și se va sancționa acolo, potrivit legilor țării ,

și este altul , între noi și aceia care au pregătit atmosfera morală , care a dus la asasinatul de la Sinaia "

Petre Andrei , Ion Mihalache - Victor lamandi , la validări : Garda de Fier , 9 febr.'34

("Universul" , an 51, nr.40, 11 febr.'34 ; DAD, MO 7, 9 febr.'34, fișe)

▣ Atitudinea față de Garda de Fier .

[LD : la validările alegerilor de la Roman] **Vezi polemica complectă la fișier Garda de Fier.**

- **Petre Andrei** (PNȚ) [-----]

- **Victor lamandi** (subsecretar Interne) : " Domnule Andrei, îmi pare foarte rău că mă puneți în discuție și **faceți foarte rău că vorbiți de insinuare.**

Eu n-am insinuat nimic.Eu nu vreau să aduc aici, la tribuna Camerei, conversațiunile particulare cu dvs., pentru a vă dovedi că **dvs înșivă , când spuneți că eu insinuez, afirmați un neadevăr.**

Dvs sunteți mai în măsură decât oricare dintre foștii miniștri din guvernul PNȚ ,

să știți că **partidul dvs.a avut două atitudini :**

a fost o parte din guvernul dvs. **care a vrut să facă ordine și altă parte , care a încurajat pe aceia cari au comis asasinatul de la Sinaia.**

- **Petre Andrei** : [-----]

- **lamandi** : "Vedeți deosebirea dintre mine și dvs ? **Eu nu vă contest atitudinea dvs ,** pe când dvs îmi spuneți că am insinuat.Vă amintesc un fapt, n-am să-l numesc, nu se poate aduce în fața Camerei. Înainte de plecarea dvs de la guvern, în **octombrie,** în timpul serbărilor de la Iași, când a venit **MS Regele acolo,** știți ce s-a întâmplat acolo, știți ce **ați avut de luptat cu unii membri ai guvernului,** **pentru a înlătura unele manifestații** care trebuiau să aibă loc.

- **Petre Andrei** : [-----]

- **lamandi** : **Nu spuneți tot adevărul .Cel care a venit cu această propunere**

era dl. Viorel Tilea , subsecretar la președinție. [-----]

atitudinea dlor Vaida și Tilea a contrariat tot ceea ce dvs ați voit să faceți pentru apărarea ordinii .

- **Petre Andrei** : [-----]

- **Iamandi** : Vreau să pun la punct afirmațiile dvs. Dle Andrei, **eu nu am spus că dvs ați pregătit atmosfera morală a asasinatului.**

Vom vorbi la timp despre asta , și **vom arăta cine a pregătit-o.**

În ce privește pregătirea atmosferei morale, **care a încurajat pe cei cari socot că în țara aceasta , viața politică trebuie să fie schimbată cu revolvere și bombe,**

despre aceasta nu v-am acuzat pe dvs. Sunt alte grupări politice care au creat,

din motive de interes electoral, această atmosferă morală, și despre acestea vom vorbi la timp.

Dvs v-am reproșat un singur lucru că, în special guvernarea Vaida , a fost o guvernare de "**completă toleranță a mișcărilor de extremă dreaptă, și în special a " Gărzii de Fier "** .

Din această încurajare a ieșit asasinatul.

Dvs faceți rău că vă refugiați în trecut. Chiar dacă unele din afirmațiile dvs sunt adevărate,

asta nu justifică greșelile dvs de mai târziu. Nu încercați zadarnic să faceți o deosebire între ceea ce a făcut Georgetel Mărzescu , care era factor hotărâtor în acea guvernare ,

și acțiunea PNL. PNL a fost de acord cu tot guvernul și toată politica sa.

Degeaba încercați să faceți o diversiune dincolo de mormânt.

În politica lui Mărzescu , în ce privește Universitatea , dta - **care pe atunci nu erai în PNT - ai sprijinit politica sa la lași .**

- **Petre Andrei** : [-----]

- **Iamandi** : Unii dintre dvs au crezut că, încurajând și tolerând mișcările de extremă dreapta ,

întrebuințând cuvântul d-lui Vaida **< niște băieți, să-i lăsam în pace ! >** ,

ați crezut că veți putea clădi pe acțiunea aceasta a tineretului **o nouă acțiune politică .**

(> De aceea sunteți responsabili de ceea ce s-a întâmplat în ultima vreme.

".. în ceea ce vă privește [----] nu puteți să nu **rămâneți** , în fața opiniei publice și

a parlamentului, **responsabili de desmățul și anarhizarea țării** , în timpul din urmă .

(**aplauze prelungite la majoritatea PNL**)

- **I. Mihalache** [-----]

- **Iamandi** : " Intervenția dlui Mihalache , nu poate rămâne fără răspuns.

Eu recunosc, d. Mihalache, ca ministru de Interne, a încercat să dizolve Garda de Fier.

- **Mihalache** : Am dizolvat Legiunea " Arhanghelului Mihail"

- **Iamandi** : Este același lucru .

- **Mihalache** : Dvs aveți dosarele Siguranței. Atunci descopeream cuiburile legionare cu ajutorul Siguranței, pe câtă vreme **astăzi Garda este partid politic cu cluburi.**

- **Iamandi** : Eu cunosc și dosarele la care vă referiți și cunosc foarte bine și evoluția acestei grupări, de la început și până astăzi.

Într-adevăr, această legiune, Arhanghelii Mihail și Gavril, a fost până în 1927 și pe urmă,

ca **organ politic de luptă și de acțiune** , s-a transformat în **Garda de Fier.**

Dar legiunea Arhanghelii Gavril și Mihail și partidul politic Garda de Fier, **sunt același lucru."**

[-----] **Dizolvarea a făcut-o pe hârtie .**

Ce înseamnă a dizolva o organizație subversivă ? Înseamnă a face un simplu Jurnal al Consiliului de miniștri ? Sau înseamnă a trece la aplicarea acelui jurnal în practică ? [-----]

Mihalache a apărut pe d. Vaida și metoda d-sale , pe care a numit-o "**metoda persuasiunii ."**

Făcând aceasta, **Mihalache s-a repudiat pe el** : pe de o parte , se laudă cu dizolvarea,

pe de altă parte , preamărește metoda Vaida ! Cunoscându-l pe Mihalache din 1911 ,

știind credința sa democratică, îl întrebă : "**sunteți dvs sincer atunci când spuneți că d. Vaida , prin metoda persuasiunii , a ajuns la bun rezultat ?"**

"**Metoda persuasiunii se întrebuițează față de oamenii care lucrează la lumina zilei ,**

a căror **doctrină este bine precizată**, al căror **program este așezat în cadrul legilor**

existente , și a căror **metodă de lucru** nu poate îngădui să se facă **apel la forța brutală ,**

la revolver și la bombă ." (**aplauze prelungite la majoritate**) [-----]

O scurtă privire retrospectivă asupra Gărzii de Fier , poate fi edificatoare :

" La 1931, la alegerile prezidatede d Iorga și Argetoianu, **Garda de Fier** n-a izbutit să întrunească în toată țara , decât **30.000 de voturi** ; iar organizarea ei în țară, **se rezuma la câteva cuiburi în câteva județe. Organizarea Gărzii se aseamăna cu cea comunistă.**

Corneliu Zelea Codreanu , conducătorul acestei grupări, **a izbutit să se aleagă la Neamț.**

În alegerile de sub dvs, în anul 1932, Gardade Fier a obținut 70.000 de voturi **și luat 4 mandate.** Va să zică, în curs de un an și patru luni, de unde această organizație nu era fixată decât 5-6 județe, și începuse să ia contact cu încă 10 județe, **a ajuns să se întindă în toată țara .**

Înainte a actualelor alegeri, [nov.'33] la începutul campaniei electorale, **listele Gărzii de Fier erau gata în 68 de județe.**

" Îmi dau seama de răspunderea ce o am , și nu voi veni să fac aici declarațiuni care ar trebui să ne îngrijorez mai mult decât trebuie . **Mișcarea aceasta nu a prins în suprafață , însă este adâncită. Aceste adâncituri sunt izolate , dar sunt primejdioase.**"

Va să zică într-un an și jumătate , **sub regimul dvs de persuasiune**, această organizație și-a atins aripile ei **în toate părțile țării**, și, orice mi-ați spune dvs , **cunoașteți bine ce stă la baza acestei mișcări**, este o însemnată **doză de misticism și fanatism** , pe lângă o foarte mare doză de **șarlatanism și snobism.**

Șarlatanismul și snobismul rataților vieții politice .

care au căutat să intre în cadrul acestei mișcări,

misticismul și fanatismul unui grup , nu prea numeros, **de tineri** cari n-au izbutit să-și termine studiile și cari își închipuiau **că au misiunea sfântă de a deschide țării acesteia alte drumuri** decât acelea pe cari **și dvs și noi și înaintașii noștri,**

le-au urmat cu folos până acum " (**aplauze la PNL**)

Este Garda de Fier și **când este grefată pe asemenea mentalități** , oricât ați spune dvs , **că persuasiunea dlui Vaida a fost un mijloc de a o aduce la simțul realității** , **vă înșelați.**

Știți dvs, dle Mihalache, **de ce au cruțat guvernarea dvs de turburări ?**

Vă vom da dovezi scrise la timpul oportun. Au cruțat-o tocmai pentru că **unul din conducătorii Gărzii de Fier a spus : < Cât timp este d.Vaida , nu este bine să facem nici o turburare , căci d-lui nu ne-a stânjenit în acțiunea pe care am desfășurat-o noi, dimpotrivă, ne-a încurajat .>**

Eu nu aș putea să vă dau răspunsul întreg astăzi [-----]

cred că **aveți o răspundere cel puțin egală cu a noastră**, ca să faceți tot ce se poate face pentru ca **regimul de astăzi să-l consolidăm** și să-i dăm posibilitatea unei dezvoltări serioase în viitor. Eu nu cred , și sunt convins că și dvs., aveți aceeași credință ca și noi,

nu cred că regimul actual al democrației constituționale, în cadrul căruia trăește statul nostru, **se va prăbuși. Cred** , dimpotrivă, cu toată tăria , **în trumful final al ideilor democratice.**

Cred că ne găsim în fața unei **epoci tranzitorii** care va înceta , dar pentru ca să înceteze cât mai curând, **trebuie să înțeleagă toată lumea** că nu este permis , în momentul când ne găsim la acest post de răspundere pe care l-am plătit cu sacrificiul sângeros al conducătorului nostru , **nu este permis nimănui să facă diversiuni** de un fel sau altul, așa cum s-a întâmplat în campania electorală [.....]

fac apel la dvs , până când **vom dezbate acest proces aici**, în toată întregimea lui, să aveți încredere în noi , cari nu apărăm în momentul de față interesele trecătoare ale unui guvern, ci apărăm însăși temeiurile pe care se sprijină **existența regimului democratic** , în mijlocul căruia trăim "

A doua intervenție /

- **Mihalache** [-----]

A doua replică

- **Iamandi** : Cu privire la metoda folosită la dizolvarea Gărzii , va răspunde la timpul potrivit.

Îi va servi lui Mihalache - căruia nu-l pune la îndoială buna credință - **argumentele și actele** care vor dovedi că **"bine am făcut când am dizolvat Garda de Fier. "**

" **Cine își închipuie** că au făcut această dizolvare **din motive electorale, se înșela amar.**

Ce ne putea strica un număr de 10 sau chiar 15 deputați , în acest Parlament, aparținând acestei grupări ?[-----] am făcut dizolvarea pentru că pretindem a fi prevăzut consecințele grave

ale meținerii acestei grupări.

Mihalache a spus că cei 5 deputați gardiști s-au făcut de răs. Îi cunoaște și el , le cunoaște valoarea, **dar ... deși s-au făcut de răs la tribună , "organizația lor a crecut în țară** și cunosc metodele pe care vor să le transforme în sistem de guvernare.

[LD : **previziune ? presentiment ? Viitorul îi va da dreptate** .] Măine, sunt sigur că

ar fi constituit **o primejdie mult mai mare** , pe care nu știu dacă am fi plătit-o numai cu **un singur asasinat** .[!!!] "Dle Mihalache, să nu ne jucăm cu formulele

și cu experiențele , **așa au început experiențele și aiurea** [**aluzie la Hitler**]

și dvs știți foarte bine unde ajung experiențele lăsate în voia soartei ,

atunci când sunt **făcute de nechemăți și de aventurieri** .[-----]

[LD : care să fie adevărul cu ascunsul lui CZCodreanu de Lupeasca ? de Gabriel Marinescu ?

Sau Mihalache, ranchiunos pe Marinescu ; sau lamandi naiv și credul !]

DI Mihalache a ridicat chestiunea felului cum și-a făcut datoria organele de poliție, mergând până acolo încât parcă știe mai multe decât noi.

Vorbește de intervenția făcută de șeful poliției Capitalei [**Marinescu !**] ,

de intervenția acestuia ca Regele să-l primească pe Codreanu în audiență ...

"Dați-mi voie să desmint această aserțiune a dvs. [!!!] Ea poate fi produsul imaginației multor intriganți , multor colportori de la diferitele răspântii ale străzilor din București sau din diferite localuri , **nu corespund însă adevărului**, fiindcă trebuie să fiți convins de un lucru :

atunci când guvernul s-a oprit la soluția dizolvării, nu mai era posibil să se încerce o revenire asupra unei hotărâri luate și, în orice caz, nu mai era posibil să se încerce

ca acela [**CZCodreanu**] care trebuia dizolvat peste câteva ceasuri,

să se ducă în fața Majestății Sale să se explice asupra unei chestiuni care nu mai avea nici un rost de a fi discutată și explicată în acel moment.

Mihalache se întreabă **de ce nu a fost arestat , până acum Corneliu Codreanu ?**

"N-a fost arestat .Nu vă pot da detaliile acestei chestiuni [-----] sunteți în măsură să cunoașteți **peripețiile unei urmăriri** și care sunt **dificultățile** care se ivesc în fața unei asemenea

acțiuni polițienești .[-----] Vom da satisfacție completă opiniei publice ,

pentru ca și **conducătorul Gărzii de Fier nu va mai scăpa nici vigilenței**

și nici sancțiunii legii. [!!!] [-----]

Nu vreau să termin cu un nou reproș la adresa dvs., dar , **orice aș face eu**, în fața opiniei publice **dvs ați prefătat evenimentele de ieri**. **Dați-ne și dvs astăzi concursul** ,

pentru a repune lucrurile în stare normală " (**apaluze prelungite și repetate la PNL**)

Validarea alegerilor / 9 febr.'34

16 .a.) Funcții parlamentare ; grupările parlamentare, pe partide , 16 febr.'34

deputații pe **profesiuni** .

(DAD, MO 10, șed. din 16 febr.'34,

DAD, MO 9 -Anexa , 24 febr.' 34, p. 36-39 ;)

rev."Parlamentul românesc" , 21 febr.'34, p 13)

Parlamentul și-a ales la Cameră : președinte - **NNSăveanu** ; vice președ.- **I.Pillat**

Senat : președ.**Leonte Moldovanu**

Alegerea celor doi, fericită din multe p.d.v. **NNSăveanu** - rol de **președinte " providențial"** , cu strălucite însușiri pentru o **funcție de excepțională importanță** ,

unde **se cerea un excepțional tact** . Rare ori dictonul englez se potrivea mai bine :

< *The right man, in the right place* > < **Omul potrivit la locul potrivit** >

Leonte Moldovanu * - om **cuminte, sfătos, prietenos**, căruia partidul îi era recunoscător , pentru o viață închinată, fără un ceas de șovăire.

(**I.Totu** , prim red. la "Viitorul" ; proaspăt deputat ; colaborator la rev."Parlam.rom ")

Notă * .-----

Ardelean , venit în România la studii și stabilit în Vechiul regat, înainte de 1918.

Profesor de istorie ; agitator al mișcării naționale pentru unire ;

membru activ al soc. " Carpați" (secțiunea București și Brăila) ;
președ. secțiunii Brăila a " Ligii Culturale " .

A scos o gazetă, pe cheltuiala sa , în timpul Memorandum-ului (1893) și al procesului de la Cluj (1894) . Când , în 1914, România a declarat neutralitatea, el a ținut un mare miting la Brăila , cerând intrarea în război , împotriva Austriei.

S-a ocupat de ardelenii refugiați , odată cu retragerea , după 1916 .

S-a dus cu ardelenii refugiați în Moldova și Ucraina , unde a făcut 5 colonii , cu sediul central la Elisabetgrad . (Cf.MO 4, șed. din 3 aug.'32, p. 33)

NNSăveanu / 16 febr.'34

▣ Consolidarea regimului monarhic constituțional

▣ Respectarea parlamentarismului

▣ Apel la solidaritate

" [-----] Ființele omenești : se nasc , trăesc și mor.

Nu putem rămâne stane împietrite în credințe vechi , care s-au dus ;
Trebuie să ne adaptăm la nevoile cele noi , ele sunt un imperativ categoric al zilei ce trăim.

"România de azi are nu numai alte hotare , dar și alte probleme de rezolvat ;

să fim la înălțimea chemării ce avem - numai astfel ne vom îndeplini datoria .

" D-lor deputați , între toți cei care se perindă pe suprafața globului există o solidaritate ;
ea leagă nu numai pe cei din generația de astăzi , dar ea este un lanț ,
care ne unește cu trecutul și viitorul.

"Solidaritatea aceasta este mult mai strânsă între toți fiii acestei țări , căci,
după cum spune scriitorul : < Patria este cel mai dintâi și cel mai de apoi cuvânt al omului ;
într-însa se cuprind toate bucuriile lui ; simțirea ei se naște odată cu noi
și e nemărginită și veșnică ca și Dumnezeu .>

" Cei de ieri , ne-au lăsat o monarhie cu regim constituțional ,

în care se încadrează o viață parlamentară.

Să o continuăm și să întărim această moștenire ;

să fim slujitori credincioși ai regimului constituțional .

să nu coborâm regimul parlamentar .

Astfel vom desăvârși opera pentru care s-au jertfit înaintașii noștri

și vom lăsa , celor ce vin după noi , nu numai o țară mare , dar și pe deplin consolidată "

(aplauze unanime , repetate , îndelung prelungite)

▣ Gruparea parlamentară a PNL (289 deputați) [LD. vezi xeroxul , aici , selectiv]

Constantin ICBrătianu* (preș.)	Oromolu Mihail (vicepreș.)	Dtru Angelescu (secr.)
Al.Alexandrini	Al.Alimănișteanu	Rigo TH.Andreescu
Anast. Angelescu	IvanAnghelof ***	Ioan Ardeleanu
Gh.Assan	H.Aznavorian	N.Batzaria
Petre Bejan	V.Bellu	Gh.Bogdan-Duică
Louis Balomey	Șt.C.Brăiloiu	Mircea Cancicov
George Cipăianu	Mitiță Constantinescu	dr.I.Costinescu
Mircea Costinescu	dr.Partenie Dan	Mircea Djuvara
Alex.Donescu	Grigore Duca	Emil Emandi
dr.Emil Folea	Gh.Fotino	OctavFurlungeanu
Petre Gheață	Nic.Guranda	Oscar Han
dr.N.Hasnaș	Coloman Hesner	Vict.Iamandi

Ion Inculeț	Dumitru luca	Gh.N.Leon	dr.Emil Labonțiu
I.Manolescu -Strunga	dr.V.Marcu	Alex.Matak	Istrate Micescu
FredericMichelson	Tiberiu Moșoiu	Iuliu Nasta	N-Negură
I.C.Nicolaescu	Cezar Petrescu	I.I.Pillat	IonNPillat
Laurențiu Pillat	dr.Eug.Piso	M.Plătăreanu	I.Plessia
R.Polizu-Mișunești	Al.Popescu-Necșești	dr.Titus Popovici	dr.Valeriu Pop
GeorgeTașcu-Pucerea	Radu Roșculeț	NNSăveanu	RaduNSăveanu
Vict.Slăvescu	C.Sturdza	Flaviu Suluțiu	Pamfil Șeicaru
Romulus Șeișanu	Const.Tătăranu	Emanoil Tătărăscu	Gh.Tătărăscu
Eugen Titeanu	Ioan Totu	Gh.Vălimărescu	I.G.Vântu
Marius Vorvoreanu	Const.Xeni	Remus Zăgănescu	I.Zipa

* CICBrătianu - a fost ales la Muscel ; în alegerile parțiale din apr.'34 , el este ales și la Ilfov, pentru care optează (DAD, MO 39, 5 apr.'34)

** Câțiva **ziariști și scriitori** , aleși pe listele PNL : **N.Batzaria**,

Romulus -Seișanu (Liga antirevizionistă , "Universul ") ,

Cezar Petrescu , **Pamfil Șeicaru** (" Curentul ") , **I.Totu ș.a.**

*** Câțiva **deputați minoritari** - bulgari, turci, evrei - aleși pe liste PNL
Parlamentari PNL /

16.b) **Al.Ieșan** (PNL-tineret) ,discurs la mesaj, 1 mart.'34

(DAD, MO 15, șed. din 1 mart.'34, p. 531-532)

[LD : Univ. -Cernăuți]

▣ PNL – doctrină

" PNL a acceptat **doctrina** . așa cum a fost ea formulată, într-un anume moment al evoluției politice în Europa , **însă el a pus-o de acord cu necesitățile naționale.** "

Întâi a avut grijă de **independența statului** ,

apoi a trecut la reforme cari privesc **independența politică a individului** .

Apărător al proprietății individuale , a decretat **exproprierea cea mai largă** din statele burgheze, ținând seama de necesitatea unei **tărâniți întărite**.

A acordat **votul universitar** , fără a considera că este resortul esențial al democrației

▣ Dictatură ? -Nu!

" **O imaginație romantică** pune în circulație **o concepție mesianică** despre **un salvator extraordinar** , după modelul lui **Mussolini, Kemal , Hitler**.

La noi nu se întrezărește apariția unui astfel de om ,

iar **dacă ar exista , și-ar croi el singur calea**,

nu ar fi necesar **să-l justificăm teoretic** sau **să suspinăm după venirea lui**.

Să investim pe unul după asemănări forțate artificial,

ar fi o monstruoasă înșelare de sine . [----] Să ne ținem de realitățile noastre istorice "

[-----]

Studentii de la universitatea Cernăuți - rector **prof.I.Nistor** , actual ministru -

afară de studii, fac **pilotaj, agricultură** . (pe terenul univ, pentru cantină)

Faimoasa "**autonomie universitară**" și "**libertatea academică** " , trebuie să-și găsească

expresia în **activități intensive**, cu **simț de răspundere**, angajarea în **munci disciplinate** .

PNL sprijină tineretul, **dar ... trebuie să supravegheze cu rigoare pornirile nechibzuite , alimentate de instigatori .**

Al.Ieșean / 1 mart.'34

17.) **ACCuza** , discurs la mesaj, 2 mart.'34

(DAD, MO 16, șed. de vineri, 2 mart.'34 , p. 543 - 553)

LD : **discurs foarte lung. Pentru sistematizare , am dat titluri , subtitluri problematice :**
ACCuza / 2 mart.'34 / retro' 1889

▣ Doctrina naționalistă - Doctrina liberală

▣ ACCuza - "bătrânii " - "tinerii "

"Dl or majoritari, dar doctina dvs , doctrina partidului dvs ?

În primul rând ce sunteți dvs.: naționali-liberali sau liberali naționali ?

Cum vă ziceți dvs ?

- **Voci** : naționali-liberali !

- **ACCuza** : "Ei bine, tocmai asta voiam să spun ,
tocmai în aceasta constă nenorocirea dvs.

Dvs ați fost , la început , liberali naționali.

Adică liberali cât voiți, dar în marginile naționalismului.

iar pe urmă v-ați transformat în naționali-liberali,

adică naționali, dar în marginile liberalismului. (**Aplauze LANC**)

" Aceasta este, după cum am zis , nenorocirea dvs , nenorocire pentru țară ,
și despre care dvs nici **nu vădați seama**. Dar, pentru ca să pricepeți mai bine , am să vă mai dau
un exemplu. Dvs , cu toții , **nu aveți îndeletnicirea** , ca unii dintre noi,

de a cugeta asupra lucrurilor , de a nu le vedea numai pe deasupra ,
ci de a pătrunde mai în profunzimea lor.

Este o deosebire esențială, din acest punct de vedere , între noi și dvs.,

și eu **aș voi să contribui ca** , atâta timp cât mai sunt aici cu dvs., **să vă schimbați**,

să profitați de șederea noastră împreună , aceasta nu din alt motiv ,

decât că **eu voi trece , ca senator de drept, la Senat** (**aplauze LANC**) ,

doar că nu ar voi să mă lase prietenii mei de aici ca să plec în Senat .

" Prin urmare , vă rog să vă opriți asupra acestei deosebiri foarte esențiale .

Dvs ziceți : < noi suntem național-liberali.>

Ei bine, toată afirmarea , tot caracterul grupării dvs , constă în aceste cuvinte :

" național liberal" **Național, da ! Dar liberal !**

Pe când **bătrânii , înaintașii dvs , au fost la început liberali naționali !**

Ei s-au lăsat influențați de ideile liberale ale timpului ,

însă ei și-au zis : < da. liberali suntem și noi, dar liberali naționali >

- **Voce** : Tot una este !

- **ACCuza** : Ba este mare deosebire .

[Este aici , în mijlocul nostru , **cineva** care ar găsi de cuviință **să-și zică liberal-cuzist**.

[**LD : oare la cine face aluzie ? Cred că la Eug. Titeanu ,sau Vict.Iamandi ,**
luați apoi în răspăr]

L-a întrebat dacă este liberal- cuzist sau cuzist- liberal ? După ideile și simpatiile sale
el este liberal-cuzist , dar nu cuzist liberal , de aceea nu este în LANC !]

[-----]

ACCuza / 2 mart.'34

▣ Răspunsul la Mesajul Tronului

▣ Situația în PNL : bătrâni - tineri

▣ Situația guvernului

[LD : LD : **paragraf de paragraf din Răspunsul la Mesaj , Cuza explică de ce Titeanu face niște enunțuri, dar nu explică absolut nimic și nu dă nici o soluție.**

Nimeni nu o făcuse atât de necruțător ca el. Chiar dacă nu-i împărtășești doctrina ,

nu poți să nu-l admiri ca parlamentar ,are logică în argumente , are farmec oratoric și este

inepuizabil cu exemplele date. Se va opri doar la câteva paragrafe din Răspuns - "solidaritate națională" și "politică externă" - luându-le ca pretext pentru a-și expune doctrina.]
Răspunsul la Mesaj, al distinsului raportor, **Eugen Titeanu**.

"Acest Răspuns **este un compromis și o compromitere**.

Compromis al unui partid, compromitere a unui regim politic.

Înăuntrul Partidului Liberal este **un compromis între tineri și bătrâni**.

Compromisul este foarte interesant și iarăși vi-l supun reflecției dv :

raportorul este un tânăr, dl **Eugen Titeanu**, dar **fondul raportului este al celor bătrâni**.

- **G.Bota** : Foarte sănătos !

- **ACCuza** : Foarte sănătos, dar numai că **fondul celor bătrâni nu spune nimic**.

Situațiunea în partidul dvs, așa cum se reflectează în acest raport, **este foarte curioasă**

Vedem pe **raportor că scrie raportul** său deosebit de frumos din punct de vedere formal, dar ca fond, **nu reprezintă ideile sale**.

Veți zice : dar cum distingi d-ta că raportorul nu reprezintă ideile sale ?

Apoi bune, dle raportor, **d-ta ai venit în deosebi la această tribună**

și ți-ai expus ideile d-tale, într-o interpelare îndreptată împotriva d-lui Goga.

Și v-ați sfădit pe aceste idei, cari **v-am spus că sunt ideile mele**.

[-----]

De altfel, nu este numai cazul acesta pe care îl reflectează raportul d-lui Titeanu, dar întreg guvernul este astfel alcătuit.

Sefia guvernului este a tinerilor, șefia partidului este a bătrânilor.

Când se mișcă **guvernul tinerilor**, **cei bătrâni vin după ei**

ca nu cumva să facă **vreo greșeală**, ieșind din cadrul **dispozițiilor celor bătrâni**.

Astfel, d-lor, această chestiune trebuie să ducă, până la sfârșit, la o lămurire a situației,

pentru că **nu puteți fi, în același timp, și tineri și bătrâni**. [-----]

Prin urmare, care era **datoria d-lui raportor**, în raportul său ? [-----]

era să vină clar cu raportul său și **să atingă această problemă**, să dea formula înlăturării nevoilor acestei încercate țări. " [-----]

"Națiunea nu știe ce are de făcut ; guvernul nu știe ce va face .

Nu are nici un program, nu are reforme care într-adevăr să realizeze cel puțin ce fraza aceasta spune ." [**LD : Este ironic, expediază totul prin propoziții scurte : problema constituțională ; agricultura ; armata ; școala și biserica ; politica externă .**]

"este numai o frază, nu spune nimic" ; "nici aici nu spui nimic" ; "un simplu clișeu".

[-----]

"**Iată d-lor, care este raportul d-lui Eugen Titeanu**, în orice privință l-ai analiza.

Am zis și repet, că **nu este acesta gândul d-lui raportor**,

fiindcă **sunt convins că d-sa simte și împărtășește altfel**, îl văd chiar în momentul acesta

mișcat . (**ilaritate**) [**LD : trecuse peste o oră de când ACCuza vorbea, fără a fi fost întrerupt**]

- **Eugen Titeanu** : "Dle profesor, **ca metodă în discuție, îmi veți îngădui să nu vă întrerup**

nici un moment în timpul discursului dvs, și **să-mi rezerv dreptul la răspuns**, când voi lua

cuvântul.Eu îmi aduc aminte de **un incident parlamentar**.

Vorbeați odată în atențiunea generală a Camerei.Camera totdeauna vă ascultă

cu religiozitate . **Erați oarecum supărat că nimeni nu vă întrerupe**

și **nu aveați prilejul unei riposte**.Deodată, în tăcerea generală, v-ați adresat majorității :

ați zis ceva ? Nimeni nu zisese nimic, toată lumea vă asculta . (**ilaritate**)

Îmi îngădui și eu să vă ascult până la sfârșit (**aplauze la PNL**) pentru că

majoritatea succeselor dvs, pe lângă succesele generale de dialectică, talent și spirit,

sunt succese de ripostă. Îmi îngădui să economisesc ripostele acestea, cel puțin în ce mă privește ." (**aplauze la PNL**)

- **ACCuza** : **Mulțumesc dlui Titeanu pentru rezerva d- sale grațioasă**, care este însoțită și de un **spirit de prudență** pe care eu îl admir.

- **Titeanu** : În spiritul pactelor de siguranță și de amicitie pe cari le combateți la capitolul de politică externă (**ilaritate**)

- **ACCuza** : "D-lor, dacă m-aș conduce după **tipicul perfectului opozant**, ar trebui să vin, la această tribună, **să vă atac pe dvs, să zic că Partidul Liberal este vinovat de cutare**

greșeli ... că a făcut și a dres ... că a luat anumite dispoziții care ating ordinea publică ... și așa mai departe. **Noi nu suntem opozanți după acest model.**

Pe noi **ne preocupă interesele superioare ale statului**, pe care le puteți privi și dvs și noi, și pe care **avem datoria să le îndestulăm împreună**, prin înțelegere, dacă se poate ."

[**trece la analiza punctuală a doctrinei naționalist -creștine**]

ACCuza / 2 mart.'32

▣ **Apărarea națională**

▣ **Jidanii !**

" Dlor , s-a vorbit de Liga Apărării Național Creștine , și onoratul meu coleg , **dl Cătuneanu** , să-mi dați voie să observ aici, **spunea** :

< **Apărarea națională nu a fost rostită numai de dl Cuza , ci întâi de Ion Brătianu. >**

Da, în adevăr, ICBrătianu , ca și alți oameni politici ai noștri, **au luat măsuri de apărarea națiunii. Însă noi am spus mai mult : apărarea națională este o doctrină.**

- **G.Bota : Mai bună este fapta decât doctrina .**

- **ACCuza :** Apoi , dle, **fapta fără doctrină, te duce la rezultatul la care s-a ajuns că orașele sunt copleșite de jidani. (aplauze LANC)**

Dvs ați spus : totdeauna **Partidul Liberal a apărât interesele naționale.**

Le-ați apărât în așa fel încât toată industria, comerțul și mare parte din funcționari

- la Căile Ferate aveți 70% străini - **au ajuns în mâinile străinilor .**

Și atunci vă întreb : ar fi fost aceasta cu puțință dacă ar fi fost o doctrină ?

Ar fi aceasta cu puțință la noi, care avem doctrina pe care o avem ? **NU.**

La dvs este cu puțință , pentru că **vă ziceți pur și simplu naționali-liberali și pe urmă - pace !**

Nu vă mai ocupați de ceea ce se întâmplă cu interesele naționale ...

[-----]

ACCuza / 2 mart.'34 / **retro' 4 mart.'23** /

▣ **Eliminarea Art.7 din Constituție**

▣ **Liga Apărării Național Creștine**

" Dar vorbeam de doctrina noastră de apărare națională .

În 1923, în urma tratatului de la Versailles , ni s-a impus **schimbarea Constituției .**

Ce înseamnă aceasta ? Însemna înlăturarea art.7 din vechea Constituției .Ce era acesta ?

Acest articol 7 conținea apărarea noastră constituțională împotriva jidanilor.

Iar la 1923 , în martie, pe când dvs votați aici Constituținea,

făcând enorma greșeală de a nu ne lăsa pe noi să pătrundem în Parlament,

ca să reprezentăm protestul națiunii împotriva acestei încălcări flagrante

a drepturilor suveranității noastre naționale,

în timpul acesta , eu n-am avut alt mijloc de protest și de apărare pentru viitor,

decât înființarea "Ligii Apărării Naționale Creștine " , anume, la 4 martie 1923

- vor fi 11 ani , mâine , de la acea dată - .

De ce "apărare" națională creștină ? Am să vă spun : **pentru că lipsea apărarea constituțională , pe care ne-o asigurase până atunci art.7** și nu se mai putea decât prin

trezirea conștiinței și activității întregii nații românești ,

pentru ca țara să se poată apăra împotriva acestei primejdii.

Iată , d-lor , ce este **apărarea națională : o necesitate a organizării noastre de stat ,**

și **dacă** atunci, la 1923, nu se făcea enorma greșeală politică să fim înlăturați din Parlament ,

cel puțin noi am fi reprezentat protestul națiunii împotriva acestui lucru .

Atunci am fost gătuți , sub înrăurirea jidanilor .

Ionel Brătianu a fost un patriot , dar incontestabil , în momentul când s-a votat Constituția ,

aceasta a fost cea mai mare greșeală pe care a putut-o face.[-----]

Iar în 1923 , și mai mult [**ca în 1879 ***] , ne-ați înlăturat din Cameră , când ați fi avut interesul

să ne aduceți în Cameră, și să ne spuneți : protestați cât mai energic ,
ca să se vadă că țara nu primește cu buna ei voie această modificare și
această siluire a voinței sale suverane " (aplauze LANC)

ACCuza / 2 mat.'34 / retro ' 1879

*) Introducerea Art.7 din Constituție

" Dlor, citiți art. 7 de la 1879 , și luați dezbaterile parlamentare de atunci să vedeți
cum a lucrat bătrânul I.Brătianu. Erau cu toții înțeleși și
fiind vorba ca să treacă această dispoziție, ce li se impunea și atunci de străinătate
voiau însă să o treacă cu protestul cât de energic al nației .

"Și această protestare de la 1879 , din Cameră, a reprezentat-o gruparea aceea a opoziției ,
formată mai ales din moldoveni, în frunte cu Vasile Alexandri, în Senat,
și cu Vasile Conta și bătrânul Gheorghe Mârzescu , la Cameră ,
și a impus puterilor - și numai așa au putut să impună art.7 ,
care a fost operă admirabilă din punctul de vedere al apărării noastre naționale.
Aceasta dovedește cât crescuse înrâurirea jidanilor asupra acestei țări încă la 1879. "

[-----]

ACCuza - Victor Iamandi / 4 mart.'34 / retro ' 1914, 1919

▣ Generațiile "naționaliste "

▣ Partidul Naționalist Democrat

[LD : Iamandi nu poate rezista tentației de a pune anume lucruri la punct.

Cade astfel în "capcana" polemică a lui Cuza. Dacă politic , acest lucru poate fi discutabil,
istoricul nu are decât de câștigat din asta .]

" Dlor, mă uit în această Cameră și reminiscentele mele mă fac să văd pretutindeni

elevi de ai mei.Sunt numeroși elevi de ai mei printre dvs., pe care nu-i cunosc ,

dar care ei își amintesc de învățăturile mele și sunt foarte fericit

că pe banca ministerială se găsește și un elev de-al meu , care a ajuns departe

- eu n-am ajuns nimic (ilaritate) - și va ajunge și mai departe - care este subsecretar de stat .

DI Victor Iamandi își aduce aminte, poate, de luptele noastre la care a apărut și d-sa. Nu știu
dacă își mai aduce aminte, dar eu, care nu uit, îmi aduc aminte ...

- Victor Iamandi : N-am uitat nici eu.De atunci sunt vreo 22 de ani...

- ACCuza : Adică vrei să spui că după 22 de ani, ești purificat ! (ilaritate)

- Iamandi : "Dați-mi voie .Știu că dvs urmăreați să vă dau un răspuns, ca să vă dau prilejul de a
face nu ironii, ci de a găsi un mijloc mai serios pentru a vă expune punctul de vedere .

Eu nu contest nimic din ceea ce constituie educația tineretii mele ;

țin însă să declar că și atunci erau excese pe care eu le consider

imposibil de aplicat în viața noastră de stat .

Dar , pe atunci, așa cum se practica naționalismul, în timpul studenției mele ,

când dvs și dl profesor Iorga erăți în fruntea acelei mișcări ,

nu s-a ajuns niciodată la ceea ce s-a ajuns astăzi ."

- ACCuza : " DI Iamandi știe că de când d-sa stă pe culmile măririlor, n-am avut nici un raport cu
d-sa; știe bine acest lucru.Am evitat anume . (întreruperi la PNL)

Vă rog, eu tot ce am în inimă , spun pe față.Care au fost considerațiunile ?

N-am vrut să am aerul că trec pe la dl ministru Victor Iamandi , eu vechiul său profesor, pentru a
părea că vreau să solicit cine știe ce concesiune d-sale, elevului meu,

care se găsește astăzi la înălțimea mării. Nu mi-a convenit.

M-am bucurat însă, de departe, când l-am văzut manifestându-se - și eu pot să-i spun acum

sincer - cu talentul d-sale, pe care l-a pus în serviciul unei cariere , care sper că se va desăvârși
și va deveni tot mai strălucită .

Ca elev al meu , aş dori însă să nu uite învăţăturile primite. " (aplauze, ilaritate la LANC)

" În ce priveşte ordinea , la noi [LANC] niciodată nu s-a procedat la nici un exces şi nu a fost tolerat nici un fel de exces. S-au putut întâmpla incidente între poporaţie şi anumite elemente , dar de acelea nu răspundem noi ; sunt lucruri fatale într-un stat unde sunt conflicte de interese între băştinaşi şi străini.

Noi am fost întotdeauna reprezentanţii ordinei celei mai desăvârşite .

Dovada o avem în faptul că anumite elemente , care nu erau conforme cu ordinea, au trebuit să iasă din organizaţia noastră

pentru a putea urmări scopurile lor pe alte căi , decât acelea pe care le-am urmat noi.

[aluzie la Legiune, la Garda de Fier, fără să le numească]

Dl Victor Iamandi îşi aduce aminte că într-o noapte, pe la ora 3 , când fusesem înfrânţi în alegeri la Iaşi [-----] dsa după cum l-aţi auzit vorbind , în plenitudinea exuberanţei d-sale oratorice, s-a suit pe capra unei trăsurii , în faţa statuii lui Mihail Kogălniceanu , din faţa uUniversităţii , perorând poporului , ce se compunea din vreo 30 de cetăţeni , care nu se culcaseră încă la 3 noaptea . (ilaritate la LANC)

- Victor Iamandi : " Dle profesor, îmi pare rău, pentru trecutul acela, pe care eu îl preţuesc, că dvs găsiţi o asemenea explicaţie şi, mai ales, chiar unele denaturări.

Daţi-mi voie să vă reamintesc eu : nu era vorba de o înfrângere a dvs ;

era în 1914, când eu eram preşedintele Centrului studentesc din Iaşi;

aveam vreo 22 de ani pe atunci ; dvs. participaserăţi la Colegiul al II-lea pentru Cameră,

la Iaşi, la care reuşiserăţi şi mergeaţi în triumf spre locuinţa dvs., pentru reuşita în acele alegeri.

Acolo v-am felicitat pentru succes.N-am nimic să reneg.

Dar de ce spuneţi acum că am vorbit în faţa a 30 de cetăţeni ? Eu cred că erau mai mulţi de 30, dar nu v-au convenit dvs să spuneţi asta . (aplauze la PNL)

- ACCuza : Dle Iamandi, reuşita mea a fost salutată de întreaga naţiune "(ilaritate)

ACCuza -Vict.Iamandi / 2 mart.'34 / retro' 1914

▫ Partidul Naţionalist Democrat

-

- Victor Iamandi : "Dle profesor Cuza, atunci noi vedeam în dvs şi în dl Iorga ,

pe purtătorii unei credinţi , care trebuia să se transforme într-o mişcare ,

care să aducă schimbările necesare vieţii politice şi naţionale a statului acesta .

Aşa era pe atunci .Era mai mult o mişcare cu caracter cultural .

pentru că dl Iorga a pornit la 1906 , de la o mişcare cu caracter cultural ,

pe care dvs aţi îngrădit-o într-o doctrină pe care aţi numit-o

doctrina Partidului Naţional-Democrat .

În urma aceluşi succes al dvs, [alegeri la Colegiul II , din 1914] care de 20 de ani nu mai avusese loc , întrucât de la 1895 nu vă mai aleseserăţi ,

în loc să începeţi consolidarea mişcării duse de acord cu dl profesor Iorga ,

dvs aţi găsit prilejul să vă desfaceţi de dl Iorga şi să aruncaţi în toate colţurile ţării , pe toţi aceia care credeau în ideologia dvs.

Atunci a început aşa zisa tragedie a tineretului de la 1914 ,

care a fost fericit, apoi, că a putut găsi plasament ideologiei lor în alte partide ,

pentru că, dle profesor Cuza , noi nu facem decât ideologie, oriunde ne-am afla,

şi nu regretăm nimic că ne-am adaptat în cadrul politic al sistemului acestuia "

(aplauze prelungite la PNL) Aceasta este situaţia. "

- ACCuza : Dle ministru, cum să regretăi d-ta care ai ajuns aşa de tânăr ministru,

când eu, aşa de bătrân, n-am ajuns încă ministru ! (ilaritate, aplauze)

ACCuza / 2 mart.'34

18.) Gr.Iunian (PȚR) , discurs la Mesaj, 2 mart.'34

(DAD, MO 16, șed. de vineri, 2 mart.'34 , p. 553- 561)
// Mesajul și Răspunsul // Armata // Poilitica externă // Guvern -program de gov.//
// PNL // Garda de Fier -dizolvarea -procesul //
// regim PNL= -regim dictatorial laș // Valurile răzvrătirilor antiliberale //
// Program economic //

[LD : Ciudat destin politic și-a făurit grigore Iunian.

A fost membru al PNL ,simpatizând cu generoșii , **până în 1918** ,
după care... părăsindu-l și **intrând în PT** ,
a devenit unul din **adversarii necruțători** ai partidului din care a făcut parte !
A fost apoi **membru marcant al PNT**, **ajungând ministru** , după care ...
a devenit unul din **cei mai teribili adversari** ai acestuia !

Acum , după ce cca 2 ore atacă PNL din toate direcțiile,
termină cu un apel la solidaritate și patriotism.]

Gr.Iunian / 2 mart.'34

▣ Partidul Național Liberal

"Să-mi dați vie ca , în primul rând , să stabilesc ce sunteți , ce reprezentați
și **dacă** , față de ceea ce sunteți și reprezentați,
se poate pune temei pe afirmarea din Adresă cuprinzând :

< Adunarea Deputaților își începe activitatea cu sentimentul precis
al **grelor împrejurări** ce trebuie biruite și cu **hotărârea fermă de a le birui** . >

Evocă discursul lui **Eug.Titeanu** , de la dezbaterile la Mesaj din 1932 ,
când (apaludat și felicitat apoi de colegi) spusesese :

< **dvs [PNT] ați reprezentat ieri o mistică [a mirajului, a utopiei]**
și că , în felul nostru , pe lângă realitățile politice pe care le înfățișăm ,
reprezentăm - acesta este adevărul - și **pentru elitele de la orașe** ,
și pentru elitele de muncă de la sate - cu o altă explicațiune și cu o altă
substanță - **o mistică liberală** . >

"**Reprezentați**, prin urmare , **o mistică liberală** și **o reprezentați pentru elite** ; sunteți
reprezentanții elitelor , al elitelor de la orașe și ai elitelor de la țară "

Chiar dvs afirmați că aceasta reprezentați și atunci să vedem întrucât

mistica ce o reprezentați dvs, în deosebire de cealaltă mistică,
a posibilităților de viitor , **vă dă dreptul să înfățișați în mod serios azi**
garanția rezolvării problemelor pe care situația gravă ,

prin care trece țara aceasta , le-a pus.

" **Prima dvs bază** , prima dvs îndreptățire de a reclama încrederea ,
este **opera pe care ați săvârșit-o în trecut**.

Eu nu voi tăgădui că trecutul își are marile lui foloase .Evident, un partid care a dovedit
în trecut însușiri deosebite - oferea chiar și prin acestea unele garanții.

Și nu eu voi contesta meritele pe care PNL le are în multe acte din trecutul nostru,
bine înțeles , **nu voi cădea în exagerare** ,

nu voi merge până a contesta orice merit altora , cum a făcut dl Iamandi,
care a contestat meritele preponderente ale elementelor **din provinciile unite** ,
în pregătirea sufletească pentru realizarea unității naționale.

Retro ' **Gâlceava cu războiul ...**

Dar eu nu voi recunoaște îndreptățirea PNL de a reclama , în opera de pregătire sufletească ,
pentru realizarea unității naționale vreun rol, **[?!]**

pentru că îmi aduc aminte și acum, cu inma strânsă , de tot cortegiul de nenorociri și mizerii , și
de atâtea vieți inutile sacrificate în prima parte a războiului nostru.

Nu este îngăduit ca ceea ce este rezultatul jertfelor și puterii de rezistență și trupească și
sufletească , ceea ce are mai bun acest popor,

să fie escamotat ca o operă de partid , cum încearcă să facă PNL .

[arată și citește din broșura " Răspunderile " de Gh.Tătăărăscu , apărută în Moldova - G.Bota :
Măcinați de 15 ani aceleași vorbe goale !

- Leon Pșepelinschi : O țară ca a noastră , izolată , în evoluția ei industrială ,
pe care o avea atunci , nu putea face față forțelor organizate ,
cu o industrie fără seamăn în Europa.

- Iunian : [reia cititul din broșură ...]

- Voci PNL : **Dar atunci erai în Partidul Liberal !**

- Iunian : [continuă cititul din broșură] : "Târgul politic și desfrâul administrativ " ...
"vagonismul și contrabanda " ... " putregaiul moravurilor " ... "samsarlâc "

)) : De aceea **eu nu vă îngădui să reclamați dreptul de a guverna ,
pe baza acestui trecut** pe care l-ați durat această țară .

- Gh.Fotino : " **Dacă este un capitol** pe care , cu judecată obiectivă ,
PNL îl poate revendica drept un titlu de glorie ,

este capitolul neutralității noastre , în felul în care ea a fost condusă ,
îngăduind , astfel , **pregătirea războiului**. Îl revendicăm acest capitol ,

cu atât mai mult cu cât **la acest titlu de glorie ați fost și dvs pe atunci părtaș** ,

ca membru al partidului nostru. Și nu poate fi **o mai frumoasă recunoștință** adusă acțiunii de
pregătire a războiului nostru , decât aceea pe care **însuși mareșalul Von Falkenhein o face**

într-una din cărțile sale. El spunea că dorește sfârșitul războiului ,

pentru a putea **vedea vreodată pe IonCBrătianu , pe omul acela care în cei doi ani de**

neutralitatea a condus cu neântrecută măiestrie destinele țării sale.

Și când dușmanul nostru , șeful Marelui Stat Major german , **recunoaște în memoriile sale că**
este un titlu de mândrie pentru acela care a condus timp de doi ani

destinele Țării Românești , felul cum a prezidat aceste destine ,

)) : **nu cred că este românesc și bine ca de la tribuna Parlamentului**

, cineva dintre noi , un român , să aducă o desmintire fostului comandant al armatei
germane . (aplauze PNL)

- GH.Bota : **Lașitate politică !**

- Gr Iunian :)) : " **Cunosc diversiunea , cunosc sistemul : la fiecare învinovățire ,**
regulat desfășurați drapelul... și căutați să vă ascundeți în cutele lui ...

Eu nu contest că PNL a avut un merit de a se face ecoul opiniei publice în deslănțuirea
războiului și de așezarea noastră alături de aliați. [-----]
Dar dvs vorbiți neconținut de meritul exclusiv al PNL ...

Santajul cu Stere !

[LD : **dacă tăceai ... filozof rămâneai !**]

- NCPopescu :)) : **Dar Stere ce a făcut în acest război ?**

- Gr Iunian : "Am anuțat o interpelare și vom dezbate problema la timp ,

împreună cu toate celelate probleme , legate de aceasta , dacă dvs socotiți că este util să mai
facem încă **procesul răspunderilor pentru război** .

În orice caz , eu sunt gata săl fac oricând , dar **vă promit că nu va fi o operă mulțumitoare , nici**
pentru țară , dar mai **ales pentru dvs** . iar dacă aveți de discutat azi aprecierile ce am citit , **în ce**
privește pregătirile războiului ,

dezbăteți-o cu președintele Consiliului dvs [Tătăărăscu - autorul broșurii !]

și nu cu mine , care **nu am făcut nimic** decât să aduc aici **mărturia unui om**

care nu poate fi bănuț de lipsă de obiectivitate în defavoarea dvs , în judecata pe care a făcut-o .
Le pune la dispoziție broșura , poate au uitat-o ...

- G.Bota : **O cunoaștem de mult , n-am uitat-o .Numai dta ai uitat cine ai fost !**

[reia caracterizarea PNL , pornind de la discursul lui Titeanu din sesiunea trecută ...]

Gr.Iunian / 2 mart.'34

▣ **Partidul Național Liberal**

[LD : Iunian are o ideosincrazie pentru bănci , pentru proprietate ?

Citatutul ales face cinste lui Titeanu ... și poate fi "culpă" doar de un... socialist,

de un bolșevic ! Aceasta să fi fost , în realitate , radicalismul lui țărănesc ?]

"Să examinăm mai departe **caracterizarea** ce dădea Partidului Liberal , **dl Titeanu** :

< Noi reprezentăm , prin tot ce am durat în această țară , **mistica unui întreg trecut de verificări permanente** ; noi reprezentăm **mistica înfăptuirilor noastre** și a chezășiei lor . [-----] **Reprezentăm mistica prosperității de altă dată** ; reprezentăm nu mistica bancară , **noi reprezentăm ceva din ordinea aceasta** , cu toate că dvs folosiți cuvântul în sens peiorativ ; eu voi avea curajul să spun aici că **reprezentăm în adevăr în linia acestei preocupări** , **ceva** : reprezentăm , pentru masele burgheze de la sate și orașe , din această țară , **mistica proprietății** , pe care am asigurat-o printr-o bună gospodărire . >

" Va să zică **reprezențați mistica prosperității** , această mistică a prosperității pentru **masele burgheze** de la sate și orașe , și **pentru elita de la orașe și de la sate**

- **Leon Pșepelinschi** : **Când stau bine elitele , totul merge bine** .

- **Iunian** : " În această caracterizare a **structurii dvs** ,

în această caracterizare a **concepțiilor dvs** ,

a **rostului** pe care singuri vi-l rânduți și vi-l precizați , în viața noastră politică ,

în aceasta stau și izvorul tuturor greșelilor trecute

și **imposibilitatea de realizare a măsurilor** care sunt așteptate azi pentru o reală îndreptare a situațiunii economice , **pentru lecuirea crizei economice și morale** "

[-----]

Gr.Iunian / 2 mart'34

▣ Valul de răzvrătiri contra PNL

- este nemulțumirea împotriva unui **anume regim care se prelungeste** ,

este această **tendință de răzvrătire** în contra unei anumite înțelegeri ,

cu privire la **alcătuirile noastre politice și economice** ,

este un sentiment de răzvrătire , pe care nu l-ați întâlnit prima oară acum ,

pe care **l-ați mai întâlnit** în fața dvs în trecut . Pe care **l-ați întâlnit permanent** .

- "Pentru că **ați dăruit votul universal** , **ați crezut că veți putea fi beneficiarii acestei**

reforme . Ați privit cu nedumerire cum , **la alegerile din 1919** ,

nu ați fost beneficiari și s-a ales altă grupare .

Era prima manifestare a acestui spirit de răzvrătire

în **contra a ceea ce reprezentați dvs** : **lumea de gândire veche** .

Era prima manifestare a **dorinței și a nevoii de înstăpânire a unei alte politici** , întemeiată pe altă înțelegere .. (**aplauze la opoziție**)

" Și ați avut , apoi , o nouă manifestare de răzvrătire ,

în popularitatea d-lui general Averescu . Ea nu a avut lungă durată . Pentru ce ?

Pentru că atunci când **Partidul Poporului** a fost chemat să analizeze programul ,

care avusese încrederea țării , **n-a răspuns așteptărilor** ,

" Și atunci , **acest spirit de răzvrătire** , care a rămas , totuși , permanent ,

s-a canalizat aiurea și ați avut **începuturile Partidului Țărănesc** .

- " N-ați întâmpinat dvs această mișcare cu aceleași invective ;

Nu ați îndreptat dvs aceleași fulgere nu ați legiferat împotriva Partidului Țărănesc ?

Nu ați împiedicat , cu toate mijloacele dvs de apărare , ca PNL să devină cea forță formidabilă

care la 1928 a reclamat , întemeiat pe spiritul aproape unanim de încredere a țării , dreptul de

guvernare ? " [-----**creșterea și descreșterea credibilității PNL** ----]

- "Față de această nouă decepție , creată de PNL , în forma în care evoluase ,

tendința de împotrivire la dănuirea a ceea ce a fost , **[adică contra PNL]**

își caută o nouă canalizare și a crezut la un moment dat că o poate găsi

în această mișcare a Gărzii de Fier .

Aceasta este ce nu ați înțeles dvs " [-----]

Gr.Iunian / 2 mart.'34

▣ Autoprofil moral-politic.

▣ Sensul părăsirii PNL, PNT

- **Gr.Iunian** : " Eu rămân la locul meu, indiferent de ceea ce se va întâmpla în PNT.
- **Voci** : Cu Stere !
- **Iunian** : " Rămân cu el ; rămân cu înțelegerea mea ; rămân cu credințele mele , pe care le-am apărat cu aceeași statornicie și în mijlocul dvs [**PNL**], și în mijlocul PNT ; rămân un răzvrătit permanent , care **am luptat alături de generoși , din partidul dvs,** în epoca aceea care prezenta reale posibilități de îndreptare și de făuriri .
Am plecat din din partidul dvs , când aveai credința că sunteți în culmea puterii ; am plecat pentru o neînțelegere de ordin principial .[-----]
Gr.Iunian / 2 mart.'34

▣ Incapacitatea PNL de înnoire

[LD : Opozant , opozant, dar acest Grigore Iunian întrece măsura unei critici obiective față de PNL ! Atâta înveninare , atâta înverșunare , eu am mai găsit doar la mișcările extremiste - de dreapta și de stânga . La urma - urmei ... ce reprezenta el și PȚR-ul lui ? Nu a contribuit el, oare , alături de atâția , la înveninarea atmosferei care a dus la asasinarea lui Duca ?]

" N-ați putut înțelege acest spirit nou , n-ați putut adăuga la tot ceea ce pretindeți că ați realizat , la tot ceea ce pretindeți că ați durat în această țară , nu ați putut adăuga și îndreptățirea de a prezida și de acum înainte la actele și la acțiunile de îndreptare și de consolidare.

Și aceasta pentru că nu vreți să părăsiți nimic din concepția pe baza căreia ați putut lucra în trecut , concepție pe care au zădărnicit-o frământările de după război, schimbările acestea totale și în toate direcțiunile , atât în domeniul economic cât și politic , mai accentuat la noi decât aiurea, pentru că noi am avut chemarea din nou la viață a unei întregi clase producătoare , și am avut o nouă așezare socială.

N-ați înțeles că toate aceste frământări cer o nouă înfățișare și a vieții politice și a vieții economice ; ați rămas închiși mai departe în casa dvs întunecoasă , ați rămas îmbrăcați în haina strâmtă a credințelor dvs de ieri , care astăzi iau înfățișarea unor prejudecăți și aceasta v- a făcut cu neputință înțelegerea realităților de azi și v-a dus la acele măsuri pe care le cunoaștem."

[-----]

Gr.Iunian / 2 mart.'34

▣ Programul economic al guv.PNL

" Și tot în această lămurire a misticei dvs. [**liberală**] și a ceea ce real reprezentați [**elita burgheză dela sate și orașe**] , își găsește explicația și

imposibilitatea dvs de a realiza opera de îndreptare economică.

[-----]

Care sunt mijloacele de îndreptare propus de guvern ? :

/ Degrevări fiscale / Stabilitate monetară / Echilibrarea bugetului

Ele dovedesc un singur lucru :

"preocuparea dvs de a veni în ajutorul acelor elite , a burgheziei de la sate și orașe , care formează baza dvs.de sprijin și a căror simpatie este întreținută de mistică dvs., a prosperității [-----]

în imposibilitatea dvs de a înțelege noile vremuri , cu noile frământări, **cu noile soluții, care se vor impune cu sau fără voia dvs."**

Expertii străini ne cercetează astăzi registrele ...

S-a spus că este mai puțin rușinos să-i acceptăm pe ei, decât oamenii Genevei !

Cine sunt ei ? Sunt experții acelor care ne-au acordat împrumuturile,

experții bancherilor . De ce a consimțit acest lucru PNL ?

" În toate manifestările dvs , în direcția economică și financiară ,

aveți o singură preocupare , aceea de a nu apăsa cu nimic elitele sociale

de la sate și de la orașe , de a apăra burghezia satelor și burghezia orașelor ,

care a constituit , cândva , în trecut , forța dvs., [-----]

Gr.lunian / 2 mart.'34

▣ **Oct.Goga (PNA) - interpelare : protecția muncii românești , 3 mart.'34**

// greșelile politicii naționale // [Vezi la fișier PNA](#)

19.a.) Eug.Titeanu (PNL) , replică lui Goga : protecția muncii rom. , 3 mart.'34

(DAD, MO 17, șed. din 3 mart.'34 , p. 580-587)

[LD: independent de Goga , anunțase și el o interpelare în **problema muncii naționale**.

Până la dezvoltarea interpelării, replică lui Goga, criticându-l pentru convertirea recentă

la naționalism intransigent, făcând dezvăluiri șocante despre el

de pe vremea când era în PP. Vezi la [fișier PNA](#) și [Naționalism](#)

19.b.) Ion Folea (PNL ducist) , discurs la Mesaj , 5 mart.'34

("Facla " 7 mart. '34)

- **I.Folea** : Examinând problema orașelor din Ardeal, cere ca la conducerea lor să aibă prioritate elementul românesc care formează grosul populației .

- **V.Serdici** (PȚ-Lupu) : Dar dvs n-ați încheiat un pact cu sașii , dându-le primăriile din Sibiu și Sighișoara ?

- **Folea** : Noi, ardelenii am fost împotriva oricărui pact .

De aceea nu ne întreba pe noi, ci pe acei care l-au încheiat .

- **I.Nestor** (ministru de stat) : Țin să declar că guvernul n-a încheiat nici un pact, ci un simplu cartel electoral care a încetat îndată după alegeri.

- **Folea** : Nu este îngăduit ca elementul străin să asuprească pe Români.

Comercianții și meseriașii străini din Ardeal , nu primesc ucenici români , pentru ca aceștia să nu poată învăța meserii De aceea trebuie pusă cu toată energia problema încurajării elementului românesc, pentru a pune astfel capăt șomajului ce domnește în industrie și mai ales șomajul intelectual.

Ar trebui o justă proporționare și în magistratură și învățământ.

I.Folea / 5 mart.'34

19 c.) Gr.lunian, Madgearu, Argetoianu, Goga, interpelare , 6 mart.'34

// rearestarea lui Nae Ionescu // procesul Gărzii de Fier //

[Vict.lamandi](#) , [N.Mavrodin](#) răspund

[Gr.lunian](#) (PRT) , **comunicare : arestarea lui Nae Ionescu** , 6 mart.'34

// rolul lui Titulescu în arestarea și rearestarea lui Nae Ionescu //
// despre represiuni, arestări ; despre proces //
Virgil Madgearu - se asociază întrebării ; apără pe Titulescu ;
O.Goga - se asociază comunicării ; **Argetoianu** -cere accelerarea procesului ;
CCGiurescu -cere anchetă parlamentară ; **Vict.Iamandi** și **Al.Mavrodi** -răspund .
("Dimineața " , an 30, nr. 9769, 8 mart.'34 + foto **Argetoianu, Iamandi , Mavrodi**)
// arestările lui Nae Ionescu // implicarea lui Titulescu ? // arestările printre legionari //
Procesul // starea de asediu // justiția militară //
[LD : chestiunile legate de asasinarea lui Duca , sunt, în parte , necunoscute până astăzi.
În funcție de partea de baricadă în care s-au aflat, există variantele respective.
Ce este sigur : vendetta de aici a început . Și mai devreme sau mai târziu,
oamenii implicați ... au avut parte de o moarte tragică, nefirească .
Sigur, eu , ca istoric,nu am voie să judec sub semnul sentimentalismului
sau unui anume partizanat ... dar îmi este foarte greu să înclin balanța .
De aceea voi reproduce, cât am , documente , documente ...]
Ședința este condusă de **Mircea Djuvara** ; pe banca ministerială :
I.Nistor , Al.Lapedatu, Victor Slăvescu, Victor Iamandi, AlPopescu-Necșești,
Al.Mavrodi, dr.I.Costinescu, Victor Antonescu . Vezi text integral la **fișier Garda de Fier**

20.) **Eug.Titeanu** (raportor Răspuns la Mesaj) , discurs -concluzie , 6 mart ' 34

(DAD, MO 18, șed. din 6 mart.'34, p. 619 - 629 - lipsă fraza de început)
// Alegerile : PNT ; concurența part mici similare ;concurența part. naționaliste
// Guvernarea PNT : declarația ; regiile autonome ; finanțele publice ; administrația ;
armata ; stat țărănesc ; etică politică //
//PNA-Goga : corporatism ;monopartidocrația ;cezarism ;polit externă ;demagogie naționalistă /
// LANC : ideea naț ; consecvență ; parlamentarism ; // Garda de Fier - aluziv //
// PNL : democratism ; parlamentarism ; naționalism ; burghezie ; elite ; generații ,
// destindere , armistițiu polit. //
[LD : Fără nici un dubiu , Titeanu este un exponent al **generației tinere din PNL** ,
pe care el o definește ca **generația " cărții " și a " focului" (războiului)** .
Invocând și preamărind opera națională a înaintașilor ,el încearcă și reușește
să definească **doctrina , fizionomia, locul și rolul PNL** în împrejurările anului 1934.
O face în ipostaze diverse : ca **doctrinar , ca parlamentar , ca gazetar** ,
ceea ce imprimă discursului său un stil combinat , între **argumentația științifică ,**
polemica doctrinară și pamfletul gazetăresc. Rezultatul este remarcabil .
Îndeplinește cu brio misiunea de raportor la Răspunsul la Mesaj :
pune accentul pe **misiunea parlamentului** , fără a enunța intențiile legislative ;
se referă foarte puțin la **programul guvernamental** ;
definește ideologia, doctrina și programul liberal ... în antiteză cu expresia doctrinară
a adversarilor : PNT , PNA , LANC , PȚR .
Nu spune nici o vorbă despre **PNL-georgist** .
Întâmplător sau nu, nu invocă numele sau personalitatea lui **Dinu Brătianu** ,
ci a lui **Gh.Tătăreanu**. Cât despre Duca, el este trecut în lumea ... " dreptilor "]

Eug.Titeanu /

▣ **Cauzele înfrângerii PNT în alegeri**

- **"A fost înfrântă** , întâi de toate , **politica echivocului** .
Vedeți, d-lor, în **Ardealul aceasta** unde biruința național-liberală reprezintă incontestabil un efort
de unificare , **dvs ați înscăunat o ciudată politică de echivoc** și , aș putea spune,
o ciudată politică de absentism politic.Se petrec lucruri bizare în partidul dvs. Nu vreau să

am indiscreția de a mă uita pe gaura cheii , sau de a face , ca în tinerețe, reportajii gazetărești.

- **M.Ghelmegeanu** : Fiindcă am putea să avem și noi aceeași indiscreție .

- **Titeanu** : La noi ați vedea o splendidă armonie și o impresionantă solidaritate

Dar, d-lor, **în partidul dvs din Ardeal totdeauna este cineva absent** :

când **dl Maniu este la Bădăcin**, dl Vaida este la partid ; când dl Maniu apare la partid,

dl Vaida este la Valea Seacă . (**ilaritate , aplauze la PNL**)

Vedeți dvs , acest **gandhism politic** , această permanentă **politică de absență**,

încurcă puțin sufletul clar al românului, fiindcă **românul** , mai presus de toate, peste toate iezuitismele și abilitățile, **este latin : îi place claritatea și atitudinea răspicată** ;

românul nu înțelege nimic din ceea ce se întâmplă la dvs .

"A doua explicație . **A fost înfrânt** - și aceasta este mai interesant -

principiul regionalismului , eroarea aceea funestă pe care ați reprezentat-o atâta vreme .

(**aplauze la PNL**)

Peste tot ce poate însemna ostilitate de partid, **noi știm ce înseamnă** ca diversitate , ca posibilitate de demagogie și de activitate politică , **ramura dvs țărănistă** , cu care ne vom întâlni în bătălii , poate, serioase .

Totuși, cu desăvârșire loial, dar mai presus de toate pe linia națională,

aplaud **înfrângerea ramuri ardelene** pentru **eroarea regionalistă** pe care a reprezentat-o ,

intoxicând viața publică a acestei țări . (**aplauze prelungite la PNL**)

Eug.Titeanu / 6 mart.'34

▣ **Partidele "restabilizării " : PRT, PT, Un.Agr.**

▣ **Concurența neleală în alegeri**

- "Vom face o analiză cât se poate de obiectivă a lor. Micile grupări reprezintă, întâi, între ele, o concurență neleală. Mai întâi, de o parte, dl Lunian, dl Lupu, și dl Argetoianu.

Unii dintre acești d-ni s-au plâns împotriva noastră , în ce privește alegerile .

Dacă ar fi avut o explicațiune pe această chestie , trebuiau s-o aibă , în prim rând , între dnșii.

Eu aș putea să aduc aici dovezi scrise că și-au furat reciproc și cu eleganță, poate ,

mijloacele de propagandă , ideile și demagogia.

Toți au oscilat pe această gamă de idei : inflație, restabilizare și anularea datoriilor ,

acea teorie pe care d.Goga - pe d-sa nu-l introduc în acea categorie de demagogie -

o denunța mai de mult ca demagogia lui < iartă tot ! >

" Dl Argetoianu, dl Lunian și dl Lupu și-au luat cu eleganță voturile unul altuia

și și-au împărțit lotul respectiv, de care dispuneau în configurația generală a sufragiului nostru universal. Această explicațiune , pe care o aduc aici, nu este exclusiv a mea ;

această explicație a mai avut o dată loc ,cu caracter destul de penibil

și în același timp umoristic ; era vorba de un proces de revendicarea paternității

programului între dl Lunian și dl Lupu , fiecare spunând că este tatăl restabilizării.

Amândoi ignorau pe Roosevelt , până când l-a reactualizat în Cameră

dl inginer Mihăescu din Amărăști (**aplauze, ilaritate la PNL**)

Vedeți dvs , aceasta este explicația logică și noi nu avem de căutat în incidentele electorale

secundare , explicațiunea unor înfrângeri ; noi trebuie să dăm acestor înfrângeri explicațiunea lor

normală pe planul de onestitate și de logică politică .

Aceste grupuri și-au împărțit voturile , pur și simplu între ele, făcând demagogii identice

și căutând fiecare să revendice pentru sine paternitatea unei doctrine pe care , în definitiv, nici nu aveau dreptul să o caute , fiindcă era a altuia .

- **AlRadian** (Un.Agr.) : A dvs !

Titeanu / 6 mart.'34

▣ **Partidele "naționaliste " : PNA, LANC**

▣ Concurența nealală în alegeri

"Același fenomen - de concurență nealală - s-a întâmplat pe alt plan, cu alt lot de grupări. Este vorba de grupările acelea care, unele, au militat de mult pe linia națională, sau de acele grupări care au încercat în ultimul moment să se așeze pe linia națională.

"N-aș vrea să repet argumentele aduse de venerabilul și distinsul nostru coleg, d-l Cuza, împotriva d-lui Goga, dar este incontestabil că propaganda și toată acțiunea politică dusă de dl Goga, s-au grefat pe un fond de idei care aparțineau mai puțin d-sale și mai mult d-lui Cuza.

"Și aici s-a întâmplat fenomenul acela de împărțire a voturilor.

Voi recunoaște însă un lucru: eleganța politică a celor dela Liga Apărării Naționale Creștine care - afară de cazuri în care, cu perfectă bună credință, au venit să aducă protestul lor, în două -trei spețe, pentru incidente locale, desigur regretabile - n-au făcut din această chestiune a validărilor, o întreagă problemă și n-au încercat să scadă cu orice preț și cu rea credință valoarea morală a acestor alegeri libere.

"Dl Goga, însă, s-a prezentat în unele județe, după cum a arătat aici șeful LANC, cu afișe de propagandă, unde era încadrat între portretul profesorului Cuza și portretul lui Corneliu Zelea Codreanu.

- I Petrovici (PNA) : Acestea sunt inițiativele locale, ca și celelate .

- Eug.Titeanu : Nu numai că Partidul Național Agrar a practicat o astfel de demagogie și a utilizat astfel de mijloace, dar, ceea ce este mai regretabil, d-le Petrovici, mai ales având în vedere colegialitatea dvs cu d-l profesor Cuza, la Universitatea din Iași, este că i-ați făcut și o neplăcere personală, dând comunicate, în această materie, de solidarizare cu d-sa, semnate de un oarecare secretar general Rapaport, membru al PNAgrar (**ilaritate**)

- ACCuza : Nu uitați pe dentistul Cohn ! (**ilaritate**)

- Titeanu : "Și atunci, dlor, de ce vă mirați când, de o parte, se înfățișa un partid, care drenase fără întrerupere, în opoziție, contingente electorale masive, când, de cealaltă parte a baricadei, se găseau: fie grupări născute din ambiții personale, fie grupări care sprijinite într-adevăr pe o idee politică sau pe curente populare, veneau în luptă cu mijloace de concurență neloidală ? ;

de ce să vă mirați, că aceste grupări, la un loc, au înregistrat eșecul pe care l-au suportat, și că noi am înregistrat această majoritate compactă, care era mai mult decât normală și în ordinea firească a lucrurilor din această țară ?" (**aplauze prelungite la PNL**)

Titeanu /

▣ Concluzii alegeri

" Concluzia care trebuie trasă din toată această bătălie era una singură : **concluzia de normalizare politică a acestei țări,** concluzia că noua ordine politică stabilită era o ordine constituțională firească, pe care toți avem datoria să o servim, pentru că este primul semn de restabilire a unei situațiuni politice normale, care închide în ea posibilitatea de refacere, de restaurare a economică, politică și socială "

Eug.Titeanu / 6 mart.'34

▣ Declarația PNȚ

" Declarația PNȚ, la prima lectură, în afară de partea electorală, poate să surprindă, și surprinde nu prin îndrăzneală, surprinde prin candoarea ei.

" PNȚ face o declarație, compusă din două părți : o parte politică și una economică.

Reformă constituțională

"În partea politică se eșafodează câteva vagi considerații de ordin constituțional și se vorbește de anumite cerințe de ajustare a textului constituțional .

Evident, nici o lege nu este eternă . A spus-o chiar la votarea Constituției , Ion ICBrătianu .

Dar nu e comic de a proclama Constituția vinovată de situația actuală ?

Constituția , iată țapul ispășitor ! Cea mai facilă **derobare a PNT de la gravele răspunderi !**

" D-lor, am citit declarația , dar am mai citit ceva : am mai citit și discursurile repetate ale dlui Mihalache , în acest domeniu.Vă mărturisesc un lucru : între atitudinea fermă și hotărâtă , între ideile preconizate de dl Mihalache și textul sibilinic al declarației , eu nu văd o similitudine perfectă. **DIMihalache este** - a spus-o în repetate rânduri -

pentru o schimabare a compoziției Senatului , pentru un Senat corporativ. "

" Declarația partidului, declarația oficială , vorbește vag de necesitatea de a aduce o reajustare a Constituției fără însă să indice nici deziderate , nici formulele .

Și atunci , vedeți , nu se poate discuta aprofundat această problemă , fiindcă se pune o chestiune prealabilă; aceea de a ști , **dacă partidul , în totalitatea sa** - mai ales când știm ce **frământări au fost pentru redactarea acestei declarații [!!!]** - **se găsește sau nu de acord cu șeful său.** O întrebare firească când e vorba deacest partid !

Politica economică

" Dar se mai găsește încă ceva în această declarație : se mai găsește **o apărare caldă a politice economice practicate de PNT** .

Obiceiul a fost în Parlament că , de câte ori un partid citea declarația , acela care o citea să fie șeful partidului. Dl Mihalache se găsea pe acele bănci , dar **dl. Mihalache n-a venit să citească această apărare a politicii economice ;** și , ca să aibă mai multă siguranță , că într-adevăr va fi citită , am văzut venind aici la tribună pe secretarul general al partidului , pe fostul ministru Madgearu. **D.Madgearu a găsit că este , poate , mai prudent, să vină să citească d-sa acest pasagiu de auto-apărare !**

Doamne , bine a făcut ! **Ce conține acest pasagiu ?**

Eug.Titeanu /

▣ **Administrația PNT**

▣ **Regiile autonome**

[LD : mare bucluc cu regiile astea autonome. Cred că pe atunci ... acestea realmente erau printre puținele vaci de muls. Așa că ... nu știu dacă nu se reduce totul la punerea mâinilor pe ele. Poate greșesc, dar cred că ... acestea erau "fiefurile" pentru clientela politică. sau poate nu, și erau doar speculații politicianiste . Înviniurile sunt atât de reciproce, **atât de perpetuie, încât... eu doar le voi consemna]**

"Cred că este interesant să-l citim . **Conține o apărare a regiilor autonome.**

Vedeți , o apărare a regiilor autonome ! Deosebirea dintre noi și d.Madgearu este aceasta :

orice este bun în creația unui guvern , poate să fie menținut de noi sau adoptat ; tot ce este greșit , tot ce reprezintă risipă , va fi dărâmat .

Dar noi nu dărâmăm cu idei preconceptuate și nu practicăm acea politică a "târâcopului" , așa că , **această apărare inoportună a regiilor autonome era de prisos,**

pentru că **politica noastră** în materie de Regii autonome va fi, mai întâi, **o politică de atență examinare a lor și a gestiunii lor,** și numai în cadrul experiențelor nefaste care s-au făcut, ele vor fi , într-adevăr , **dărâmate sau reorganizate .**

Războiul nostru nu este un război de principii , este mai ales **un război de practică.**

În ce privește **principiile** acestor regii autonome, **dl Madgearu le apără ,**

lăudându - le **elasticitatea și randamentul comercial ,**

făcând cu patimă **procesul administrației de stat** sau al administrațiilor cointeresate
[-----]

Nu este un război de principii , este un război de practică , fiindcă **Regiile autonome,** indiferent de funcționarea lor, indiferent de gestiunea lor, **în spiritul public și în spiritul larg al maselor , au reprezentat o sfidare . (aplauze la PNL)**

Acest caracter de **sfidare le-au făcut odioase , prin risipa lor.**

Mi-ar fi foarte ușor să citesc niște date . De pildă , într-un an și jumătate , până la 1 mai 1931, **tantiemele și jetoanele** încasate la consiliile de administrație ale Regiilor autonome , se ridicau la **126.000.000 lei** . (**Exclamații**)

Fiecare membru încasa , aproximativ 350.000 lei.**Treizeci de privilegiați** , **Almanahul Gotha al Partidului Național-Tărănesc** , încasau salarii care se ridicau de la **1-5.000.000 anual** . (**Exclamații**)

"Vedeți de ce **facem războiul practicei** de până acum , **nu războiul principiilor** , în sine , pentru că **noi nu venim cu "tărăncopul"** , cum au venit d-lor.

Pretutindeni, unde noi vom întâlni **o gestiune** care , într-adevăr , să răspundă necesităților de supletă comercială , pretutindeni unde vom întâlni instituțiuni cu randament comercial și instituții viabile, fiți siguri că , **despoliticianizate de cadrele lor conducătoare** , **acestea vor fi menținute** . **Noi nu vom răspunde prin dărmare sistematică** , **cum au procedat d-lor cu instituțiile noastre** de utilitate recunoscută.

Multe din creațiunile d-lor vor putea să fie menținute , însă , cu greu." [-----]

Și PNL a avut regii autonome. Spre ex.CFR . Acolo , toți membrii consiliului de administrație încasau , anual, în 1928-1929 , 1.157.000 lei , iar după un an , consilierii PNȚ încasau... 7.000.000 (1930) , apoi 12.000.000 (1931)

Este posibil ca , în statul acesta , regiile autonome , care reprezintă părți defalcate din bugetul statului , statului să nu aibă nici o posibilitate efectivă de control ?

Nici astăzi , Ministerul de Finanțe nu are date totale privind C.A.P.S -ul , R.I.M.A , R.E.A.Z

Vrem să facem un control , dar nu putem să-l exercităm,

pentru că partizanii d-lor , baricadați în acele celule de autonomie , de speculă și de sfidare , refuză să se supună unui simplu control de gestiune.

De aici , grija constantă a statutului de a despoliticianiza acest sistem parazit și de a face raclajul general al clientelei electorale pe care ați plasat-o în aceste odioase consilii de administrație " (**aplauze prelungite la PNL**)

[Eug.Titeanu](#) / 6 art.'34

▣ Administrația PNȚ

▣ Finanțele publice

[**LD** : **întru totul de acord cu Titeanu** , înainte de a-l citi **concluziile** , **comentariul meu a fost similar** . Știind ce "**capacitate**" era Titeanu , m-am autoflatat pentru **flerul meu** , mai ales în **chestiunile economice**]

" Dar partea economică din declarația PNȚ cuprinde și o notă cu totul deosebită , care merită să fie relevată , pentru redactarea ei stilistică și pentru abilitatea politică pe care o cuprinde . D.Madgearu vorbește de ce a făcut ;

dar mai mult de trei sferturi din acest fragment de declarație economică , cuprinde ce avea de gând să facă .

"La prima lectură a acestei declarații , ai impresia că PNȚ a consolidat toată economia națională și a consolidat definitiv finanțele statului .

Făcând puțină analiză a textului , vezi însă că totul se reduce la abilități stilistice.

Între altele , dl Madgearu spune : < **pregăteam astfel țara ca să poată face față împrejurărilor economice...**> ; < **plănuiam o reformă adâncă a Băncii Naționale ...**> ; < **elaborasem un program de mari lucrări de construcții ...**> ; < **urma să se realizeze** , în sesiunea de toamnă , echilibrarea bugetului și reformele financiare > < **aveam de gând să aducem o lege ...**> ;

Tot fragmentul acesta de declarație economică din **declarația PNȚ** , **oscilează între "pregăteam" , "prevedeam" , "voiam" , "doream" , "plănuiam" , "concepeam"** .

"**Dar noi avem dreptul să întrebăm : în cinci ani , cât timp PNȚ a guvernat aproape fără întrerupere această țară , doctrinarul și gândidorul dvs economic nu putea să iasă din faza aceasta a lui "plănuiam" , "concepeam" , "doream" ?**

- **Voci PNL : Încasam ! (ilaritate)**

Eug.Titeanu / 6 mart.'34

▣ Regimul PNT

▣ Armata

▣ Politica industriei "parazitare "

"Prea se spune acolo ușor [în Declarația PNT] de către PNT că fraza aceasta din Mesaj și fraza din proiectul Adresei de Răspuns la Mesaj, este un simplu angajament retoric și reprezintă un simplu examen de elocvență ; prea se spune acolo ușor ce a făcut PNT pentru armata acestei țări. Sunt lucruri care nu se pot aduce în discuția acestei Camere , în mod public. Nu vă voi prezenta acum statistici și nu vă voi prezenta documente. Starea în care se află armata noastră , toți oamenii de răspundere o cunosc. Dar, raportându -mă la tot ce a însemnat politica industrială a PNT , am să amintesc aici numai câteva lucruri .

"Politica armamentului - practică la noi - prevedea întâiu încurajarea industriei metalurgice de război ; prevedea încurajarea industriei de avioane și prevedea o politică de preparare a mijloacelor noastre de apărare , în materie de război cu gaze.

"Îmi aduc aminte de ședița aceea , când - de pe banca rămasă pe veci pustie - fostul nostru președinte , regretatul Ion Duca , a ridicat chestiunea armamentului și a făcut procesul PNT .

"Noi am făcut , în 1928, o politică precisă , hotărâtă , în această privință , am aruncat bazele industriei de război, și în materie de avioane și în materie de munițiuni.

Au fost poate unele greșeli. Datoria dvs era de a repara detaliile , în tot ce era eroare , de a menține însă linia generală. N-ați făcut-o . Ați declarat război acestei politici , ați dezarticulat și dărâmat tot ceea ce reprezenta posibilitatea noastră de apărare națională.

Nu am decât să mă refer la fabrica de munițiuni Copșa -Cugir, ca să vă reamintesc că utilajul ei , în valoare de peste 200 milioane lei , a fost lăsat în rada portului Constanța timp de 5 ani [!!!]

N-am să reamintesc războiul pe care l-ați declarat industriei de avioane și a celor de război cu gaze .

"Aici găsim tot sectarismul practicat de PNT în politica lui. "

[----- statul "țărănesc" - statul " armoniei sociale " -----]

"Iată de ce , d-lor, sectarismul dvs îngust , elocința aceasta facilă și electorală a " industriei parazitare " , noi o considerăm literatură de manifest electoral, dar refuzăm d-lui Madgearu insulta de a crede că este elaborarea cugetării d-sale politice "

Eug.Titeanu / 6 mart.'34

▣ Stat țărănesc ?

▣ Stat al armoniei sociale

" Dincolo de această politică [**sectaristă , antiindustrialistă**] imediată însă , se pune și **o problemă de ideologie** .

" Dvs , d-lor, **ați lansat formula demagogică a statutului țărănesc** . Desigur, poate să prezinte această formulă **anumite avantaje electorale**.

Nu prea s-a văzut recolta voturilor , însă.

" **Noi**, în această privință , ne mulțumim cu contingentele electorale pe care le avem, și, conștienți de rolul nostru în acest stat , **refuzăm orice demagogie**.

Ne proclamăm și rămânem un partid de **armonie socială**, care înglobează, integrează și armonizează **interesele tuturor claselor**. (aplauze la PNL)

Noi nu vom asmuți niciodată, nu vom determina **mersul stelor împotriva orașelor**, după cum nu vom impune **tirania orașelor asupra satelor**.

" Dar vă întreb, și **întreb** mai ales pe cei care sunt **regizorii gândirii dvs politice**, pe toți **cei care elaborează**, în cercul dvs de studii, **corpul de doctrină** :

dacă, dincolo de tot ceea ce reprezintă frământarea noastră de astăzi, **ar privi peste câteva decenii și ar ține seama de contingentul de mărire** ale acestei populațiuni rurale, care este 1,56 % pe an, **cum putem noi rămâne**, cu posibilitățile pe care le avem, din fericire, **un stat exclusiv agricol ?**

"Dar mai întâi, **este o eroare capitală**, chiar pentru o zi.

Noi nu suntem stat exclusiv agrar, și țara "**eminamente**" **agricolă**, de care vorbiți.

Evident, **suntem o țară de țărani**; evident, populația acestei țări este compusă din **80% țărani**, și **toți avem obârșie țărănească**.

Dar dincolo de această problemă, **este problema zilei de mâine**.

Contingentul acestei populații se mărește anual cu 1,56 % ; când populația acestei țări se va fi dublat, într-un numără oarcare de decenii, **eu vă întreb** :

în afară de teoria grădinilor lui Semiramis, **cât veți mări întinderea acestui pământ**, reșezând **alte spații cultivabile** deasupra teritoriului național, ce soluții veți găsi dvs pentru **brațele muncii rurale ?**

Ce soluții veți da dvs, când satele acestea nu vor fi îndestulate de propria lor agricultură și **cum este posibil să neglijați toate posibilitățile noastre industriale de astăzi**, toate **zăcămintele miniere**, pe care le avem, și toate **bogățiile naturale** ?

" Dvs, dlor, faceți o politică sectară și demagogică,

o politică eșalonată pe termen scurt, o politică de miopie voluntară care, poate, evident, să corespundă anumitor necesități de moment,

dar nu o politică care îmbrățișează perspectiva largă a posibilităților de dezvoltare ale acestui stat. (aplauze la PNL)

Și este normal să fie așa. Este normal pentru că **dvs sunteți un produs al ultimilor ani**, sunteți un produs care nu se știe încă în ce măsură nu este **accidental**.

dar noi, care avem în spate o întreagă tradiție, noi care am făcut ceva, deceniu de deceniu, în această țară, **cei tineri, știm ce au făcut cei bătrâni**,

și **purtăm comoara aceasta în sufletele noastre** (aplauze la PNL),

noi care privim **persepectiva aceasta dindărăt**, minunată și glorioasă **perspectivă de istorie**, **avem nu numai dreptul**, dar **avem datoria să descifrăm perspectiva viitorului**, asigurând **linia normală de evoluțiune a acestei țări** (aplauze la PNL)

"Iată de ce, d-lor, **sectarismul dvs îngust**, **elocința aceasta facilă și electorală**

a " industriei parazitare ", noi o considerăm **literatură de manifest electoral**, dar **refuzăm d-lui Madgearu insulta de a crede că este elaborarea cugetării d-sale politice "**

Eugen Titeanu / 6 mart.'34

▣ **Apel la clarificare ideologică**

▣ **Apel la poliție etică**

▣ **Invitația la rotativă a PNȚ**

[LD : este în acest demers " transparent " a lui Titeanu, o mărturisire, o dorință, o decizie a PNL ... la **reconcilierea cu PNȚ** ? ; la **acceptarea PNȚ** ca partid **demn de rotativă** guvernamentală ? ;

la **solidaritate democratică** față de forțele extremiste ?

Era posibilă această reconciliere ? Eu știu ce a urmat. Întrebarea retorică

are doar scopul de a detecta eșecul acestei solidarități, cauzele, miopiile, vinovățiile .

Pe care eu trebuie să le urmăresc de la ivire și în evoluție .]

"După cum vedeți, **lucrurile ce ne separă** sunt **lucruri de modalitate**.

Sunt unele **chestiuni de program**, unele **adversități normale** ;

unele **metode condamnabile** , pe care **noi vi le reproșăm** și pe care , poate ,
pe nedrept, **ni le reproșați dvs.**, nouă.

Ca mare partid de masse, noi nu numai că **nu vă refuzăm dreptul de a guverna** această țară, dar , mai mult decât atât, **vă dorim o revenire de la erorile capitale și nefaste** în care plutiți acum și **o lămurire utilă , o lămurire ideologică, o lămurire de echivoc, o lămurire de personal politic.**

De ce spun aceasta ? **Vă spun aceasta cu toată seninătatea și fără nici o ostilitate.**

O lămurire în ce privește **cadrele dvs. politice**, fiindcă am convingerea că, în această țară , **cu toții am fi vinovați** , dacă nu am avea tăria , dacă nu am avea îndărătnicia de a duce , cu neclintită intzransigență , **o politică de poliție proprie** , în organizațiile noastre .

(**apaluze la PNL**)

"Mă refer , d-lor, **la acele nume** pe care le-am calificat și le voi califica , invariabil, până la obsesie **"nume de rezonanță penitenciară "**

Numele acestea **care au împodobit viața noastră publică** din ultima vreme.

Iată ce macină, în primul rând , **marele forțe de guvernământ și prestigiul partidelor.**

Ceea ce trebuie **să scoatem din convingerea opiniei publice**,

este **infama legendă care se multiplică și se amplifică** de către cei interesați ,

că politica de rotație sau **politica acelor care servesc cauza constituțională** ,

nu ar fi altceva decât **o morișcă a complicităților și a reciprocei toleranțe** . (**apaluze la PNL**)

Împotriva acestui lucru, noi vă cerem , de aceea, **să faceți întâi poliția propriului dvs partid**, pentru că acela care nu știe să o facă singur , **va fi silit să o accepte pe a adversarului ."**

(**apaluze la PNL**)

[Eugen Titeanu](#) / 6 mart.'34

▣ Declarația PNA – Goga

- "Dlor, există o delarațiune a Partidului Național-Agrar .

A cetit-o aici , cu oarecare hiatusuri în voce, unde aş vrea să deslușesc o lipsă de convingere, d.Octavian Goga . Zic cu oarecari hiatusuri în voce, și aceasta nu este o necuviință sau o observațiune deplasată , eu subliniez propria d-sale mărturisire , **că această declarație n-ar fi scris-o personal. [!?]**

- I.Petrovici : Ai luat-o în serios ?

- **Titeanu** : Am luat-o în serios, pentru menajarea d-lui Goga .

- I.Petrovici : Nu era spus pentru dvs .

- **Titeanu** : Am luat-o în serios, pentru menajarea d-lui Goga,

pentru că eu refuz să cred că **d-sa scrie și gândește astfel. [!!!]**

"Am să fac aici o operație de execeză .O mică operație hirurgicală a acestei declarații și veți vedea că , poate, era mai bine să fi rămas acreditată legenda că nu dl Goga a scris-o.

Dlor, iată de ce spun acest lucru .

Această declarație are în unele părți unele profesii de credință desigur, interesante.

Nu o împărtășim .O combatem .

Dar în alte părți , are un ton atât de ușor, atât de pamfletăresc ,

în sensul unei gazetării cotidiene și a unei discuții prea ieftine a ideilor,

încât refuz să cred că șeful unui partid , **care vrea să provoace o întreagă metamorfoză**

a vieții noastre publice, ar putea să aducă atâta ușurință în judecarea unor capitole hotărâtoare ale vieții noastre publice,

cum ar fi viața parlamentară sau însăși linia noastră de politică externă.

[Eug.Titeanu](#) / 6 mart.'34

▣ Corporatismul

▣ Corporatismul Goga : monopartidocrația

[LD : este deosebit de interesanta execeza lui Titeanu, care vorbește dinăuntru doctrinei corporatiste ,pe care a susținut-o în tinerețe, convertindu-se apoi la virtuțile parlamentarismului democratic partidist . Argumentarea este exemplară , sau , vine pe.... ceea ce cred eu despre parlamentarism.

Pe de altă parte , prin acest discurs , Titeanu se situează în galeria marilor parlamentari , a marilor oratori care trec de la analiza poilitică serioasă , la pamfletul ucigător contra adversarilor .]

" Ce vrea dl Goga ? Dl Goga face mai întâi o critică parlamentarismului. Ideea nu-i aparține. Este, nu o dogmă curentă, mai mult o modă , aș putea să spun că este mai mult un snobism al vremurilor noastre.

" Voi face o **mărturisire .Și eu am servit această credință.**

Aveam însă o scuză , o serveam **la vârsta de 19 ani.**

Eram fascist și autoritar , dar, vedeți dvs , **aveam scuza tinereții mele** , și **nu eram șef de partid**, nici de partid real, nici de partid imaginar. "

"**Astăzi dl Goga vine și reia ideea** a cărei **paternitate** în această țară poate **ar reveni altora.**

"Suntem o **întregă falangă scriitoricească** care **am preconizat corporatismul.**

Atunci când dl **Goga** , alături de dl **Manoilescu**,

vine și devalizează pe cei care , pe vremuri, **am preconizat această idee**, am putea să-i facem un **proces de revendicare.**

- **I.Petrovici : Dta l-ai convins și pe dl Goga .**

- **Eug.Titeanu : Ce face dl Goga ?** Un proces al parlamentarismului.

Nu am să recitesc aici toată **frazeologia acestei declarații** , dar **metoda de a înfățișa**

Parlamentul acesta ca ceva desuet, ca o instituție decăzută și decrepită ,

metoda de a prezenta , mai cu seamă, în optica noii generații , instituția aceasta,

ca o arenă a **corupției**, a lipsei de valori, a **răsturnării oricărei ierarhii de cugetare** ,

când eu cred , alături de cei mai reacționari de aici, și alături chiar de dl profesor Cuza ,

că tribuna Parlamentului și lucrările comisiunilor noastre , permit, poate ,

una din cele mai normale selecții .

Înseamnă a face o operă de discredit, împotriva căreia noi ne ridicăm cu toată țaria.

O operă de discredit care merită , poate, o analiză ceva mai amănunțită , fiindcă ,

a dărâma este ușor ; dar eu întreb pe dl Goga , **ce pune în loc ?**

" Este o întrebare pe care mi-o puneam și eu când dărâmam și , sincer vorbind, nu prea găseam soluția. "

"**Dl Goga a găsit-o . D-sa pune ceva nou și foarte complicat** , ceva care ar merita o disertație

în secția constituțională a " Institutul Social " unde, pe vremuri ,

alături de dl profesor Gusti, făceam nesfârșite lucrări de bibliografie ."

"**D-sa dărâmă totul și substituie un sistem nou : " monopartidocrația " .**

Așa o numește în declarație.

Ce este "monopartidocrația " ? este ceva lung ca și Nabucudonosor , care îmi aduc aminte că se cita în școală ca exemplu a numelor foarte lungi. Acest sistem mai lung decât un alexandrin

întreg, această minune, acest panaceu, care ni se oferă,

merită o analiză și un popas pe calea disecărilor.

Ce este "monopartidocrația " ? Am citit declarația, dar, vedeți, dl Goga este prudent :

păstrează ca un soi de rețetă magică , ca un fel de formulă secretă , tibetană, acest sistem,

și nu dă nici o explicație .D-sa spune simplu : vom face "monopartidocrație " (**ilaritate**)

"Am căutat și eu să disec formula, cu puțină filologie, cu puțină citire a ziarului

d-sale, cu puțină informație luată din anturajul de cugetători care-l urmează.

" Întâi mi-am spus așa : "monopartidcrația" , poate să fie , dat fiind rezultatul și înfrângerile dvs succesive , **partidul omului care rămâne singur cu ideea lui** . (**mare ilaritate**)

Această interpretare o dădeam mai ales fiindcă citeam în fiecare zi un buletin medical privitor la **situația politică din Partidul Agrar**. Zic medical , fiindcă mă vor ierta tribunalele , fiindcă constat o adevărată hemoragie politică :

într-o zi citeam **că pleacă dl g-ral Iancovescu** , a doua zi citeam **că pleacă dl Cudablu**,

a treia zi citeam că pleacă cugetătorul politic și omul de condei **Jenică Atanasiu**.

Am vrut să văd importanța acestor plecări și, luând gazeta dvs, am văzut că

la înființarea Partidului Agrar, acela care, ca **secretar general**,
a dat înalta investitură de șef d-lui Goga, **a fost dl Jenică Atanasiu**.

Și, dlor, acum până și el aplecat!

"Atunci mi-am spus: **în această izolare completă**, în care **dl Goga** nu se poate consola decât cu crisparea zigomatică a d-lui **Tilică Ioanid**, poate **"monopartidocrația"** va fi însemnând **omul care a rămas singur**" (**ilaritate**)

Eug.Titeanu / 6 mart.'34

▣ " Monopartidocrația " -Goga

▣ Cezarismul .

[LD : dacă **în 1934** Titeanu nu vedea posibil **"cezarismul" și " monopartidocrația"**, dacă nu Goga va fi acela care să-l realizeze, **în 1938**, **Carol al II-lea**, acest regim îl va **instaura**. Și, printre sprijinitorii săi, se vor găsi **toți acei străluciți "democrați"**, care au apărut cu **strășnicie regimul parlamentar pluripartidist**

Ei bine - vorba lui Titeanu - evoluția aceasta va trebui să o urmărești ...

Ea apare odată cu guvernul de **"tehnicieni"** a lui Iorga, din 1931,

și în 7 ani se va impune. De ce ? Cum ?]

"Dar am mai căutat o altă explicație . Mi-am spus că - și explicația aceasta este în

contradicție cu un pasaj foarte important din declarația d-lui Goga -

"monopartidocrația" se referă, poate, la **monomania** din ultima vreme

de a forma oricum și cu orice preț, partide.

" Dl Goga a fost unul dintre aceia care au alimentat această frenezie de creare a partidelor mici, ceea ce mă îndreaptă să dau această explicație .

Dar, cu surprindere, **am citit mai jos**, în aceeași declarație, că **dl Goga se ridică împotriva principiului fărâmițării forțelor politice**. Se ridică împotriva acestei pulverizări a organelor civice din țara noastră și devine partizanul regimului pe care-l indică :

"monopartidocrația" adică **teoria unui singur partid pe întreaga țară**.

"Ei bine, dlor, un singur partid ? Mai întâi, **logic, nu se poate**,

fiindcă sunt opinii diverse, fiindcă există și metode și programe și ideologii

și curente și mesianisme diverse, fiindcă fiecare caută de la individ la colectivitate,

într-o ideologie - o formulă magică - mai binele la care are dreptul.

Dar, în orice caz, **dacă se poate teoretic închipui**, măcar o clipă, **crearea unei forțe unitare**, care să creeze **această "monopartidocrație"** pe care o visează dl Goga,

lucrul nu poate fi făcut **decât de o mișcare cezariană**,

de o mișcare într-adevăr **plebiscitară**, care să mătore totul și care să substituie tuturor luptelor secundare, **voința unitară a unei națiuni întregi**.

"Să-mi dați voie, însă, să caut în statisticile electorale, în posibilitățile dvs de acțiune, în răușita dvs de până acum, în speranțele dvs de ieri, pe care le aveți și în deziluziile de astăzi, pe care le recoltați, să **caut zădarnic** și - mă iertați - marea forță plebiscitară și mesianică care să întroneze în această țară, printr-un curent de masivitate impunătoare, acea

"monopartidocrație" pe care o visează dl Goga . Caut forța și n-o văd.

(**ilaritate**, **aplauze**)

Eug.Titeanu / 6 mart.'34

▣ Regimul parlamenar

▣ Tradiții, virtuți, viabilitate

▣ Pedagogie parlamentară

"D-lor, trecând peste această erezie [monopartidismul] , în care , evident, se regăsește frumusețea sufletului de poet , voi reveni la tot discreditul pe care dl Goga îl aruncă asupra instituției parlamentare .

" În țara aceasta , în care se zguduie atâtea forțe de echilibru, în care atâtea așezăminte sunt amenințate în dezvoltarea lor, în care luptele politice au luat un caracter violent, care depășește omenia românului, nu cred că este bine ca un om de răspundere să vină și să arunce discreditul asupra unei instituții care , nu numai că a reprezentat punctul arhimedic de sprijin în ridicarea acestei națiuni , dar a reprezentat , aș putea spune , actul de fundație al acestui stat .

Necesitatea cunoașterii trecutului

- **Titeanu** : Și vedeți, **dl Cuza vorbea de cei tineri și de cei bătrâni**, în discursul său plin de dibăcie , de subtilă , dar de elegantă insinuare .
- **ACCuza** : N-am știut-o ! (ilaritate)
- **Titeanu** : Eu vreau să vă spun, dle profesor, că **acești tineri au obiceiul de a răsfoi**, din când în când , **arhivele vechi** ; le place să cunoască și să-și alimenteze mistica și sufletul lor , din ce au făcut înaintașii.
- **ACCuza** : Când au făcut câte ceva .

Actul de fundație al independenței

- **Titeanu** : Și atunci **când este vorba de Parlament** , aceasta poate este interesant, mai cu seamă pentru **poetul Goga**, d-sa , **în loc să critice , mai bine să ia casmaua , să sape la fundația acestei țări și la temeliile independenței noastre , să caute actul de fundație al acestui stat .**

Știți dvs ce este **pergamantul de la baza independenței noastre** ?

Este un act de curaj - am să vă citesc aici o pagină istorică - **este un act de curaj al Parlamentului românesc .**

Mă explic.E de mult, faptul e desuet, dar dvs [**Goga**] ,

care vă închipuiți mereu în fața etnicului, de ce să nu vă ridicați până la izvoarele de obârșie , ale independenței, până la 1877 , o dată care sună perimat dar care își are frumusețea și importanța ei în analele vieții noastre destat .

"La 1877 , când Rusia a cerut să-și treacă trupele pe teritoriul nostru , o **Europă întregă** a sfătuit guvernul și pe oamenii noștri de stat **să nu accepte acest lucru**.

Și ce Europă ! Era prințul Anton , tatăl lui Carol de Hohenzollern și era Bismark !

Și totuși, s-a încheiat acea Convențiune de trecere a trupelor rusești , invocându-se

- aceasta este important - un argument de oportunism față de Sublima Poartă.

Trupele tot treceau și, decât să treacă cu forța, era mai normal să treacă în condițiuni convenite reciproc. Declarație de război nu exista.

Ca represalii, turcii au bombardat la Calafat .

"Vedeți , eu știu că **s-a așternut colbul uitării** .

Sunt **mulți** care vor spune , dar cum se poate ca **un orator al generației tinere** ,

să vină și să facă să defileze în fața noastră **tablouri murale atât de prăfuite** ?

Îmi iertați mie **acest gust pentru lucruri anacronice**, care au , totuși ,

o legătură directă cu discuția noastră de astăzi ...

- **I.Petrovici** : iubim și alții trecutul !

Și atunci când s-au făcut represaliile de la Calafat , s-a spus în Parlament :

<incidente de graniță > Ei bine, știți ce a urmat ?

A urmat o mare dezbateră și o mare controversă parlamentară , în care , pe de o parte , se găseau Nicolae Ionescu , fost ministru de externe, atunci coborât de pe banca ministerială , și se găsea George Cantilli , care refuzau să recunoască < stare de război>

și spuneau că este < stare de fapt > și că ne găsim muna în < defensă > .

Era o întregă parte din Cameră , care susținea teoria strecurării oportuniste , prin labirintul împrejurărilor și care se temea de luarea unei hotărâri energice.

Și , împotriva fostului ministru de externe , un grup de deputați, cu hotărâre Români, în urma marei controversă, care a avut loc, și a tuturor lămuririlor date ,

au propus o Motțiune. În fruntea acelu grup se găseau Grădișteanu și Stolojan.
Au propus ca < starea de fapt > să se transforme în < stare de drept >
și, împotriva întregii tactici oportuniste a unei părți din Cameră,
s-a impus printr-o motțiune , hotărârea bărbătească de a se declara < stare de război > .

A fost un act de curaj parlamentar .

Din această mare controversă parlamentară, a ieșit războiul ,
care ne-a așezat pe baze de stat independent !

lată Parlamentul pe care îl găsiți la fundația acestui Regat .

Un act care consacră rolul Parlamentului în evoluția acestui stat ,
aș putea zice , în întemeierea lui " (**aplauze la PNL**)

"**Și atunci** , puteți dvs să surâdeți , dar **Parlamentul acesta** , sublim în simplitatea lui de
expresie , dar atât de hotărât în curajul gesturilor sale românești ,

Parlamentul acesta , care trimitea pe **Dimitrie Brătianu**, zece zile mai târziu , **să spună
lui Vodă : < Îndrăznește , fiindcă nația este cu tine, fiul al lui Frederic cel Mare
și următor al lui Ștefan cel Mare ! > -**

" **Parlamentul acesta** , credeți-mă , **nu este numai o morișcă de insulte**

și o arenă de devalorizare personală ,

Parlamentul acesta , care își justifică existența numai prin acest fapt,

Parlamentul acesta a fost laboratorul în care , deceniu cu deceniu ,

s-a elaborat tot ce a fost bun și înălțător , tot ce a dus la

crearea și la consolidarea acestui stat !

"**Aici au defilat marile figuri de servitori ai țării** , începând cu **Kogălniceanu** , cu **Ion Brătianu**
și **Ionel Brătianu** , cu **Nicolae Filipescu** , cu **Take Ionescu** , cu **Vintilă Brătianu** și terminând cu
acela [**Ion Duca**] , care a fost eroul și jefa răspunderilor pe care și le asumase,
în serviciul comandat al Statutului și al Coroanei ! "

" Și cred că , față de acest spectacol grandios ,

care se confundă cu însăși fresca de evoluție a națiunii ,

este deplasat și , în același timp , **meschin și ridicol**

de a înlocui toată această epopee constructivă ,

cu **formula cafenelei literare** atât de **complicată** și atât de **stâlcită verbal** ,

încât o refuză înțelegerea poporului român : "**monopartidocrația**"

(**aplauze prelungite la PNL**)

Sunt convins că , **dincolo de hotarele național-liberale**,

toate forțele politice care stau pe acest tărâm , se vor înscrie deopotrivă !

Pentru menținerea regimului constituțional și regimului parlamentar ,

> să știe șeful PNA , care face apel la < conștiințele încercate > ,

că va găsi într-o singură linie și într-un singur front aliniat ,

toate forțele politice democratice ,

sprijinite pe **voinea populară și libertățile constituționale . "**

(**aplauze la PNL**)

Eug.Titeanu / 6 mart.'34

▣ **Luptă politică leală , adversari - nu inamici !**

▣ **Pierderea unui mit, a unei legende : Goga**

- **I.Petrovici** : Eu credeam că l-a ucis dl Iamandi , [**pe Goga**] dar **văd că este viu...**

- **Titeanu** : " Dle Petrovici , îmi pare foarte rău că dvs n-ați asistat la dezbaterea
care a avut loc asupra problemei muncii naționale [**interpelarea lui Goga , 3 mart.**] ,
când am adus în discuție pactul de la Ciucea - pentru că atunci ați fi putut să vă încredințați
de un lucru : de **convingerea mea** , care este **convingerea unei întregi generații**
și care este însăși **convingerea de bază a partidului nostru** :

noi credem că avem o criză de oameni ;

când **țara aceasta** - și o repet - **are nevoie și de menținerea unor legende și a unor mituri**

conducătoare ; **cu sufletul frânt am pășit** deci **la mutilarea parțială a unui mit [mitul Goga]** , dar credeți -mă că **noi nu facem politică canibalică și nu urmărim distrugerea nimănui** . Sunt **alții care au vrut să facă politică de <Vendetta > [Garda de Fier]** , în această țară (**aplauze la PNL**) și noi **știm până unde pot merge** acele imponderabile de **acuzare** , **pentru anumite complicități** ; dar nici odată **nu veți găsi la noi spirite de ură** . **Noi nu cunoaștem inamici în politică ; cunoaștem doar adversari și cunoaștem doar o singură metodă : metoda luptei loiale** . (**aplauze prelungite la PNL**)
- **I.Petrovici** : Vă ascult cu mult interes , căci, în definitiv, vorbiți interesant ...

Ziarul "Țara Noastră "

- **Titeanu - DI Goga a spus-o** - serios sau în glumă - că poate că **n-a redactat d-sa această declarație** .Și , într-adevăr , când văd **ușurința pamfletară și neseriozitatea atacului dat în materie de politică externă , accept, pentru menajarea d-sale** , explicația pe care singur a dat-o. **Regăsesc aici, aproape , stilul , tonul , accentul articolelor din "Țara Noastră "** , în care mi-ar fi greu să descifrez talentul de pe vremuri al scriitorului , care este șeful PNA.
- **I.Petrovici** : "Țara noastră " este redactată cu mult talent . "Mica publicitate " , în adevăr , este fără talent.
- **Titeanu** : Nu integral.Sunteți indulgent. Evident "Mica publicitate " , dar vedeți, "Țara noastră " , din acest p.d.v. este ca un ziar american : n-are publicitatea în ultima pagină, ci în pagina întâi, fiindcă **tot ce face este reclamă** (**ilaritate, aplauze la PNL**)
- **I.Petrovici** : parcă dvs nu faceți reclamă ! [-----]

Eug.Titeanu / 6 mart.'34

▣ **Politica externă - viziunea Goga**

▣ **Pedagogie "diplomatică "**

" Dlor, n-aș mai insista asupra declarației făcută de Partidul Național Agrar , decât pentru un singur capitol : **politica externă** .
Credeți-mă , că această **declarație , deși ostilă ca ton și în formă, merită cinstea unei discuțiuni** , căci recunosc : **a adus un aport de idei ...**
> **să știe șeful PNA** , care face apel la **< conștiințele încercate >** ,
că va găsi într-o singură linie și într-un singur front aliniat , toate forțele politice democratice , sprijinite pe voința populară și libertățile constituționale ." (**aplauze la PNL**)
[----- **știrbirea mitului Goga** -----]
[----- **ziarul "Țara Noastră "** -----]

La acest capitol, îmi veți îngădui să **depășesc puțin limita strictă a declarației PNA**, pentru a răspunde , poate , **și altor îngrijorări** , cari s-au formulat dintr-o anumită parte a Camerei ,[**aluzie Gr.Iunian**] în privința liniei noastre de politică externă .

Ziarul "Țara Noastră "

DI Goga a spus-o - serios sau în glumă - că poate că **n-a redactat d-sa această declarație** .Și , într-adevăr , când văd **ușurința pamfletară și neseriozitatea atacului dat în materie de politică externă , accept, pentru menajarea d-sale** , explicația pe care singur a dat-o. **Regăsesc aici, aproape , stilul , tonul , accentul articolelor din "Țara Noastră "** , în care mi-ar fi greu să descifrez talentul de pe vremuri al scriitorului , care este șeful PNA. [-----]

"**DI Goga, acidulat, dl Goga rău, dl Goga persiflant**, examinează situațiunea noastră externă și o ridiculizează . În ce ton ? Vă servesc o mostră :

[citează **paragraful de politică externă din declarația PNA** , care se termina cu :

< Bucurați-vă , domnilor deputați , că limanul fericirii noastre a fost atins ! >]

" **Die Petrovici** , știu că dvs **sunteți** - și este normal să fie așa - **președintele cercului de studii al PNA** . Nu aș avea indiscreția , nu aș avea nici ineleganța , să vă întreb ,

cine prezidează secțiunea dvs de politică externă .

Titeanu /

Pactul cu Turcia

Dar , vorbindu-se astfel despre relațiile noastre cu Republica Kemalită , este cel puțin o **inadvertență**, pentru că , ceea ce considerăm dvs un facil subiect de ironie , este , în fond, un **foarte înțelept act de politică externă** și , mai ales, este **una din etapele care ne-a dus la Pactul Balcanic**.

- **I.Petrovici** : "Dle raportor, regret foarte mult că inteligența dvs , care este o realitate, nu a sesizat adevăratul sens al acestui pasagiu.

DI.Octavian Goga a vrut, pur și simplu, să înțeleagă că **o țară nu trebuie să se încânte prea ușor de astfel de pacte**, și că **trebuie să se avizeze foarte serios la alte mijloace** , pentru a se apăra și pentru a-și apăra existența.

DI Octavian Goga , pentru că a văzut, de o parte , oarecari **tendințe de a se exagera importanța acestor pacte** , pe cari - evident - **nu le disprețuim nici noi** , a întrebuițat acest ton , **relevând că este necesar să ne ocupăm de o serioasă așezare a înarmării țării și așa mai departe. Aceasta este semnificația** .

Dvs sunteți suficient de inteligent s-o fi prins de la început.

Dacă ați ridicat chestiunea numai pentru un interes de polemică, atunci înțeleg.

- **Eug.Titeanu** : "Dle Petrovici, eu rețin explicațiunea dvs, întâi **fiindcă are o importanță politică. Ea minimalizează importanța acestui pasagiu**, din declarația citită de șeful dvs.

- **I.Petrovici** : O pune în lumina ei reală .

- **Titeanu** : Dar eu nu știu ce să mai comentez . Să comentez **declarația dvs sau declarația oficială a șefului dvs ?** (**aplauze la PNL**)

- **I.Petrovici** : **Declarația întâi** , comentariul este un adaos .

- **Titeanu** : Deci dictatura șefului ! Eu înțeleg ironiile , dar credeți dvs că **într-o declarație de partid** , care, conform unui consens general, **trebuie să fie sobriă și serioasă**, să abordeze **problemele fundamentale** ale vremii , să formuleze **critici severe** , la urma urmei nedrepte, și **să indice soluții** , **este loc pentru aceste facilități pamfletare** , pe care toți ni le putem permite , cotidian, dacă vrem ?

Dar, în sfârșit, **eu țin seamă de declarația dvs** ., ceea ce nu mă va împiedica , totuși, să trec la analiza acestui pasagiu, dar, mai ales, să trec la **importanța pactului astfel criticat** .

Este o exagerare a politici de pacte ? Mai întâi, noi nu trăim izolați,

noi trăim într-un climat general european , care este acesta : **pactologia**.

Există o **vorbă din cronicarii bătrâni** , există o vorbă a celor cari au fost **înaintașii liberalismului nostru**.Un cărvunar spunea : < **Îi vântul veacului așa** .>

Apoi, vântul veacului îi așa ; **popoarele** , în dorința lor de pace , **mânate** poate de o **reciprocă suspiciune sau de o reciprocă bunăvoință** , **încheie pacte**.

În speță, **ce este pactul cu Turcia ?** Dlor, un stat mare , un stat puternic, un stat - să mă iertați dvs - care , cu toată distanța , **reprezintă un exemplu de vitalitate și de renaștere politică**, pe care noi nu putem să o ignorăm...

- **I.Petrovici** : **Acolo este dictatură** ...

- **Titeanu** : **Este dicatură ; dar este și dictator** . [!!!] **Acolo este alt proces** .

...dar **statutul acesta** reprezintă pentru noi **numai Republica Turcească** , refugiată în Asia , **reprezintă numai Ankara ? Nu, dlor, reprezintă alceva** .

Prin Turcia ... vizat URSS !

Nu-mi este îngăduit să spun mai mult ; dar , de la 1929 , deși, poate politica externă nu este îndeletnicirea dvs principală, poate știți sau poate ați auzit , că **această Republică Turcească își sincronizează** , oarecum , **mișcările și inițiativele de politică externă** , cu **acelea ale unui anumit stat** , a cărui politică **ne interesează foarte mult**. [**URSS**]

Și nu știu dacă nu este o politică , nu numai înțeleaptă , dar o politică de **cuminte prevedere** , **de a adăuga la toate garanțiile pe care le-am luat deja**,

în ceea ce privește **raporturile noastre**, cu **acel stat imediat vecin** cu noi [**URSS**] , și **această garanție suplimentară** , a pactului cu Republica Turcească , care după cum știți, **are mișcări perfect sincronizate de politică externă cu statutul imediat vecin cu noi** .

- **I.Petrovici** : Dar nu suntem contra pactului cu Turcia .
Prin Turcia ... spre Pactul Balcanic
- **Eug.Titeanu** : În al doilea rând, cu câtă facilitate vorbiți dvs [**Petrovici**] de un mare stat .
Poate nu este bine ca un fost ministru cu răspundere și un om care poate să fie ,
mâine, iar ministru, - dacă nu în formația de astăzi, în altă formație (**mare ilaritate**)
să suradă , când este vorba de un alt stat . puternic și admirabil,
în forța sa de renaștere .

Nu este vorba numai de ușoare ironii , ci la toată politica de pacte
Turcia este aceea care ne-a ajutat la încheierea Pactului Balcanic

În ce privește Pactul Balcanic, nu vă voi citi decât singur articol :

*< România, Turcia, Jugoslavia și Grecia își garantează mutual
securitatea tuturor fronturilor balcanice .>*

"Securitatea ! Nu este vorba deci numai de raporturile cu Turcia îndepărtată,
cu care nu avem nici un punct comun de frontieră ,
ci este vorba de "securitatea " granițelor mele , de aici ,
împotriva cărora , poate, există oarecari amenințări - amenințări în jocul cărora
mă interesează ce atitudine are și acest stat , care poate să inspire unora vesele surâsuri,
dar care nu poate inspira decât o apreciere serioasă și o considerație obiectivă
pentru toți aceia care sunt oameni serioși " (**aplauze la PNL**)

Eug.Titeanu / 6 mart.'34

▣ **Politica externă - viziunea Goga, Cuza , ș.a.**

▣ **Mica Înțelegere politică**

▣ **Mica Înțelegere economică**

" D-lor deputați, s-a mai formulat aici , în ce privește capitolul de politică externă ,
o critică privitoare la conținutul militar și la conținutul economic al Micii Înțelegeri.
S-a vorbit de Mica Înțelegere .

Mai întâi, este o greșeală de a crede că Mica Înțelegere politică , care este atât de veche,
este unul și același lucru cu Mica Înțelegere economică, care este de dată mai recentă.

Dacă în ceea ce privește Mica Înțelegere politică am ajuns la o desăvârșită comunitate

de metode , de idei și de acțiune de politică externă ,

Mica Înțelegere Economică , însă , este abia în faza înjghebării .

- **ACCuza** : Mica Înțelegere este "mică" și nu este " înțelegere "

Episod parlamentar ...lateral

- **Titeanu** : Dle profesor, am am un capitol special rezervat și dvs și ideologiei dvs ,
și v-aș ruga un lucru ... (**argetoianistul Radian vorbește cu ACCuza**)
Dle Radian, dl ACCuza are întreruperi așa de fericite , încât colaborarea aceasta
între argetoianiști și cuziști nu poate duce la un cartel fericit.
- **Al.Radian** : Dle Titeanu, nu-mi dai voie să-mi agreez plictiseala pe care
ultima latură a discursului dvs a accentuat-o ? Crezi d-ta că sunt obligat să te ascult
până la sfârșit ? Am dat dovadă de destulă răbdare în două ceasuri.
- **Titeanu** : Eu constat un singur lucru, că plictiseala subiectului din această parte
a discursului meu are darul de a irita. Și atunci, nu mai este plictiseală.
- **I.Petrovici** : Să-mi dați voie , dle Titeanu, să vă spun că nu m-ați plictisit deloc,
fiindcă ați avut foarte multe erori. Or, adevărurile sunt mai plictisitoare decât erorile ;
Prin urmare, din acest p.d.v. , nu m-ați plictisit deloc.
- **Titeanu** : Dl Petrovici a făcut pe vremuri și versuri - madrigale. Acum versurile
sunt înlocuite cu proză, dar ea române tot madrigal...

"**Celor cari și-au exprimat îngrijorarea** , în ce privește **conținutul economic al alianțelor
noastre , le datorez un răspuns.** Când dl profesor spune că Mica Înțelegere este "mică" ,
dar nu este "înțelegere " , să-mi dați voie , nu numai **să înscriu eu, aici** , ca raportor al Mesajului
, dar cred că **toate grupările politice cu răspundere dn această Cameră** ,
cel mai frumos protest al nostru (**aplauze numai la PNL**)

Și vă rog să mă credeți , **nu este în acest protest numai o formulă protocolară** , pe care nu aş avea nici calitatea , nici căderea s-o împlinesc ...

- **ACCuza** : Se supără Titulescu !

- **Titeanu** : -... dar este altceva , este o convingere nestrămutată , este convingerea unui gazetar care face parte din toate organizațiile de presă ale Micii Înțelegeri

și care a înțeles acest lucru elementar , că statele succesoriale ,

ieșite din prăbușirea Imperiului habsburgic , care au de apărut un patrimoniu comun ,

cu hotare comune , cu adversari comuni , și cu aspirațiuni comune ,

sunt în mod normal și logic , legate de o indisolubilă solidaritate ." (**aplauze numai la PNL**)

Mica Înțelegere Politică - rol preponderent în politica internațională ;

Mica Înțelegere , prin rotațiune , la Geneva - își spune cuvântul în toate problemele ;

Abia când s-a făcut noul statut (16 febr.1933) **art.7 prevede** , pentru prima oară ,

creerea Micii Înțelegeri Economice.Anul acesta s-au făcut lucrările preliminare.

La 17 ian.'34 , la Belgrad , o comisie a formulat un plan de lucru ;

În febr.'34 , la Praga , s-a stabilit un sistem de schimburi de mărfuri între Cehoslovacia și noi ;

"Într-un an de zile , vreți rezultate ? Nu , nu putem să vă dăm decât începutul [-----]"

Eug.Titeanu /

▣ **Ministerul de Externe**

▣ **Nicolae Titulescu**

"... această ocaziune este binevenită , pentru a sublinia ceva , fiindcă chestiunea a mai fost adusă în dezbateri , - pentru a sublinia **rolul efectiv , rolul incontestabil , rolul de inițiativă** , pe care **ministrul nostru de externe îl joacă** ,

în determinarea liniilor fundamentale și fericite ale politicii noastre externe .

(**aplauze numai la PNL**)

Și ar fi bine , d-lor , s-a mai spus acest lucru de acela care este președintele nostru de Consiliu

și intervine în aceasta puțin , și amintirile mele de vechi jurist internaționalist -

ca Ministerul de externe să beneficieze de principiul de extraterritorialitate ,

în luptele noastre politice , iar petecul acela de departament să fie ferit ,

în bombardamentele noastre reciproce , măcar de schijele cari ar putea să dăuneze unei politici externe care nu este a unui om , în definitiv , fiindcă este a țării întregi "

(aplauze numai la PNL)

Eug.Titeanu / 6 mart.'34

▣ **Ideea națională**

▣ **LANC – ACCuza**

[LD : este evident că **Titeanu are o slăbiciune pentru Cuza** , în fond , pentru ideea națională .

Îi admite **prioritate în lupta pentru idee** . Admite rolul mișcării de "**avertisment**"

Dar am rezerve în ce privește contestarea drepturilor lui Goga de a vorbi în aceeași problemă .

S-ar putea să fie și chestie de tactică politică , vizând să-i îndepărteze pe cei doi ,

de la o previzibilă apropiere . Până la un punct , chiar reușește .

Cuza când este flatat , devine foarte cooperativ . Dar ...]

" S-a vorbit mult aici și **nu de toți aceia cari aveau dreptul să vorbească , de ideea națională** .

Zic nu de toți aceia cari aveau dreptul să vorbească , fiindcă **există unii calificați** .

Eu socotesc calificat pe un om să vorbească de ideea națională , atunci **când el nu a avut** , într-o carieră politică , în această privință **nici un zig-zag** .

Și chiar când e vorba de o grupare , cum este **Liga Apărării Național Creștine** ,

de care ne desparte o sumă întregă de modalități și o sumă întregă de practici ,

noi nu putem să nu **recunoaștem acestei grupări trei lucruri** :

Întâi , **că există** și că , existând , **corespunde unei realități politice** , ceva mai serioasă ,

vă asigur , d-lor , decât toate aceste înjghebări hibride ...

- **ACCuza** : Foarte bine !
 - **Eug.Titeanu** : ... ieșite din șoptă de cafenea și **decât toate coalițiunile politice de intrigă** , pe cari le-am întâlnit în luptele noastre de opoziție. **Ce fel de realitate ?** Dumnealor , poate , trăesc cu iluzia unei realități de guvernământ .
 - **ACCuza** : **Așteptăm să fim chemați la guvern** (**ilaritate**)
 - **Titeanu** : Acceptați această dulce violență (**ilaritate**)
 - **ACCuza** : Ce te supără pe d-ta aceasta ? Când vom fi noi, n-o să mai fii d-ta .
 - **Titeanu** : Prin urmare , **recunosc că LANC există**, dar că **nu este o forță de guvernământ**, căci **programul său** , în unele părți , **este inaplicabil**. Dar , dlor, această grupare politică **are un rol determinat** , precizat : este **rolul de avertisment**. Dvs sunteți **dăătorii de armă** .
- Se poate ca noi**, în angrenajul vieții politice, să ne lăsăm târâți de problemele fragmentare și cotidiene, **să pierdem** , câteodată , **perspectiva mare a desfășurărilor românești**, și nu știu dacă nu e bine ca, chiar cu anumite exagerări unilaterale, împinse până la monomanie, să nu vedem oscilând **acul acela al statisticii demografice** , care întrece câteodată **linia roșie a limitelor îngăduite** .
- O grupare de avertisment, prin urmare, cu rol determinat, și mai recunosc un lucru , o grupare care are meritul consecvenței și care înțelege să rămână **în cadrele luptei parlamentare și ale vieții constituționale**.

Goga ... Garda de Fier ... Cuza

Atunci când naționalismul acesta , pe de o parte , este speculat de politicienii fără scrupule [**aluzie la Goga**] , cari au pactizat cu inamicii milenari ai nației noastre , [**pactul de la Ciucea**] și care caută să-și confecționeze o **nouă demagogie** , iar , pe de altă parte, de **violența asasină** [**apărarea Gărzii de Fier**] , căreia îi refuz meritul unei discuții politice , fiindcă eu nu discut aici **ideologia lui Brandabura și a lui Terente** (**aplauze la PNL**) **dați-mi voie** , peste tot ceea ce ar putea , eventual , să ne despartă , să fac pentru **bătrânețea și consecvența** sa ...

- **ACCuza** : Te rog, protestez contra bătrâneții...
- **Titeanu** : Logile feminine au luat act (**ilaritate**) ... și să fac acest act profund creștinesc , să dau < Cezarului ce este al Cezarului > " (**aplauze la PNL**)

Eug.Titeanu / 6 mart.'34

▣ Naționalismul PNL

" Odată cu **problema ideii naționale** , s-a mai pus aici, sub **forma facilă a unor demagogii de ultimă oră** [**Goga**] însăși problema **naționalismului Partidului Național Liberal**.

"Dlor, suntem la largul nostru să discutăm oricând problema aceasta a naționalismului nostru .

Incidental, când am ridicat această problemă cu ocazia interpelării asupra muncii naționale, în legătură cu PNL , **am arătat documentat care a fost spiritul legislației liberale**.

Dar **trebuie să mai reamintesc** aici ce a fost **lupta de fiecare zi a lui Vintilă Brătianu** , acest **apostol al rezistenței și al promovării economiei românești** ?

Dar trebuie **să mai reamintesc** luptele grozave , pe care a trebuit să le ducem , **împotriva celor cari ne acuza de xenofobie** ?

Dar trebuie **să mai relev** ce a fost **critica de fiecare zi și fără scrupule** , dusă **împotriva lozincei de vitalitate românească** , care era : **< prin noi înșine ? >**

Noi , în această chestiune a **liniei naționale** , pe care o urmăm, **răspundem cu tradiția de ieri** și fiți siguri că **astăzi, la guvern**, în situația nouă, vom răspunde cu faptele, **vom reajusta legislația**

la realitățile amenințate ale statutului național, **pentru a da națiunii majoritare dreptul de viață nestânjenită pe teritoriul ei**.

(**aplauze la PNL**) Nu avem decât **un singur lucru de făcut** , să dăm **întâlnire tuturor bărfitorilor și tuturor politicienilor fără scrupule**, cari și-au confecționat **demagogia dintr-un naționalism de ultimă oră**, și care **nu le aparține** , nici ca ideologie, nici ca suflet ,

și să restabilim , de sub zgura acestor calomnii , care s-au așternut asupra noastră, **adevărată fizionomie națională a partidului.** O vom restabili."
[Eug.Titeanu](#) / 6 mart.'34

▣ Destinderea .

▣ Armistițiu politic.

▣ Generația tânără.

[LD : Titeanu evită să spună pe nume **Gărzii de Fier.** Ca o superstiție, ca un blestem. **Brandabura sau Terente ... nu știu paternitatea acestor epitete ...**]

(să restabilim , de sub zgura acestor calomnii , care s-au așternut asupra noastră, **adevărată fizionomie națională a partidului.** O vom restabili.")

" Dar metoda ? **Metoda noastră de lucru a fost indicată de șeful guvernului, care a spus : destindere .** Destinderea aceasta cu toți adversarii loiali și cu toți acei care nu-și gădesc afinitate cu ideologia lui Brandabura sau a lui Terente , destindere cu toți acei adversari loiali cari înțeleg să-și aducă contribuția lor constructivă de soluții și de critică , destinderea aceasta este posibilă.

"Țara aceasta are nevoie de un armistițiu politic, fiindcănumai în cadrul unui armistițiu politic se poate într.adevăr clădi.

Prea multă politică și prea multă controversă doctrinară sterilă .

Țara aceasta nu mai vrea stăzi, peste toate doctrinele și peste toate discuțiile inutile, decât un singur program și o singură doctrină :

programul faptelor concrete și doctrina faptei creatoare . (aplauze PNL)

"Țara aceasta trebuie transformată într-un șantier.

Noi nu avem decât o singură dorință , mai cu seamă cei din generația nouă .

De ce spun cei din generația nouă ? Fiindcă noi cunoaștem îngrijorările acestei generații

și știm ce pradă facilă poate fi o plastilină moale în mâna oricărui turburător .

Credem că această generație , în onestitatea ei de suflet, nu dorește decât un singur lucru :

să vadă guvernul la lucru, cu sapa în mână . [LD : **chiar așa ? acesta nu-i populism ?**]

La logoreia critică a tuturor partidelor rmase în opoziție, fiindcă nu au înțeles să aducă un aport constructiv în politica de stat, să se răspundă cu sapa și cu mistria , printr-o muncă constructivă de fiacre zi. [-----] Prea multă politică și prea puțină administrație . [-----]

Ne trebuie , cum am spus în conferințele de tineret , o revizuire a valorilor , o scoatere din rezervă a materialului omenesc bun și onest în această țară. "

[Eug.Titeanu](#) / 6 mart.'34

▣ PNL - burghezia - elitele

▣ Tineri - bătrâni

▣ Răspuns lui Gr.Iunian

" Când dl Iunian a venit aici și mi-a luat partea finală a discursului de la Mesaj , pe care l-am pronunțat ca parlamentar de opoziție și purtător de cuvânt al minorității liberale în această Cameră și l-a citat , crezând că este vorba de o fantezie doctrinară personală , atunci când am vorbit de < mistică elitelor de cugetare și muncă > , s-a înșelat.

" Da , există o mistică a elitelor de cugetare și de muncă .

Noi suntem un partid de mase , dar avem convingerea că democrația nu este ceva inorganic,că există o democrație care înseamnă baza reală de selecțiune, egală pentru toți , dar cu o ierarhizare de utilizări.

Avem convingerea că democrația nu este o masă amorfă ,

că democrația își are cadrele și elitele ei de cugetare și de muncă manuală.

Avem convingerea că există cadre de națiune, brățară de fier , care conservă corpul social

românesc. Și fără nici o prezumție de partid, avem convingerea că partidul acesta , care există de 70 de ani, rezemat pe principiul de armonie socială și care s-a silit , atât la sate , cât și la orașe , să creeze o burghezie , un corp selecționat , reprezintă în toate tagmele , în masa amorfă , cadrele ei de conducere reală , însăși cadrele națiunii !" (**aplauze la PNL**) [-----]

Acesta este spiritul nou . Fiindcă s-a vorbit aici de cei tineri și de cei bătrâni, regret , dle Cuza, regret că nu ne-ați vizitat clubul : ați fi văzut busturile și portretele glorioase care ar fi fost cel mai bun răspuns ușoarei glume pe care ați făcut-o - și ați fi văzut acolo continuitatea minunată și organică dintre generații ; ați fi văzut cum mitologica, mistica și simbolica torță, trece din mână în mână , din generație în generație.

"Generația aceasta nouă , născută din frământarea războiului , generația aceasta nouă venită în PNL , cu mintea mlădiată , mă iertați , sub semnul cărții , și cu sufletul călit sub semnul focului,

înțelege să întregească prin muncă tot ceea ce este patrimoniul înaintașilor și să-și dea întreaga contribuție , pentru a instaura un regim nou de viață în acest stat , un regim în care să triumfe dragostea de țară și onestitate politică.

Vă rog , dlor deputați, să votați Adresa de Răspuns la Mesaj "

(**aplauze îndelung repetate** , **strigăte de bravo** , **la PNL**)

Eug .Titeanu / 6 mart.'34

21.) **Ion Nistor** (ministru secretar de stat) , **discurs final la Mesaj, 6 mart.'34**

(DAD, MO 18, șed. din 6 mart.'34, pag. 627 - 634) **Discurs integral, fișier PNL**

/ **Parlament** : atmosferă , dezbateri ; **doctrină constituțional -parlamentară** ; votarea R.la M //

/ **Monarhia** / **Constituția** / **legislație -legiferomanie** // **politica externă -Titulescu** //

// **Ideea națională** : **naționalismul liberal** ; greșeli în protejarea românilor /

PNA - O.Goga : **naționalism integral** ; **LANC ACCuza** : **naționalism antisemit**

Agitațiile naționaliste : **exagerări** ; **compromiterea ordinii** ; **compromiterea partidelor** //

// **Doctrina PNL** : **liberalismul** ; **naționalismul** //

// **Programul de guvernare** : **conversiune** ; **apărarea ordinii** ; **problema tineretului** ;

programe economice //

// **Ardealul , Basarabia , Bucovina** : **sub stăpâniri străine** ; **în România Mare** //

// **"Românizarea "** în provinciile unite ; în orașe //

// **Minoritățile** : **Statutul pentru minorități** ; **partidele minoritare** ; **Maghiar , German, Ucrainean** //

// **Destinderea** // **Guvernarea** //

[LD : vorbește din partea guvernului .Lider necontestat al mișcării naționale din Bucovina.

Fruntaș al PNL .Ministru și parlamentar în legislaturile interbelice . Istoric.

Autoritate științifică în problema națională , în general, și a celei din provinciile unite, în special. Trebuie să relatezi sfârșitul lui sub dictatura comunistă]

I.Nistor / 6 mart.'34

▣ **Dezbaterile la Mesaj**

▣ **Atmosferă parlamentară**

"Dle președinte , d-lor deputați, discuțiunea la proiectului de Răspuns la Mesajul Tronului, a dat prilej tuturor partidelor de opoziție să-și precizeze atitudinea față de programul guvernului , susținut de majoritatea acestei Camere . Numeroși oratori s-au perindat la această tribună . Unii au citit declarațiuni, iar alții au rostit discursuri mai ample , pentru a-și preciza punctul lor de vedere și a-și dezvolta programele și doctrinele politice . I-am urmărit pe toți cu mare atenție și sunt fericit să constat că dezbaterile s-au desfășurat liniștit , cu calm și cu o patriotică înțelegere a

situațiunii grele prin care trece țara ."

I.Nistor / 6 mart.'34

▣ Monarhia

[LD : în realitate, nu a fost o unanimitate declarată formal. Unii oratori au omis să aibă formula .
Cu sau fără intenție. Este adevărat că , nu au existat declarații de adversitate .

Dar , pieziș, au existat insinuări privind rolul pe care Monarhia ar fi trebuit să-l joace
în mecanismele puterii . Din acest p.d.v., reforma constituțională cerută de unii
avea chiar această intenție. Încât ... eu cred că aprecierea lui Ion Nistor sunt ... "diplomatie "]

"Partidele din Cameră , în unanimitate, și-au exprimat simțămintele lor de credință ,
dragoste și lealitate față de M.S.Regele, simbolul vizibil al suveranității naționale,
ocroitorul țării și purtătorul ei de grijă. Din vremurile vechi ale închegării noastre ,
forma de guvernământ monarhică a călăuzit neamul nostru , prin toate răspântiile istoriei,
până la deplina ei consolidare de astăzi. (**aplauze prelungite, îndelung repetate**)

" Monarhia constituțională a fost, este și trebuie să rămână
forma de stat națională a neamului românesc.

Această temelie trebuie să o întărim și să o consolidăm, pentru a o transmite tare și viguroasă
generațiilor ce se vor succede. "

I.Nistor / 6 mart.'34

▣ Parlamentarismul

" Constituția prevede că puterea emană de la Națiune , iar națiunea este reprezentată prin
Corpurile legiuitoare . Pe această concepție se reazemă regimul parlamentar ,
chemat să întărească și să sprijine regimul monarhic.

" Dar, dacă pentru regimul monarhic s-au pronunțat , în armonioasă unanimitate ,
toate grupările din Cameră, contra regimului parlamentar s-au ridicat obiecțiuni
din partea unor grupări. Este adevărat că problema parlamentarismului preocupă
cercurile cele mai serioase din lumea întregă.

Numărul adversarilor parlamentarismului clasic -

cum acesta s-a dezvoltat în ultimele decenii - sporește mereu , iar în unele țări ,
acest sistem a suferit chiar lovituri grele , echivalente cu desființarea lui.

" Departate de noi de a ne identifica cu ideologia antiparlamentaristă ,
trebuie însă să recunoaștem că aplicarea actualului sistem parlamentar ,
este susceptibilă de anumite reforme , în vederea asigurării unei cât mai bune funcționări
a apartului legislativ. Sistemul parlamentar trebuie, desigur, îmbunătățit,
dar nicidecum sugrumat , cum par să ceară unii ." (**aplauze la PNL**)

"Criticile ce se aduc acestui sistem de legiferare , nu ating propriu zis esența
și nici structura sa juridică, ci numai abuzurile ce s-au strecurat la aplicarea lui .

Sobrietate parlamentară

" Unul din aceste abuzuri este vorbăria deșartă sau, cum s-ar zice mai literar,
grandilocvența . În vremurile bune și de belșug de mai înainte ,
dezbaterile parlamentare puteau fi ocazii de întrecere oratorică
în vederea consacrării oratorilor parlamentari.

Verbul românesc se putea afirma în toată splendoarea sa retorică și estetică .

Astăzi însă, să recunoaștem , vremurile s-au schimbat . Trecem printr-o cumplită criză economică
și morală și , de aceea, nu de desfătare oratorică ne arde ,
ci de găsirea mijloacelor celor mai eficace pentru combaterea relelor.

Competiție programatică

" Discuțiunile parlamentare trebuie să fie un examen de conștiință ,
o formulare de program și un prilej de nobilă întrecere în promovarea și înfăptuirea
binelui obștesc . Trebuie să ne încadrăm cu toții în ritmul vremii , care detestă vorbăria deșartă și

care revendică măsuri radicale , aplicate cu hotărâre și soluțiuni practice cu efecte grabnice
Țara așteaptă cu înfrigurare fapte și realizări, căci de fraze frumoase și meșteșugite
s-a săturat de mult ! (aplauze la PNL) .

Pozițiile partidelor

"Pătrunși de adevărul acestui tainic însă imperios glas al timpului , purtătorii de cuvânt ai
celor mai multe partide de opoziție , s-au hotărât să reducă cuvântările lor la Mesaj,
la simple declarațiuni de principii și de program. "

C.Argetoianu , a fost în notă justă , când a dectat categoric că
< țara cere soluții nu discuții > [LD : nefericit exemplu !]

Madgearu, G.Brătianu, Grigore Iunian , dr Isăcescu (dr. Lupu) - au declarat
adeziunea lor la regimul parlamentar și democratic , considerându-l cel mai potrivit
pentru dezvoltarea politică normală a României .

DI Goga , în concertul acestor păreri, a adus o notă discordantă , susținând că parlamentarismul
de la noi n-ar fi decât < o caricatură costisitoare > .

[LD : de ACCuza , nu spune nimic !]

Bacalbașa (președ.de vârstă) - un călduros apărător al sistemului parlamentar ,
care a intrat în structura sufletească a neamului românesc :

de la Obșteștile Adunări , la Divanurile Ad-hoc, la Adunările electivă din 1859 ,
și Adunările Naționale , din 1918, de la Chișinău, Cernăuți, Alba Iulia.

" Iată o considerațiune în plus , care vine să ne întărească credința că
numai un regim monarhic parlamentar , întemeiat pe votul obștesc
și pe o sănătoasă democrație națională , poate asigura propășirea și consolidarea statului și
poate sta în calea tuturor aventurilor inspirate de formule și doctrine împrumutate
de aiurea și importate prin contrabandă în prea îngăduitoarea noastră țară "

(aplauze la PNL) Președintele Camerei , NNSăveanu, a anunțat o revizuire a Regulamentului ,
pentru asigurarea unei rodnice și normale desfășurări a activității Corpurilor Legiuitoare .

I.Nistor / 6 mart.'34

▣ **Constituția**

"Unii oratori au mai preconizat și modificarea Constituției , în sensul programului lor politic.
[-----]

Deviza guvernului nostru este : legi puține , dar bine studiate și prompt aplicate .
În condițiile acestea , este firesc să nu ne gândim serios la modificarea Constituției .
Constituția , ca orice operă omenească , ar putea fi și ea modificată ,
dacă nevoile de dezvoltare ale națiunii ar cere-o imperios.

" Pentru moment, aceste nevoi nu se evidențiază .

De aceea, planuri de modificare nu intră în preocupările guvernului ."

(Aplauze prelungite la PNL)

I.Nistor / 6 mart '34

▣ **Legiferare – legiferomanie**

" Suntem poate singura țară în Europa care suferă de legiferomanie acută.
În anii din urmă, corpurile noastre legiuitoare au bătut recordul în privința aceasta.
Lumea a început să creadă că în România nu se administrează ca aiurea,
ci se legiferează pe capete ...

Legiurile noastre au ajuns într-un haos , în care aproape nimeni nu se mai poate orienta.

Tendența tuturor este de a modifica legea , nu de a o aplica.

Mania aceasta de legiferare trebuie să înceteze !

Deviza guvernului nostru este : legi puține , dar bine studiate și prompt aplicate .
În condițiile acestea , este firesc să nu ne gândim serios la modificarea Constituției .

I.Nistor / 6 mart.'34

▣ Armata

[LD : rutinier, formal]

"Sunt fericit să constat că toate grupările politice , reprezentate în Cameră , sunt de acord în grija și râvna lor , pentru întărirea armatei și pentru înzestrarea ei cu toate cele necesare .

Apărarea națională este una din preocupările principale ale guvernului , care este bucuros , văzându-se secondat , în străduințele sale , de patriotismul luminat al țării întregi " (aplauze , strigăte "Trăiască armata ! ")

I.Nistor / 6 mart.'34

▣ Politica externă

▣ Titulescu

[LD : rutinier, formal, triumfalist și în clișeu. Cu mare grijă , nu atât pentru realele probleme specifice, ci , mai ales, de a nu-l supăra pe Titulescu . Nici un alt ministru nominalizat !

Nici un alt lider de partid sau parlamentar liberal !

Politica externă a țării , transformată , parcă în politică " personală "]

"**Aceeși comunitate** de vedere o putem constata cu satisfacție și în ceea ce privește politica noastră externă , **condusă cu atâta pricepere și abilitate de dl Nicolae Titulescu** , ministrul nostru de externe. **DI Titulescu** ,)) : **al cărui nume a fost pe nedrept amestecat în discuțiile referitoare la politica internă** [LD : el s-a amestecat , nu a fost amestecat ! și toate presiunile lui cu dizolvarea Gărzii de Fier ... ce au fost ?] **DI Titulescu** are răspunderea politici externe , pe care **o conduce cu pricepere , cu patriotism și cu strălucire și a cărei orientare nu înțelege [el !] să o schimbe .**

Sub conducerea sa [!?!] , **România a ajuns să aibă un rol conducător și de inițiativă în politica balcanică și a Europei centrale [!?!]** iar idealul acestei politici se rezumă în **cuvintele lapidare** din proiectul de Răspuns la Mesaj :

< **Pace cu toată lumea și intangibilitatea granițelor !** > (aplauze prelungite)

I.Nistor / 6 mart.'34

▣ Doctrina națională

▣ Doctrina naționalistă

Cele mai multe grupări din Cameră, stau , **ca și noi**,

pe temelia **regimului democratic-parlamentar**

și **se deosebesc de noi doar prin concepțiunile lor social-economice**

și prin **metodele de aplicare** a acestor concepțiuni.

Așa , PNT , PT a dr.Lupu , gruparea dlui Gh.Brătianu , gruparea d-lui Lunian , și Liga Agrară a lui Argetoianu .

"În opoziție cu aceste concepțiuni, stau în Cameră două grupări politice :

Partidul Național Agrar al dlui Goga și Liga Apărării Național Creștine.

DI Octavian Goga se complăce în propovăduirea unui naționalism integral, grefat pe principiile de autoritate dictatorială ,

iar dl ACCuza este autorul cunoscutei doctrine antisemite , expusă pe larg de dnii deputați Cătuneanu și Cuza "

[LD : Pe cât de slab mi s-a părut prima parte a discursului, pe atât mai puternică impresie mi-a făcut această parte .

lată , în sfârșit , o abordare care mi se pare cea mai potrivită , cea mai lucidă , cea mai obiectivă , și sunt bucuroasă că vine de la un istoric !
Să fii naționalist , fără să poți fi etichetat xenofob sau extremist !
Cred că este cel mai teribil proces făcut politiciii " porților deschise" , promovată de guvernările PNȚ . Iar eu am ajuns la aceeași concluzie .
Cred că este cea mai exactă radiografie a fenomenelor naționaliste extremiste .
Iar eu am ajuns la aceeași concluzie .]

I.Nistor / Nedreptățirea românilor

" Este fapt incontestabil că și la noi , în România , ca și în alte țări , se remarcă o tot mai accentuată recrudescență a ideii naționale .

Cauzele acestui fenomen politico-social sunt **multe și felurite** . Să insistăm puțin asupra lor .

Criza economică a sleit mijloacele de producție și de câștig și a determinat pauperizarea statutului și a societății .

În condițiile acestea triste , nu trebuie să ne mire dacă **elementul românesc** , alcătuitor de stat , purtătorul tuturor greutăților , apărător de granițe și creator de cultură și civilizație , în aceste hotare , **se vede strâmtorat , nedreptățit în parte și eliminat** de la toate bunătățile și îndemănările pe care această țară le poate da cetățenilor ei .

Și cum , **o îndeungată evoluție istorică** a voit ca **elementele alogene** - cu deosebire în provinciile alipite - **să ocupe și să dețină pozițiuni și situațiuni sociale și economice mai favorabile decât elementele băștinașe** ,

rămase veacuri întregi , legate de glie ,

pentru ce ne-am mira , văzând afirmându-se tocmai **această recrudescență națională ?**

" **Mobilul adevărat al acestei recrudescențe** , din ce în ce mai accentuate ,

nu poate fi nici intoleranța religioasă , nici ura de rasă ,

ci ea pornește din nedreptatea și umilinta

pe care elementul autohton continuă să le îndure de la o vreme încoace .

Românul băștinaș cere - și cu drept cuvânt - **dreptate în țara lui** ,

pe care el a creat-o , el o susține cu muncă și ostenală și pe care tot el va fi chemat să o apere când va ajunge în primejdie .

"Văzând efectele acestei nenorocite stări de lucruri ,

să examinăm nițel și cauzele care le-au produs .

Mi se va răspunde că **aceste cauze** au pornit din **criza economică** .

Este adevărat ; nimeni nu contestă acest adevăr .

I.Nistor / **Greșeli în protejarea elementului românesc**

Dar nu este mai puțin advărat că , pricinile care au pornit din criza economică , au fost înăsprite și **prin nepriceperea și neglijența guvernelor trecute** .

"Cum voiți ca aceste cauze să nu se înăsprească , când legiuirile pentru scutirea și apărarea elementului autohton în întreprinderile industriale

s-au modificat în defavorul românilor ?

Cum să nu se nască nemulțumiri , **când s-au închis sute de stabilimente industriale** , unde mii de indigeni își puteau agonisi în mod onorabil pâinea de toate zilele , pentru ca , în schimb , **să se facă comenzi de miliarde în străinătate** ,

iar uzinele noastre să rămână închise și muncitorimea muritoare de foame ?

Cum să nu sporească și să se înmulțească aceste nemulțumiri ,

când procesul de introducere și reinstalare a elementului românesc

în serviciile publice a fost oprit și încetinit , în loc să i se fi dat cuvenita amploare ?

Cum putea să nu se alarmeze lumea , văzând cum **bogățiile statului și principalele lui izvoare de câștig erau concesionate la străini ?**

Produsele monopolului , chibritele , telefoanele și chiar construcțiile de șosele

au fost date pe mâini străine .

Concomitent cu punerea în aplicare a actelor de concesiune ,

au năvălit în țară mii de străini , așa ziși "tehnicienii" , pentru a ocupa locurile și a slei câștigurile ce reveneau de drept fiilor acestei țări

Cum putea oare conștiința românească să nu reacționeze când vedea că ,

oameni de import , fără rădăcini în țară , **se înfingeau tot mai adânc în izvoarele**

de resurse ale statului, acapărându-le în bună parte

și dând impresia **că am ajuns o colonie**, cu rolul de stăpânire al Românilor din ce în ce mai eclipsat, cum observă, pe drept cuvânt, a un orator de la această tribună. (**Aplauze prelungite la PNL**)

Și dacă mai avem în vedere că opnia publică, pe drept, pe nedrept, bănuiește că aceste concesiuni - ca de altfel și comenzile în străinătate - **nu s-ar fi făcut fără comisioane grase**, vă puteți imagina **ce efect dezastruos și demoralizant au putut avea aceste acte și manipulațiuni asupra spiritului public, biciuit de necazuri și agitat de indignare !**

Unde mai pui că zvonurile acestea au rămas, până azi, nedesmințite îndeajuns și fără cuvenitele sancțiuni " (**aplauze**)
Credeti dvs că controlul străin, aplicat finanțelor țării, **n-a contribuit și el la crearea acestei atmosfere de nemulțumire și fierbere naționalistă ?** Desigur că da ! "

I.Nistor / **Agitațiile naționaliste**

" Din nenorocire, starea aceasta de spirit a fost mereu alimentată **de agitatori de profesie**, care umblau să o exploateze în folosul ambițiilor lor politice și al **visurilor lor dictatoriale**.

Agitațiunile se deslânțuiau **sub ochii guvernului**, care **avea datoria să le potolească** prin combaterea **exagerărilor și a denigrărilor** ce se colportau pe o scară foarte întinsă, în dauna prestigiului guvernului și a autorității de stat.

Dar **opera de lămuriri și liniștire a opiniei publice nu s-a făcut.**

Și de aceea s-a putut încetățeni credința **că în statutul acesta totul este putred și vândut străinilor** și că, prin urmare, **totul trebuie dărâmat**, pentru ca **o nouă viață să răsară din ruine.**

Starea aceasta de surescitare a sufletului românesc a ispitit pe mulți **la o rentabilă exploatare politică.**

Nici volbura plină de amenințări, și nici clocotul vulcanului ce amenință cu erupția, **n-a speriat pe nimeni de a revendica conducerea țării, sub egida dictatorială.**

I.Nistor / **Redeșteptarea națională**

" Numai că **redeșteptarea neamului și organizarea lui națională s-au făcut și fără mesianică intervenție a celor ce căutau să o exploateze în folosul lor.** Instinctul de conservare al poporului român i-a arătat acum, ca și în trecut, calea cea dreaptă ! (**aplauze la PNL**) Tristele experiențe și dureroasele decepții, îndurate în anii din urmă, au produs astăzi o **redresare și însănătoșire a sufletului românesc**, care, de la război încoace, aproape că nu-și putea găsi echilibrul și stabilitatea.

Compromiterea partidelor

Multă vreme el a fost impresionat **de agitațiunile sterile contra partidelor vechi**, pentru ca, mai apoi, **să se îndrepte împotriva partidelor, în genere.**

Un slab ecolul îl distingem încă și astăzi din cuvântările d-lor Cuza și Cătuneanu, care **se ridică împotriva partidelor**, ca și cum organizațiunea d-nealor politică, după formă și structură, n-ar fi și ea ca un partid politic.

" **Frământările acestea n-au rămas fără folos. După experiența cu guvernul de tehnicieni, lumea s-a convins că tot numai partidele serioase și bine închegate pot satisface exigentele politice ale țării "**

I.Nistor / 6 mart.'34

▀ **Doctrina liberală românească**

" Și de aceea nu este de mirare, dacă în efervescenta aceasta sufletească, instinctul sănătos al națiunii s-a reântors cu încredere spre PNL, care constituie majoritatea acestei Camere. (**aplauze prelungite la PNL**)

Și era firesc să fie așa, fiindcă nici un partid politic din țară,

nu putea satisface mai bine cerințele naționale ale timpului de față .

În stadiul de recrudescență a naționalismului românesc, toate privirile rămâneau îndreptate asupra partidului nostru care a ridicat cultul naționalismului la doctrină politică și ale cărei mari și istorice realizări politice , ca Unirea și Independența poartă - pentru toate vremurile - nimbul naționalismului celui mai limpede și mai avântat !

(aplauze prelungite la PNL)

De aceea , pe nedrept doctrina liberală este considerată de dl Goga ca < lichidată pe glob , fiindcă nu ar mai putea rezista unui examen serios în raport cu exigențele actuale . >

Realitatea este alta ! După experiențe nenorocite de 5 ani, țara se îndreaptă cu încredere spre PNL , care se întemeiază pe această doctrină. Doctrina liberală poate fi lichidată aiurea, pe globul românesc ea este în floare fiindcă ea n-a fost marfă de import , ci o credință sinceră , izvorâtă din structura sufletească a neamului nostru și adaptată nevoilor sale firești.

" Ca doctrină politică, ea este cea mai largă și mai potrivită cu interesele și aspirațiile poporului nostru. În esența ei, doctrina liberală exprimă un aspect etern al firei omenești , cum a arătat așa de bine dl deputat Alexandru Leșan [LD : regret, lipsă discurs] , în substanțiala sa cuvântare la Mesaj.

" Ea asigură desfășurarea liberă a facultăților umane , precum și respectul dreptului fiecăruia , în cadrul legilor liber consimțite , dintr-o disciplină internă.

" Inspirat de doctrina armoniei sociale , PNL a asigurat mai întâi independența statului și l-a lărgit în hotarele sale etnice și istorice , pentru a trece , apoi, la reforme care asigură independența politică a a individului.

" Pentru asigurarea educației politice , el a acordat votul universal, resortul esențial al unei democrații sincere și cinstitute .

" Apărător al proprietății individuale , el a decretat exproprierea într-o măsură mai largă ca în orice alt stat burghez , fiindcă își dădea seama că statul român are nevoie de întărirea țărâniei , fundamentul cel mai larg al țării și rezervorul cel mai cuprinzător pentru zămislirea elementelor sale conducătoare " (aplauze prelungite la PNL)

" PNL concepe democrația ca o continuă creație , susceptibilă la orice îndemn la progres și la îmbunătățire . Principiul ei fundamental este ca în cursul evoluției să ție mereu pasul cu timpul.

Condițiunile economice și culturale sunt și trebuie să rămână cele hotărâtoare .

"De altfel , în vremurile grele de astăzi , când omenirea este roasă de nevoi și frământată de pizmă și ură socială , doctrinele - oricât de frumoase ar fi ele - rămân pe al doilea plan. Lumea cere fapte și realizări grabnice.

Iar în această privință , nici o grupare politică din această Cameră nu poate da o chezășie mai sigură ca PNL , cu experiența sa bogată din trecut, cu naționalismul său încercat și cu competența oamenilor care îl conduc și îl alcătuiesc "

(aplauze frenetice la PNL) Suntem un partid mare, activ și creator , și desigur cel mai chemat să facă față față greutăților vremurilor de astăzi .

Ca exponent al conștiinței naționale trează și activă, el va urma imperativului categoric ce pornește din această conștiință .

Iar pentru aceasta, nu trebuie nici noi organizațiuni politice , nici schimbări de Constituție, ci simț de jertfă și de disciplină , precum și inimă și hotărâre românească ! (aplauze frenetice la PNL)

" PNL , prin ideologia și structura sa sufletească , este "național" . Întreaga sa operă realizată , poartă pecetea celui mai sincer naționalism, aplicat totdeauna fără afișaj și reclamă răsunătoare.

Între ideia națională românească și partidul nostru a existat cea mai desăvârșită identificare , și de aceea noi , coreligionarii crezului politic național din provinciile alipite , îndată după unire , ne-am contopit sufletește cu doctrina, ideologia și programul PNL.

pentru ca , prin eforturi comune,să-i asigurăm izbânda. (aplauze frenetice la PNL)

I.Nestor / 6 mart.'34

▣ Programul de guvernare

[LD : Cred că I.Nistor a contribuit esențial la formularea Mesajului.

Stăpânește argumentarea logică a programului de guvernare, și , ceea ce este esențial, valorifică , potrivit și explicit , programul elaborat în cele 6 consfătuiri profesionale , reamintind **perseverența lui propagare** ce a secondat **marile întruniri ale PNL** de sub conducerea lui **Duca**. PNL putea fi contestat de la putere ; **putea fi criticat** din toate unghiurile ; un singur lucru **nu se putea spune despre PNL** : că nu avea program de guvernare !

Nistor pune astfel capăt speculațiilor cu care opoziția sa năpustit asupra Mesajului.]

" **Ideea națională** ocupă un **loc de frunte în Mesajul Regal**, unde ea a găsit cea mai fericită precizare în cuvintele : **< România știe că cooperarea internațională nu poate fi rodnică**

decât cu respectul sentimentului național ;

dar ea mai știe că sentimentul național nu trebuie să împiedice dezvoltarea firească a cooperării internaționale . >

În lumina acestei indicațiuni clare și precise , **trebuie examinate** întâmplările dureroase din timpul din urmă , care au dus la **asasinatul odios de la Sinaia .**

Cel mai exasperat este d.Goga , care **nu se poate mângâia** că țara și-a pus încrederea în PNL. Pentru a-și potoli necazul , **d-sa riscă observațiuni** insinuante cu privire la **venirea noastră la guvern** , insinuări răutăcioase , lipsite de seriozitate.

După o **luptă de opoziție de 5 ani** , în care partidul nostru , înfruntând toate piedicile și greutățile ce ni se iviră în cale, a dat totdeauna **opoziția cea mai numeroasă în Parlament**, și a propagat **naționalismul cel mai neprihănit**.

Astfel, prin **muncă cinstită și patriotică, am câștigat încrederea Coroanei și a țării.**

lată **calea dreaptă pe care am venit la guvern** ca să consolidăm unirea, ca să restabilim ordinea, să reconfortăm încrederea în noi înșine, să punem capăt haosului administrativ, să înlăturăm criza morală și economică, și să ridicăm România la situația pe care ea o merită , ca factor de pace și civilizație ,în această parte a lumii . (aplauze frenetice la PNL)

Unii oratori din opoziție **ne-au reproșat că n-avem program** și că, din cauza aceasta, **nu l-am enunțat în Mesajul Regal.**

Nimic mai inexact ca aceasta .

"Dar care partid politic a elaborat , încă din opoziție, **un program politic mai complet și mai desăvârșit** ca al nostru , elaborat în 6 adunări profesionale ? Nu le-am reprodus în Mesajul Regal , fiindcă am crezut că **trebuie să rupem cu sistemul** de a împovăra Mesajul cu enumerarea tuturor legilor ce voim să votăm . Ne-am mărginit să indicăm **principiile și directivele generale** ale guvernării noastre , și credem că aceasta ajunge. Vom veni cu legile , și atunci Camera va avea prilej să se pronunțe.

" De altfel, **programul nostru de guvernare este cunoscut.**

L-am adus la cunoștința țării încă din timpul **când ne găseam în opoziție.**

Am solicitat și am obținut **sufrajiile țării pe baza lui.**

Acum trecem la realizarea programului ,

Conversiunea

începând cu problema cea mai arzătoare și mai urgentă, **conversiunea datoriilor**, asupra căreia Camera va avea să se pronunțe în timpul cel mai apropiat .

Apărarea ordinii

"Dar , pentru ca programul nostru să poată fi realizat, **avem nevoie de ordine și liniște** De aceea, **ordinea publică** trebuie păstrată cu orice preț.

Aceasta însă nu se va putea face , **câtă vreme continuă sistemul de supralicitație**

demagogică. Și la noi, ca în țările apusene, trebuie să se pună mai mare preț pe liniștea și viața cetățenilor, **decât pe anumite principii abstracte de umanitarism interesat și amăgitor**. Binele obștește trebuie salvagardat înainte de toate, iar legile menite să-l apere, **trebuie respectate și aplicate cu rigoare**. Nu ne vom abate de la datoria ce ne incumbă, de la răspunderile ce ne apasă. **Libertatea absolută care duce până la crimă, nu este libertate, ci anarhie!** Mințile luminate înțeleg asta, și de aceea vor fi pururi alături de noi. (aplauze frenetice PNL)

I.Nistor / **Problema tineretului**

"Una din problemele cele mai actuale ale vremurilor de astăzi este, fără îndoială, **problema tineretului**, și aceasta nu numai la noi, ci în toate țările din lume.

Problema **se pune greșit** când se vede în ea manifestarea unei **lupte dintre generații**. Limita dintre generații este greu de tras. Sunt tineri care se simt bătrâni și bătrâni care se consideră tineri. - **Voci: Di Cuza!** (aplauze la PNL)

Dar ceea ce trebuie să ne îngrijoreze, este faptul că vedem cum **lipsa de perspective de viitor**, și, în general, **grija zilei de mâine**, face pe **tineri să îmbătrânească înainte de vreme**. Aceasta trebuie să arate că **problema tineretului** nu este, în esența ei, decât **o problemă economică și socială**, a cărei soluționare se impune fără întârziere.

"**Tineretul de la țară** nu-și mai poate câștiga mijloacele de trai din **agricultura primitivă și nerentabilă**.

Tineretul de la orașe, nu mai găsește ocupație în industrie și comerț, care sunt în suferință **din cauza crizei economice în care ne zbatem**.

Tineretul de la munte, găsește ocupație la lucrări de pădure și la fabricile de cherestea.

Astăzi, fabricile sunt închise și muncitorii rămași în voia soartei

În regiunile petrolifere, schelele de petrol și-au redus producția, și **un mare număr de muncitori au devenit șomeri**. (aplauze la PNL)

Tineretul intelectual, care populează astăzi un număr neobișnuit de mare școlile noastre de toate gradele, se găsește în aceeași situație

Supraproducția de intelectuali **a devenit amenințătoare**.

Incapacitatea de absorbire și plasare a tineretului titrat, **a devenit cronică**.

Disproporția între absolvenți și plasați, **devine tot mai mare**.

Iar nemulțumirile cresc și se concentrează mereu la suprafață, **ca o emanație de gaze inflamabile...**

I.Nistor / **Programe economice guvernamentale**

"Măsuri grabnice se impun.

Unii preconizează dărâmarea școlilor, într-o țară analfabetă.

Alții ridică din umeri și sfătuiesc tineretul să aștepte, că le va veni și lor rândul.

Iar **alții, se îndeletnicesc cu ațâțarea nemulțumirilor, căutând să le exploateze, pentru scopurile și ambițiile lor politice.**

Și rău fac, fiindcă mizeria și nenorocirea oamenilor, nu trebuie exploatată pentru meschine scopuri și ambițiuni personale.

Această impietate constituie un sacrilej. (Vii aplauze la PNL)

"Guvernul este pătruns de seriozitatea problemei. El își dă seama că, concomitent cu măsurile de represiune a **mișcărilor clandestine și teroriste**, trebuie să se avizeze la măsuri de îndrumare și ajutorare

a tineretului muncitor și intelectual. Problema tineretului de la sate și orașe, nu se poate soluționa fără o redresare a vieții noastre economice.

"Încurajarea și valorificarea agriculturii va face rentabilă această îndeletnicire și va da posibilitatea de câștig celor fără lucru. Iar mijlocul cel mai eficace pentru aceasta, va fi concesiunea datoriilor agricole și urbane.

"Încurajarea industriei forestiere, va deschide porțile fabricilor și va da de lucru tineretului dornic de lucru.

"Intensificarea industriei petrolifere, va da de lucru la zeci de mii de brațe.

"O repercusiune nefavorabilă asupra situației tineretului a avut, firește, și **politica nenorocită cu comenzi în străinătate a materialului nostru de război, lăsând în paragină industriile indigene, unde mii de oameni - muncitori, mecanici și ingineri -**

își puteau găsi existența lor.

"Este bine înțeles că la recrutarea personalului pentru toate aceste industrii , elementul românesc va trebui să se bucure de cea mai largă preferință.

I.Nistor / Programe pentru titrați

"Tineretul intelectual este sortit să găsească aplicare în serviciile publice.

De ani de zile, calea aceasta i-a fost însă îngreunată și chiar închisă, prin faptul că locurile libere au fost ocupate , în cea mai bună parte, de elemente nepregătite .

În urma crizei economice , bugetul statului n-a mai îngăduit numiri noi, ci, dimpotrivă , s-a recurs la reduceri și desființări de posturi, mai ales în învățământ , așa că absolvenții scoalelor noastre au rămas lipsiți de orice perspectivă de a găsi plasament în serviciile publice .

Situația aceasta s-a mai înăspriț și prin abuzul cumulului , care - cu toate legiuirile ce s-au adus pentru combaterea și stăpîirea lui - a rămas până astăzi neînvinș.

Este explicabil. Amărăciunea titraților rămași fără slujbă , sporește mereu când văd cererile lor că sunt respinse , iar alții răsfațându-se în mai multe posturi , retribuite de buget.

"Or, dlor deputați, abuzurile acestea revoltătoare trebuie să înceteze o dată, și eu sunt convins că guvernul va lua măsuri în consecință. (aplauze la opoziție)

" Primele începuturi s-au făcut . Consiliul interuniversitar s-a ocupat de chestiunea șomajului intelectual și a ajuns la concluzii practice.

Pe lângă fiecare universitate va lua ființă un "Oficiul de plasare pentru titrați" , care va stabili numărul titraților după specialitate, și va purta evidența asupra tuturor posturilor vacante la stat, județ sau comună, făcându-se convenitele recomandări.

Oficiul de plasare va mai călăuzi cu sfaturi pe studenți , în cursul studiilor , și le va da îndrumările necesare în vederea carierei lor viitoare . (aplauze)

" Prin aplicarea legii cumulului , prin ocuparea locurilor vacante de către titrați, prin crearea de noi posibilități de muncă și de câștig, se va putea ajunge , cel puțin la un început de soluționare a tineretului titrat, nădejdea noastră de mâine, care merită cea mai largă considerare și solitudine din partea guvernului. "

I.Nistor /

" Și nu mă îndoiesc că guvernul, prin aplicarea acestor dispozițiuni

- și prin votarea de noi legi, dacă va fi nevoie -

va da toată atențiunea problemei tineretului și va contribui , în felul acesta , la potolirea agitațiunilor și la îndrumarea tineretului pe calea cea bună , în folosul ei și al țării.

Căci, trebuie să se știe , că problema tineretului nu se poate soluționa în mod satisfăcător , decât prin energice măsuri economice , pe cari guvernul înțelege să le ia. "

(aplauze la PNL)

I.Nistor / 6 mart.'34

▣ Provinciile unite

[LD : și la acest capitol, Ion Nistor se dovedește un om cu vocație istorică și politică exemplară . Subscriu la analiza și concluziile lui , fără rezerve.

Deplâng și acum că nu toți omenii politici din țara noastră , din păcate , mai ales ardelenii și basarabenii, nu au avut aceeași comprehensiune , sau au avut-o prea târziu și s-au plătit cu grave consecințe.]

" Mai mulți oratori au atins în discuțiunile lor problema provinciilor unite.

" Alipirea acestor provincii la țara mamă s-a făcut, precum se știe , în mod liber și independent , în memorabilele adunări naționale de la Chișinău, Cernăuți și Alba Iulia. Pe temeiul acestor acte , provinciile au intrat cu drepturi depline și egale în structura statului român unitar .

" Constituția din 1923, pe nedrept criticată de unii oratori de la această tribună , a venit să consacre această contopire de drepturi și datorii .

Prin aceasta, actul unirii politice s-a consumat. "

De această stare de fapt trebuiau să țină seama oratorii care au criticat așa de aspru stările din noile provincii . Tendențele autonomiste ce se mai manifestă , pe ici pe acolo,

sunt lipsite de temei , întrucât sub dominațiile străine din Ardeal , Basarabia și Bucovina, n-au existat așezăminte politice naționale , a căror păstrare sau reînființare să fie cerute sau reclamate de cineva în mod serios.

I.Nistor / Sub dominațiile străine

" Bucovina a fost o provincie de coroană austriacă ; Basarabia o gubernie rusească ; iar în Ardeal , românii n-au fost recunoscuți nici ca națiune politică , necum să li se fi îngăduit o altă organizație națională , pe lângă cea bisericească .

Organizațiunile administrative ale acestor provincii , erau cu totul străine , și adesea ostile intereselor naționale românești , așa că dispariția acestor organizațiuni nu o deplânge astăzi nimeni , și cel puțin conștiința națională românească de acolo ." (**aplauze frenetice numai la PNL**)

" Lupta națională a românilor în epoca de înainte de război , s-a desfășurat pe temeiul etnic , prin o curajoasă afirmare a comunității de rasă și limbă cu frații liberi din Regat .

Lupta pentru unitatea culturală a tuturor românilor , susținută cu atâta succes de Academia Română , a precedat lupta pentru unitatea politică înfăptuită la 1918.

Concomitent cu lupta îndârjită pentru limbă , s-a dat lupta pentru pământ , pe care noi , pe drept cuvânt , îl considerăm românesc , în întreaga sa întindere de la Nistru până la Tisa , și din înălțimea munților Maramureșului până la malurile Dunării albastre . "

I.Nistor / România Întregită

" Iar astăzi când , prin sforțări comune , această luptă seculară s-a terminat cu izbânda dreptei cauze românești , ar fi mai preferabil să ne bucurăm de ea , decât să ne adâncim în neputința unui criticism anihilant ,

care distruge inițiativa și paralizează orice acțiune vie și creatoare . (**aplauze la PNL**)

" Ziceam că unirea provinciilor s-a făcut de bună voie , fără condiții și pentru totdeauna .

O revenire , sub orice formă , fie chiar numai de autonomie , ar fi o anomalie și ne-ar pune în desacord cu ritmul timpului . "

Astăzi , principiul autonomiei provinciale , ca o reminiscență anahronică a vremurilor feudale , a căzut în desuetudine aproape pretutindeni .

Așa în Italia , în Polonia , în Cehoslovacia și în Iugoslavia , iar de curând acest principiu s-a prăbușit și în Germania , țara clasică a particularismului provincial . Căderea lui și în Austria este iminentă . Principiul teritorial este substituit pretutindeni , prin principiul etnic de rasă și de limbă , care domină astăzi cugetarea politică a lumii . "

"Din toate aceste considerațiuni , rezultă că suntem în ritmul vremii , și că politica preconizată de PNL de la Unire încoace ,

în sensul unității politice și administrative a țării ,

a fost o politică bine chibzuită și , mai presus de toate , în spiritul vremii și al interesului și aspirațiunilor naționale românești " (**aplauze la PNL**)

I.Nistor / Românii din provinciile unite

[LD : Da , cred că și la acest capitol , Nistor vădește obiectivitate , echilibru , curaj și responsabilitate . Trist , dar adevărat - afirmă el .]

"Situatiunea nesatisfăcătoare a elementului românesc din provinciile unite , a fost supusă aici unor aprecieri , pe cât de dureroase , pe atât de adevărate .

DI deputat Seișanu [LD : lipsă discursul , dar am scrieri de ale lui] , și , după d-sa dnii Goga și Titeanu , ne-au citit cifre impresionante , care arătau procentajul așa de redus al elementului românesc din instituțiile publice și întreprinderile industriale , față de cel minoritar .

Pentru a ajunge la o aprecieră justă a situației , ar trebui să recurgem la un mijloc de comparație .

"D-lor deputați , se pune întrebarea care era procentajul acesta cu 15 ani în urmă , pe vremea unirii , pentru ca , din comparația cifrelor , să vedem dacă , de atunci încoace ,

elementul românesc a progresat **sau** a dat înapoi .

" La 1918, când s-a făcut unirea, procentajul personalului românesc la serviciile instituțiilor publice din Ardeal, Basarabia și Bucovina , nu atingea pe alocurea **nici 1 %** .

De atunci încoace, s-a putut realiza o ușoară sporire , la 10% , la 20 % , ba chiar la 36 % un coeficient care, evident că nu poate satisface ,

dar care indică progresul elementului românesc în lupta de recucerire a pozițiilor din care fusese izgonit de vitregia vremurilor trecute.

"Și este, d-lor, în adevăr, un progres, în comparație cu vremea când românul din Ardeal nici nu avea acces la orașele și târgurile de acolo.

" Naturalistul Haquet , care a vizitat Ardealul înainte de revoluția lui Horia, relatează în cartea sa că iobagul român n-avea voie să se apropie de gardul de măcieș care înconjura teritoriul orașelor săsești și ungurești , decât la depărtarea unei bătăi de pușcă."

"Și cum voiți, d-lor deputați, ca urmările unei robii seculare , să se șteargă așa ușor, fără urme, într-un timp relativ așa de scurt, cum este cel ce a decurs de la unire încoace ?

"Relele acumulate de veacuri se pot repara numai cu timpul
și nimeni nu va putea contesta că un prim început de reparare s-a făcut "
(**aplauze frenetice la PNL**)

I.Nistor / **Românizarea orașelor**

- **ACCuza** : La Cernăuți, cunoașteți dvs vreun progres în această privință ?

- **I.Nistor** : Da, d-le profesor Cuza. Pentru noi, care am trăit la Cernăuți și sub stăpânire străină, progresul acesta se evidențiază pe zi ce merge, tot mai mult. Ceea ce dorim este ca să accelerăm acest progres și să-l asigurăm o izbândă desăvârșită.

Acolo se va putea ajunge prin muncă creatoare ,

iar nu prin veșnice agitațiuni și tânguielei .

- **ACCuza** : "Noi nu ne plângem , noi vrem mai multă energie ."

- **I.Nistor** : " Am dat și vom mai da dovezi de energie."

Prin aceasta însă nu înțelegem să redeschidem procesul secular cu **foștii stăpânitori**

de până ieri, proces pe care neamul nostru l-a câștigat întreg și definitiv la 1918.

Ceea ce ne rămâne de făcut este să ne folosim cu ponderanță , cu pricepere și cu hotărâre , de toate avantajele pe care acest proces ni le dă.

"Românizarea orașelor , de care au amintit aici mai mulți domni oratori, nu se poate face **decât** prin crearea laborioasă a unei clase de mijloc românești.
Și această clasă a început să se zămislească .

"La Cernăuți, încă înainte de unire, s-a înjghebat o societate a meseriașilor

români , care , condusă cu pricepere și tragere de inimă,

de colegul nostru din Cameră, dl deputat **Aurel Murariu** ,

din începuturi modeste, a ajuns să numere astăzi aproape 1.000 de membri.

Ei întrețin și un cămin de ucenici români , la Cernăuți.

Asemenea începuturi s-au făcut și la Timișoara și în alte orașe,

și astfel, prin muncă stăruitoare , vom reuși să recucerim, și la orașe,

ceea ce avem de cucerit. (**aplauze frenetice la PNL**)

I.Nistor / 6 mart.'34

▣ **Cultura - element de unificare spirituală**

"Cheagul cel mai bun pentru această unire , este cultura , care prisosește din adâncimile gândului și sufletului românesc. Să o răspândim printre ai noștri , și să facem părtași de ea și pe cei de altă limbă și rasă , pentru ca, prin farmecul culturii , să ne înțeleagă și să ne respecte.

" MSRegele a priceput mai bine ca oricine valoarea culturii , în opera de unire și închegare sufletească , și de aceea Fundațiile regale au început o fericită și serioasă operă de propagandă culturală , care nu va întârzia să producă roadele dorite.

Și ca acestea să fie cât mai îmbelșugate, o dorim cu toții din suflet .

[aplauze prelungite, îndelung repetate numai la PNL ; nenorocită mentalitatea opoziționistă !
să nu aplaude nimic ce iese din gura adversarului !]

I.Nistor / Minoritățile naționale

[LD : iată naționalismul liberal . Ce lecție extraordinară le dă Nistor ! Subscriu .]

" Oratorii care s-au perindat la această tribună , mi-au arătat îngrijorarea lor .

O împărtășim și noi și ne vom strădui să o împărțiem. Aceasta nu se poate face decât cu răbdare , și, mai presus de toate, cu muncă creatoare și încordată.

Dnii Cuza și Cătuneanu recomandă asimilare pentru unii și eliminare pentru alții .

Soluția pare prea simplistă , ca ea, în condițiuni normale, să poată fi aplicabilă.

" Drepturile garantate fiecărui cetățean român prin Constituție și legile țării ,
nu pot fi desconsiderate cu nici un preț."

Nimic însă nu va împiedica să dăm elementului românesc de la orașe și sate

tot concursul moral și material , pentru ca el să prindă acolo rădăcini tot mai adânci ,
să recucerească pozițiile care i se cuvin , și să adâncească astfel, închegarea noastră socială ,
prin crearea clasei de mijloc care ne lipsește încă, mai ales în noile provincii .

(aplauze prelungite la PNL)

" DI deputat Bacalbașa ne cita un cuvânt a lui Cavour care, după înfăptuirea unității
politice a Italiei , cerea conașionalilor săi să devină italieni .

"Același apel îl fecem și noi tuturor cetățenilor acestei țări :

să simțească românește și să devină Români ! "

Unirea politică a fost înfăptuită prin acte și proclamațiuni spontane ;

unirea și contopirea sufletească cer timp pentru trainica lor închegare.

Să evităm , deci, tot ce ne dezbină și să cultivăm tot ce ne leagă și ne apropie "

"Cheagul cel mai bun pentru această unire , este cultura , care prisosește din adâncimile
gândului și sufletului românesc. Să o răspândim printre ai noștri , și să facem părtași de ea și pe
cei de altă limbă și rasă , pentru ca, prin farmecul culturii ,
să ne înțeleagă și să ne respecte.

[----- cheagul culturii -----]

I.Nistor / Partidele minoritarilor

"Dar fiindcă am atins chestiunea apropierii și colaborării cu populațiile minoritare de la noi,
să ne fie îngăduit să ne oprim puțin și asupra declarațiunilor
care s-au rostit la această tribună din partea reprezentanților partidelor minoritare .

Înainte de aceasta , țin să lămuresc pe dl Cătuneanu și pe dnii oratori

cari au criticat aici pretensele pacturi ale guvernului cu grupările minoritare ,

că guvernul n-a încheiat nici un pact de colaborare cu vreuna din grupările minoritare .

Am avut un simplu cartel electoral cu sașii, pe care l-am respectat ,

și așteptăm și din partea lor împlinirea tuturor angajamentelor , pe care le-au luat .

Atât și nimic mai mult.

- ACCuza : N-a vorbit de această colaborare , ci de colaborarea românilor cu jidanii

- I.Nistor : Dacă pe băncile majorității parlamentare, se găsesc câțiva deputați
de altă origine etnică decât cea română, aceștia au intrat în Cameră ,
ca membri disciplinați ai PNL , și în vederile acestui partid ,
ei înțeleg să activeze în această Cameră.

- VTPrelipceanu : Nu sunt arieni !

- ACCuza : Regretabil !

- I.Nistor : "Arieni sau nearieni, ei sunt membri devotați ai partidului nostru și
susținători ai programului nostru ." (aplauze la PNL)

- G.Cârlan : Dar ce legătură are Michelsohn de la București, cu Cernăuții și Bucovina ?

- I:Nistor : " Nu vă privește cine sunt membrii organizațiunilor noastre județene și
nici pe cine candidăm și pe cine alege poporul."

- ACCuza : Să vă trăiască Michelsohn ! (ilaritate)

I.Nistor / P.Maghiar

" DI deputat Bethlen , în declarațiunea sa , în numele Partidului Național-Maghiar,

cere aplicarea integrală a tratatului minorităților și în deosebi executarea dispozițiilor din art. 11 al aceluși tratat.

Statutul minorităților

Tratatul cu privire la scutul minorităților , prevede egalitatea de drepturi civile și politice pentru populațiile minoritare .

Or, această egalitate este acordată tuturor minorităților , deci și celei maghiare , prin art. 5 și 7 din Constituția din 1923 .

"Art . 11 din tratatul de la Paris, impune României să acorde comunităților Secuilor și Sașilor , autonomie locală în ceea ce privește chestiunile religioase și culturale.

"Prin legea pentru regimul cultelor, prin legea învățământului particular și prin legea persoanelor juridice , statutul român s-a achitat de aceste obligațiuni , acordând minorităților drepturi care întrec chiar prevederile tratatului.

" Art.11 din legea cultelor acordă tuturor episcopioilor , protopopiatelor și comunităților catolice, reformate , luterane și unitariene , dreptul de personalitate juridică .

Este știut că aceste așezăminte sunt pe de-a -ntregul maghiare sau săsești .

Ele se bucură deci de o largă autonomie , nu numai religioasă , ci și națională .

Ele își conduc afacerile interne în conformitate cu statutul lor de organizare (art. 12) .

Ele sunt libere să înființeze instituțiuni culturale și de binefacere (art. 14)

Ele impun credinșilor taxe pentru întreținerea acestor instituțiuni (art.30) , care taxe se pot încasa , la cerere, prin organele fiscale ale statului.

"În politica sa împăciuitoare , statutul român nu s-a mărginit să acorde aceste drepturi numai sașilor și secuilor, cum prevede art.11 din tratat,

ci ea le-a recunoscut tuturor Maghiarilor și Germanilor , în genere.

În felul acesta, autonomiile locale cerute de tratat ,

au primit forma unei autonomii generale , menite să satisfacă minoritățile maghiare.

Cum au observat d-nii Cuza și Cătuneanu,

minorităților li s-a acordat mai mult decât li se cuvenea .

- ACCuza : Vă mulțumesc că ,în sfârșit, recunoașteți că am avut dreptate

- I.Nistor : Dle profesor ,am toată stima și considerațiunea pentru dvs.

România , țara tuturor libertăților, **a făcut tot ce i-a stat în putință ca să satisfacă revendicările juste ale cetățenilor ei minoritari**. Acest fapt este atât de adevărat , încât el a fost recunoscut fără înconjur de unul dintre conductorii frunțași ai Sașilor.

În cartea sa **"Rana deschisă a Europei "** , apărută la Sibiu în 1930, pag.100 ,

Rudolf Brandsch scrie : < Afară de Letonia și Estonia , există în statele europene

doară numai în România o autonomie școlară parțială pentru minoritățile

din regiunile care aparțineau Ungariei .În aceste regiuni , **ființează școli germane**

și maghiare , începând cu grădiniile de copii , până la inclusiv gimnazii ,

pe bază confesională , **ca școli autonome bisericești**. >

"Prin urmare , vedeți dle deputat Bethlen , că **dispozițiile tratatului**

au fost satisfăcute integral.

" Dl Bethlen se mai plânge că **elementul maghiar nu este reprezentat** deajuns

în **funcțiunile publice**. Datele statistice aduse în fața Onor Camere de d-nii deputați :

Seișanu, Bacalbașa, Cătuneanu, Titeanu și Goga, mă dispensează de a mai insista asupra **netemeinicii acestui postulat .**

I.Nistor /

Statutul minorităților

" Iar cât privește **Statutul minoritar** , pe care reprezentanții minoritarilor îl reclamă , nu pot decât să declar că **PNL** , după cum îmi este cunoscut , **n-a luat niciodată un asemenea angajament.**

Era deci bine dacă , pentru obținerea acestui pretins statut , dl Bethlen punea mai multă stăruință pe lângă cei ce-i făgăduiseră un asemenea statut ,fără să-l poată da.[PNT]

Gvernul stă pe punctul de vedere că cetățenii români , egali în drepturi și datorii ,

nu pot fi divizați în două categorii : cetățeni cu statut și cetățeni fără statut.

Constituția prevede egalitate pentru toți cetățenii, fără deosebire de limbă și confesiune.

Cererile echitabile ale minorităților au fost satisfăcute prin legiurile speciale , cum sunt : legea pentru regimul cultelor, legea învățământului minoritar și legea persoanelor juridice. În cadrul acestor legi, se pot satisface revendicările drepte ale minorităților etnice .

Iar dacă noi cereri s-ar formula , ele pot fi examinate de guvern, și considerate în cadrul acestor legi sau în cadrul unor legiuri noi ; dacă ar fi nevoie. Guvernul nu poate legifera, însă, numai pentru aceste grupuri de cetățeni , fără a impieta asupra unității sale și a desconsidera Constituția țării " (**aplauze**)
Însuflețit de aceste sentimente , guvernul dorește ca toți cetățenii acestei țări , de orice limbă și de orice credință ar fi ei, să trăiască în pace și armonie, conlucrând sincer la propășirea statutului și la îndeplinirea înaltelor sale misiuni civilizatoare în această parte a lumii , **ce poartă pecetea culturii materiale și intelectuale românești.**

I.Nistor / P.German

" În numele Partidului German , s-a rostit aici d-l deputat **Hans Otto Roth**, care , în declarațiunea sa, a **atins și problemele economice** , ceea ce dovedește că Partidul German mai are și alte preocupări **decât** acele cu caracter pur minoritar. Problemele economice interesează țara întreagă și ele vor găsi soluționarea lor cea mai nimerită. **Revendicările cu caracter pur minoritar** , întrucât ar fi rămas încă nesoluționate prin legiurile de până acum, **vor fi examinate cu bunăvoință** , în sensul îndrumării unei **armonioase colaborări** între toți cetățenii acestei țări, fără privire la limbă și confesiune "

I.Nistor / P.N.Ucrainean - Zalozieckj

[LD : nu uita, fracțiune în cartel cu PRȚ -Gr.Iunian]

" **DI Vladimir Zalozieckj** a citit o declarațiune în numele **Partidului său Național Ucrainean.** Declarațiunea sa cuprinde , însă, **atâtea inexactități , exagerări și denaturări, încât mă dispensează** de a mai intra în **examinarea ei mai amănunțită** .

[LD : nu am discursul lui] Guvernul este dispus ă cerceteze cu obiectivitate și bunăvoință revendicările juste și îndreptățite ale fiecărei minorități în parte, dacă ele coresound realității.

Or, **cele arătate aici de dl deputat Zalozieckj sunt** , în cea mai mare parte , **alături de realitate.** O polemică cu d-l deputat **Zalozieckj** , de la această tribună , nu ar fi la locul ei. Țin însă să declar că guvernul nu înțelege să confunde populațiunea ucraineană pașnic, muncitoare și atașată ideii de stat român, cu **elucbrațiile minoritariste** ale d-lui deputat **Zalozieckj** .

Această populațiune are în Parlamentul român reprezentanți aleși din rândul consângenilor ei, [LD : în cadrul PNL] **care vor ști să-i apere cu succes** interesele ei specifice.

Nimeni nu umblă **să facă prozeliți** între Ucraineni.

De asemenea, nu gândește nimeni să împiedice tineretul ucrainean de a-și cultiva limba , portul și datinele lui strămoșești. Ilustrațiunea pe care o am în mână , care reprezintă tineretul ucrainean în costumul său național , adunat la o serbare în jurul portretului marelui scriitor Sewezenco [Sevscenco] , desminte categoric afirmațiunile pe care d-l deputat Zalozieckj le-a riscat de la această tribună.

Regret că d. Zalozieckj n-a citit cartea mea "Problema ucraineană în lumina istoriei" , în care am insistat asupra raporturilor din trecut și asupra perspectivelor de viitor.

Din partea mea, dl Zalozieckj ar fi aflat că **vajnice temeuri politice, istorice și naționale impun imperios neamului românesc să recunoască o Ucraină numai dincolo de Nistru ."** (**aplauze prelungite la PNL**)

I.Nistor / 6 mart.'34

▫ **Destinderea politică**

▫ **Misiunea guvernării PNL**

-

Destinderea

Mai mulți oratori din opoziție au amintit destinderea dintre partidele politice cu răspundere .
"Carastrofa de la Sinaia, a produs, după cum vă aduceți aminte,
o zguduire profundă în opinia publică a țării.

Sub impresiunea acestei tragice întâmplări,
a cărei jertfă a fost șeful guvernului și al partidului nostru,
președintele Consiliului, d-l G.Tătăărăscu, a crezut că este în interesul țării
să meargă și să propună tuturor șefilor de partide o destindere a raporturilor încordate .
Era bine să se procedeze astfel, fiindcă în clipele acelea ,
ordinea publică și liniștea țării păreau serios amenințate.

Regretăm că gestul acela patriotic al șefului guvernului
n-a fost înțeles de toată lumea , așa cum a fost el intenționat.

Destinderea dintre guvern și națiune , de care dl Madgearu făcea mențiune în declarația sa ,
se produsese în clipa în care PNL fusese chemat la cârma țării.

Semnificația gestului d-lui prim -ministru era evidentă pentru toți oamenii de bună -credință.
În clipe de grea cumpănă pentru țară, adevărații patrioți trebuie să se ridice mai presus de
preocupările de partid și, în unire , să-și întindă mâna pentru salvarea și apărarea ei. "

(**aplauze prelungite la PNL**) **Sarcinile guvernării**

De aceea, încrezători în patriotismul luminat al tuturor oamenilor cu răspundere în această
Cameră, **așteptăm să nu ni se mai pună piedici** în calea guvernării nopastre.

Am primit răspunderea guvernării pentru **a pacifica spiritele**

și pentru **a redresa simțământul național**, așa de grav jignit și ultragiat în timpul din urmă.

Nu se poate refuza încrederea unui guvern

care a venit să stârpească relele și să reînstăpânească spiritul de dreptate.

Nu se poate refuza unui guvern , care a venit cu misiunea de a restabili creditul moral și material
al țării și a-i ridica prestigiul și autoritatea așa de știrbită sub guvernarea din urmă.

Am venit să înlăturăm criza economică și să punem în aplicare
largul nostru program economic și social.

Am venit să întărim unitatea națională, să ridicăm țara din mizeria economică în care se zbate, și
să-i deschidem largi perspective dedezvoltare ,
pe toate tărâmurile vieții noastre publice și particulare .

I.Nistor /

Mesajul Regal arată principiile și directivele prin care înțelegem să înfăptuim
programul nostru de guvernare .

Dați-i aprobarea , votând proiectul de Răspuns la Mesajul Tronului .

(**aplauze prelungite la PNL ; oratorul este felicitat călduros**)

Camera ia în considerare și votează, succesiv, pe capitole,
proiectul de Răspuns la Mesajul Tronului.

Votul final, cu bile, se amână pentru ședința viitoare (7 mart.) .

I.Nistor / 6 mart.'34